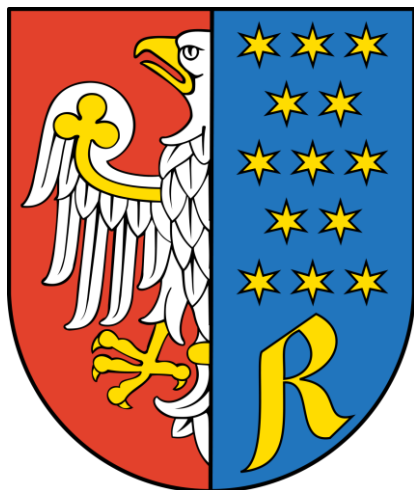

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Autorzy opracowania:

Krzysztof Pietrzak .....

Monika Guzowska .....

Meritum Competence
ul. Syta 135, 02-987 Warszawa
NIP 5262737394
szkolenia@meritumnet.pl,
azbest@meritumnet.pl,
audyt@meritumnet.pl
www.szkolenia.meritumnet.pl

Radom, 2022

Spis treści

Wykaz skrótów	7
1. Wstęp	9
2. Streszczenie.....	10
3. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi	11
4. Charakterystyka obszaru	16
4.1 Położenie	16
4.2 Demografia	18
4.3 Rolnictwo.....	20
4.4 Gospodarka	21
4.5 Turystyka	23
4.5.1 Zabytki	26
5. Ocena aktualnego stanu środowiska powiatu radomskiego	33
5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza	33
5.1.1 Jakość powietrza atmosferycznego.....	33
5.1.2 Odnawialne źródła energii	40
5.1.3 Zagadnienia horyzontalne oraz analiza SWOT	43
5.2 Zagrożenia hałasem.....	45
5.2.1 Hałas komunikacyjny	45
5.2.2 Zagadnienia horyzontalne oraz analiza SWOT.....	51
5.3 Pola elektromagnetyczne	52
5.3.1 Zagadnienia horyzontalne oraz analiza SWOT.....	53
5.4 Gospodarowanie wodami	54
5.4.1 Wody powierzchniowe.....	54
5.4.2 Jakość wód powierzchniowych	55

5.4.3	Wody podziemne	58
5.4.4	Jakość wód podziemnych	60
5.4.5	Zagrożenie suszą	61
5.4.6	Zagrożenie powodzią.....	62
5.4.7	Ochrona wód w ramach Dyrektywy Azotanowej.....	63
5.4.8	Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT	64
5.5	Gospodarka wodno-ściekowa	65
5.5.1	Sieć wodociągowa	65
5.5.2	Sieć kanalizacyjna	67
5.5.3	Zagadnienia horyzontalne i analiza SWOT	74
5.6	Zasoby geologiczne	75
5.6.1	Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT	77
5.7	Gleby.....	78
5.7.1	Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT	80
5.8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	81
5.8.1	Wyroby zawierające azbest	83
5.8.2	Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT	85
5.9	Zasoby przyrodnicze	86
5.9.1	Lasy.....	86
5.9.2	Formy Ochrony Przyrody.....	87
5.9.3	Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT	94
5.10	Zagrożenia poważnymi awariami	94
5.10.1	Zagadnienia horyzontalne i analiza SWOT	95
6.	Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie.....	97
7.	Plan operacyjny do roku 2030	98
8.	System realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	132

9. Podsumowanie efektów realizacji dotychczasowego POŚ	134
Spis rysunków.....	138
Spis tabel	138
Spis wykresów	140

Wykaz skrótów

Analiza SWOT – nazwa analizy jest akronimem słów z języka angielskiego: Strength (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia)

GUS- Główny Urząd Statystyczny

GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych

JCWP – Jednolita Część Wód Powierzchniowych

JCWPD – Jednolita Część Wód Podziemnych

JST - Jednostka/i samorządu terytorialnego

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

OZE – Odnawialne Źródła Energii

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności

POŚ – Program Ochrony Środowiska

PSZOK- Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

AOT40 - Poziom celu długoterminowego ze względu na ochronę roślin, który oznacza sumę różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a wartością $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$, dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godziną 8.00, a 20.00 czasu środkowoeuropejskiego CET, dla której stężenie jest większe niż $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)

L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz.

22.00 do godz. 6.00),

PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska

IUNG - Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

1. Wstęp

Niniejszy dokument, został opracowany zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.), uwzględniając część strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” dotyczących Ochrony Środowiska. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030 jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie powiatu. Zawiera cele i zadania, które powinien zrealizować powiat jak i inne podmioty w celu ochrony środowiska w jego granicach administracyjnych.

Ponadto dokument ten został opracowany zgodnie z najnowszymi wytycznymi Ministerstwa Środowiska: Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Warszawa 2 września 2015 oraz zaktualizowane załączniki do wytycznych do opracowania programów ochrony środowiska.

Program podsumowuje stan środowiska na terenie powiatu oraz zawiera zestawienie jego słabych i mocnych stron (analiza SWOT).

Dzięki kompleksowemu ujęciu stanu środowiska na terenie powiatu możliwe stało się zdefiniowanie na tej podstawie celów środowiskowych, do jakich powinno się dążyć kierując dobrem środowiska i ideą zrównoważonego rozwoju.

Uregulowania prawne obligują do opracowania Programów Ochrony Środowiska na wszystkich szczeblach samorządowych. Ich celem jest określenie polityki ochrony środowiska w regionie, przy założeniu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju. Podstawowym zadaniem programów ochrony środowiska ma być pomoc w rozwiązywaniu istniejących problemów, jak również przeciwdziałanie zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. Opracowane na wszystkich szczeblach „Programy Ochrony Środowiska” winny uwzględniać aktualną sytuację i specyfikę jednostek wchodzących w ich skład.

Opracowany dla Powiatu Radomskiego Program Ochrony Środowiska, zgodnie z obowiązującymi wymogami, inwentaryzuje aktualny stan środowiska oraz określa niezbędne działania dla ochrony środowiska w ścisłym powiązaniu z głównymi kierunkami rozwoju województwa mazowieckiego.

2. Streszczenie

Podstawowym celem sporządzania i uchwalania Programu Ochrony Środowiska (POŚ) jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu JST.

W niniejszym dokumencie dokonano oceny aktualnego stanu środowiska oraz przeanalizowano możliwości jego poprawy na terenie powiatu radomskiego z uwzględnieniem dziesięciu obszarów interwencji:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza (5.1),
- Zagrożenia hałasem (5.2),
- Pola elektromagnetyczne (5.3),
- Gospodarowanie wodami (5.4),
- Gospodarka wodno-ściekowa (5.5),
- Zasoby geologiczne (5.6),
- Gleby (5.7),
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (5.8),
- Zasoby przyrodnicze (5.9),
- Zagrożenia poważnymi awariami (5.10).

Każdy z dziesięciu wyżej wymienionych obszarów zawiera podsumowanie i analizę SWOT, której celem jest ukazanie mocnych stron powiatu oraz tych, które wymagają interwencji - słabych stron. Analiza ukazuje również szanse na poprawę stanu środowiska oraz zagrożenia, które mogą wpłynąć negatywnie.

W celu poprawy stanu środowiska na terenie powiatu radomskiego zostanie wykonane 110 zadań. Do każdego z obszarów interwencji dla których zaplanowano zadania przypisano wskaźniki, które ułatwią prowadzenie monitoringu realizacji POŚ.

3. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Niniejszy dokument spójny jest z celami oraz kierunkami interwencji ujętymi m. in. w następujących dokumentach strategicznych:

Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju, Polska 2030:
  - Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
    - modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
    - modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
    - realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
    - zwiększenie poziomu ochrony środowiska.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030:
  - Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.
  - Kierunki:
    - Poprawa efektywności energetycznej,
    - Wytwarzanie i przesłanie energii elektrycznej,
    - Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.
- Polityka Ekologiczna Państwa 2030:
  - Cel: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
  - Cel: Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
  - Cel: Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022:
  - Cel: Zmniejszenie ilości powstających odpadów,

- Cel: Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innym odpadami ulegającymi biodegradacji,
- Cel: Doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.
- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032:
  - Cel: Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
  - Cel: Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030:
  - Cel: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,
  - Cel: Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich,
  - Cel: Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,
  - Cel: Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu,
  - Cel: Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
  - Cel: Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i lokalnym:

- Program ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której został przekroczony poziom docelowy ozonu w powietrzu (Uchwała nr 138/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 września 2018 r.)
- Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu (Uchwałą nr 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 8 września 2020 r.)

- Cel: Zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych, docelowych,
  - Cel: Ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.
- Uchwała nr 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.
- Uchwała nr 59/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 kwietnia 2022 roku zmieniającą uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w ustawie Prawo ochrony środowiska, tj. obszarów linii kolejowych zaliczanych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 169/19 z dnia 15 października 2019 r.);
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, tj. obszarów dróg krajowych zaliczanych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 27/20 z dnia 3 marca 2020 roku).
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku:
  - Cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu,
  - Cel: Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu,
  - Cel: Ochrona przed hałasem,
  - Cel: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym,
  - Cel: Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych,
  - Cel: Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą,
  - Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,

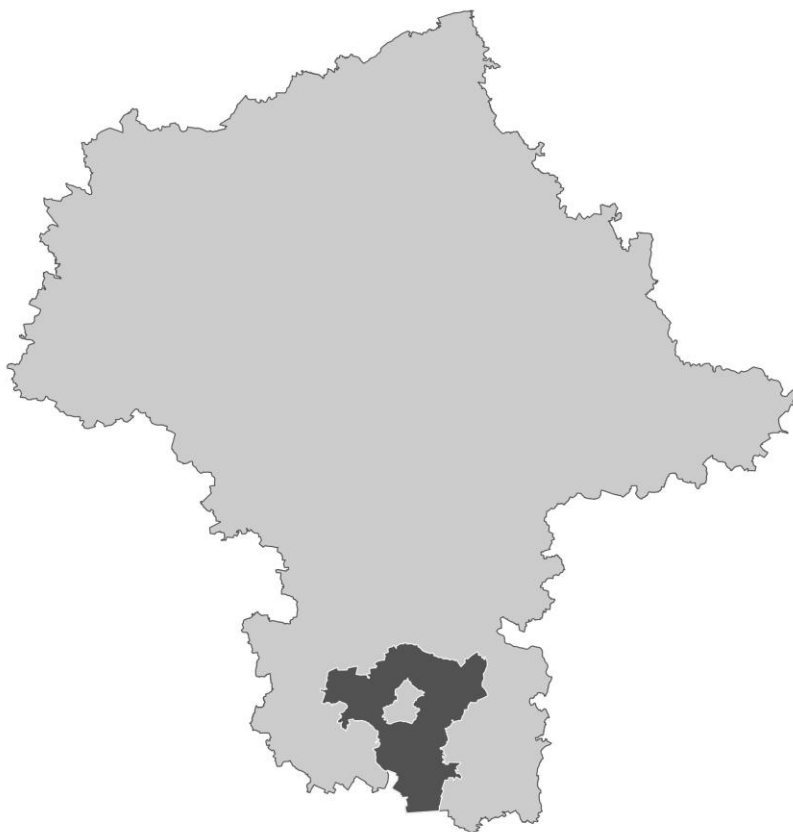
- Cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi,
- Cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu,
- Cel: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego,
- Cel: Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej,
- Cel: Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Cel: Zwiększenie lesistości,
- Cel: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
- Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024:
  - Cel: Zmniejszenie masy powstających odpadów,
  - Cel: Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji,
  - Cel: Doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
  - Cel: Zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie),
  - Cel: Zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych,
  - Cel: Zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia,
  - Cel: Zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych,
  - Cel: Utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi,

- Cel: Monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12),
- Cel: Zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Radomskiego do 2030 r.:
  - Cel: Zapewnienie mieszkańcom Powiatu wysokiego standardu życia poprzez podnoszenie jakości i dostępności usług w obszarze zdrowia, edukacji i pomocy społecznej,
  - Cel: Zrównoważony i spójny rozwój przestrzenny Powiatu przy zachowaniu jego walorów przyrodniczych,
  - Cel: Wzrost konkurencyjności Powiatu dzięki wykorzystaniu jego potencjału gospodarczego, kulturalnego oraz turystycznego.

4. Charakterystyka obszaru

4.1 Położenie

Pod względem administracyjnym powiat radomski położony jest w południowej części województwa mazowieckiego (rysunek 1). Zajmuje obszar 1 530 km²⁽¹⁾, co stanowi 4,3% powierzchni województwa mazowieckiego.

Rysunek 1. Położenie powiatu radomskiego na tle województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

W skład powiatu radomskiego wchodzi 13 gmin:

- Gmina miejska: Pionki,
- Gminy miejsko-wiejskie: Iłża, Skaryszew, Jedlnia-Letnisko,
- Gminy wiejskie: Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów, Zakrzew.

Położenie gmin powiatu radomskiego względem siebie przedstawia rysunek 2.

---

¹ Bank Danych Lokalnych GUS, 2021

Rysunek 2. Gminy powiatu radomskiego

Źródło: Opracowanie własne

Do największych gmin powiatu należy gmina Iłża (256 km²) oraz Gmina Pionki (230 km²)² (tabela 1).

Tabela 1. Powierzchnia gmin powiatu radomskiego

Lp.		Powierzchnia [km ²]
1.	Gmina Gózd	78
2.	Gmina Iłża	256
3.	Gmina Jastrzębia	90
4.	Gmina Jedlińsk	139
5.	Gmina Jedlnia-Letnisko	66
6.	Gmina Kowala	75
7.	Miasto Pionki	18
8.	Gmina Pionki	230
9.	Gmina Przytyk	134
10.	Gmina Skaryszew	171
11.	Gmina Wierzbica	94
12.	Gmina Wolanów	83
13.	Gmina Zakrzew	96
powiat radomski		1 530

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2021

² Bank Danych Lokalnych GUS 2021

Powiat radomski graniczy z następującymi powiatami: białobrzegi, kozienicki, zwoleński, lipski, starachowicki, szydłowiecki oraz przysuski (rysunek 3).

Rysunek 3. Powiaty sąsiadujące z powiatem radomskim

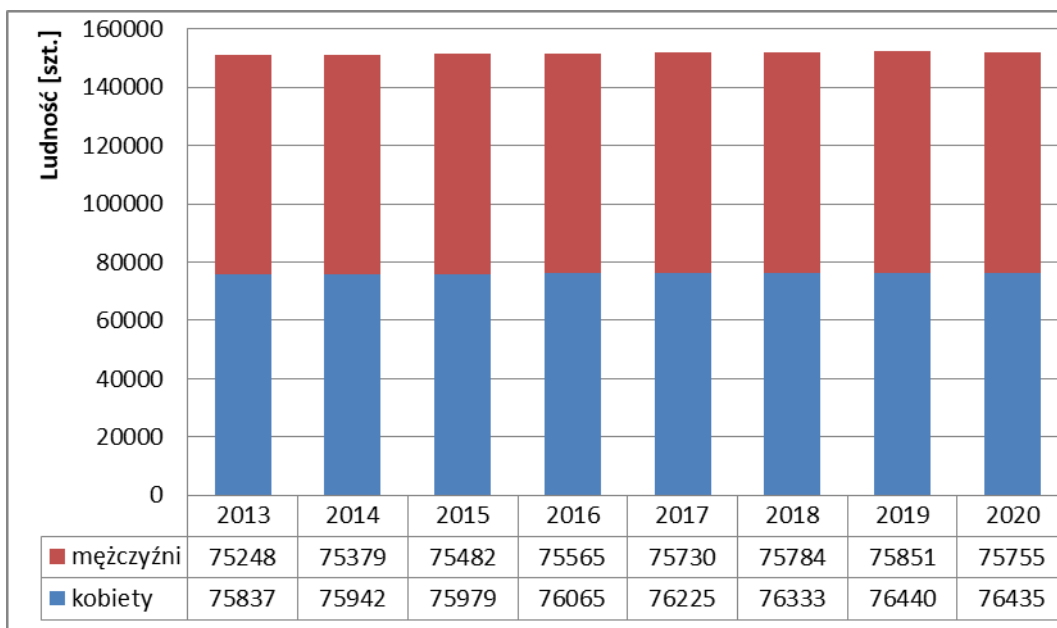
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

4.2 Demografia

Pod koniec 2020 roku powiat radomski zamieszkiwało 152 190 osoby, z czego 49,8% (75 755) stanowili mężczyźni, a 50,2% (76 435) kobiety³. Liczbę ludności z podziałem na płeć w latach przedstawia wykres 1.

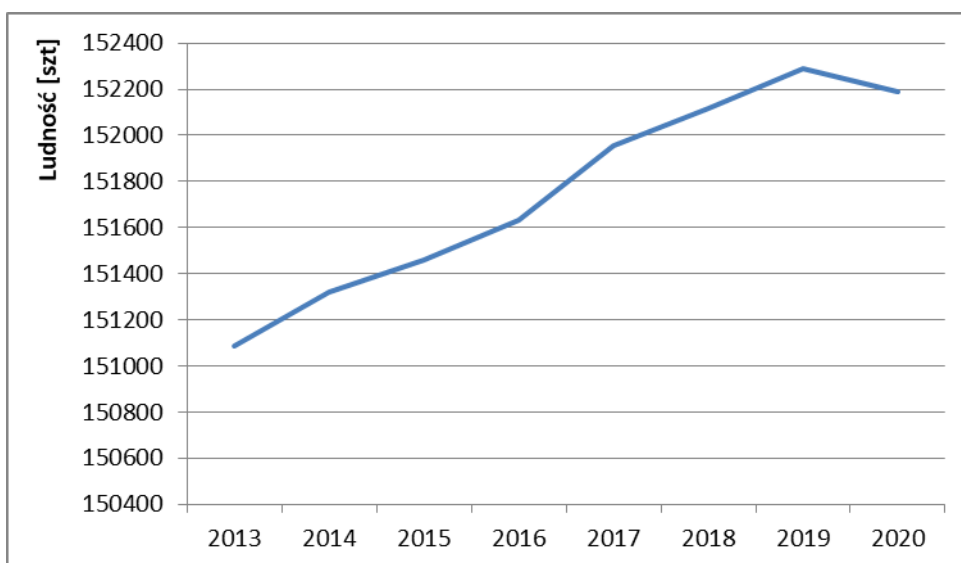
³ Bank Danych Lokalnych GUS 2020

Wykres 1. Liczba ludności na terenie powiatu radomskiego w latach 2013 - 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia w powiecie wynosi 99 osób na 1 km²⁽⁴⁾. Na przestrzeni lat 2013 – 2019 zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców, co przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Liczba ludności na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁴ Bank Danych Lokalnych GUS 2020

Do najbardziej zaludnionych gmin powiatu radomskiego należy miasto Pionki (tabela 2). Najmniejszy udział procentowy w ogólnej liczbie ludności powiatu stanowi gmina Jastrzębia (4,61%)⁵.

Tabela 2. Ludność na terenie powiatu radomskiego

Lp.		Ludność [szt.]	Udział [%]
1.	Gmina Gózd	9 070	5,97
2.	Gmina Iłża	14 571	9,57
3.	Gmina Jastrzębia	7 016	4,61
4.	Gmina Jedlińsk	14 623	9,61
5.	Gmina Jedlnia-Letnisko	12 882	8,46
6.	Gmina Kowala	12 273	8,06
7.	Miasto Pionki	17 902	11,77
8.	Gmina Pionki	9 932	6,53
9.	Gmina Przytyk	7 290	4,79
10.	Gmina Skaryszew	14 821	9,74
11.	Gmina Wierzbica	9 608	6,31
12.	Gmina Wolanów	8 894	5,84
13.	Gmina Zakrzew	13 308	8,74
powiat radomski		152 190	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020

Pod względem struktury wiekowej, przeważa ludność w wieku produkcyjnym (61,3% ludności). Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowią 20%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 18,7% ogółu ludności⁶.

Wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosił w 2020 roku 63,2 osób⁷.

4.3 Rolnictwo

Powierzchnia użytków rolnych w powiecie wynosi 97 517 ha, co stanowi ponad 64% ogólnej powierzchni powiatu – wskazuje to na jej rolniczy charakter.

Powierzchnia użytków rolnych według kierunków wykorzystania przedstawia się następująco⁸:

⁵ Bank Danych Lokalnych GUS 2020

⁶ Bank Danych Lokalnych GUS 2020

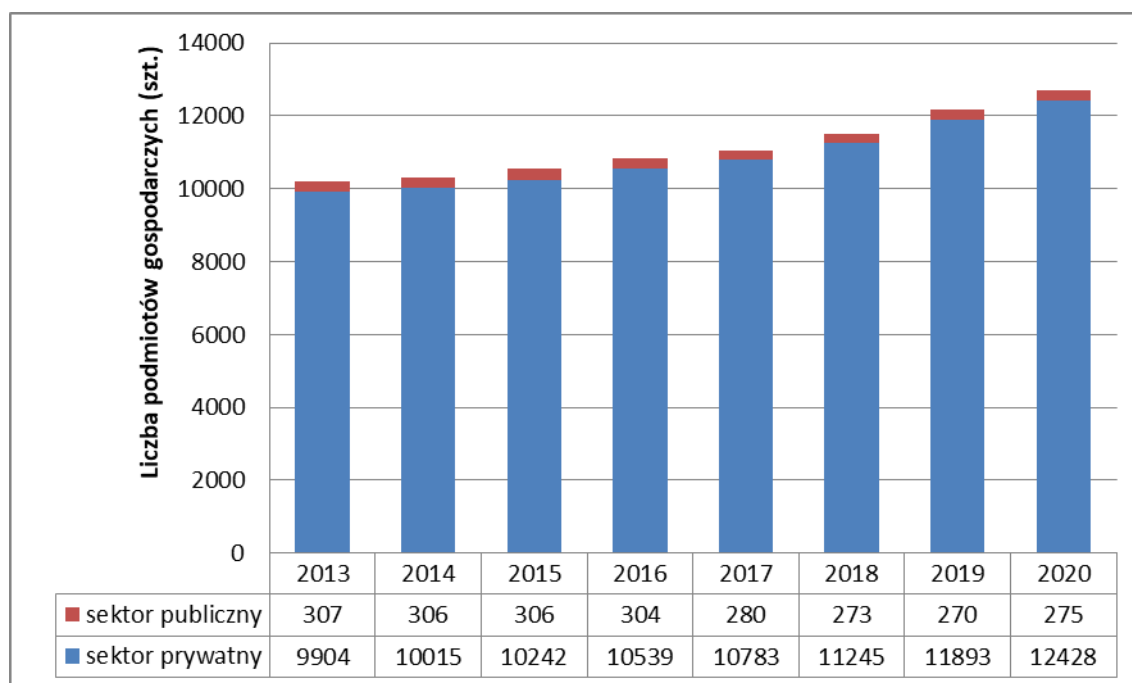
⁷ Bank Danych Lokalnych GUS 2020

⁸ Bank Danych Lokalnych GUS 2014

- grunty orne: 74209 ha,
- sady: 1920 ha,
- łąki trwałe: 9587 ha,
- pastwiska trwałe: 6324 ha,
- grunty rolne zabudowane: 4281 ha,
- grunty rolne pod stawami: 683 ha,
- grunty rolne pod rowami: 513 ha.

4.4 Gospodarka

W 2020 roku na terenie powiatu radomskiego zarejestrowanych było 12 775 podmiotów gospodarki narodowej. Przeważają przedsiębiorstwa sektora prywatnego (12 428 firm) – do sektora publicznego przynależy jedynie 275 przedsiębiorstw⁹ (wykres 3).

Wykres 3. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁹ Bank Danych Lokalnych GUS 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, na tle wszystkich działalności w sektorze prywatnym wyraźnie wyróżnia się sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle. Liczba podmiotów gospodarczych w tej sekcji w 2020 roku wynosiła 3 456. Duży udział obserwuje się także w sekcji F - Budownictwo. Liczba podmiotów gospodarczych sekcji F wyniosła 2 459 (tabela 3). W sektorze publicznym wyraźnie wyróżnia się sekcja P - edukacja. Liczba podmiotów gospodarczych w tej sekcji w 2020 roku wynosiła 141 (tabela 3).

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD

Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD		Liczba jednostek gospodarczych na rok 2020	
		sektor prywatny	sektor publiczny
Ogółem		12 428	275
Sekcja A	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	273	2
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	26	0
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	1 701	3
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	8	2
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	56	8
Sekcja F	Budownictwo	2 459	0
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	3 456	0
Sekcja H	Transport i działalność magazynowa	799	1
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	258	1
Sekcja J	Informacja i komunikacja	243	0
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	241	1
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	230	22
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	735	6
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	289	1
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	91	28
Sekcja P	Edukacja	159	141

Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD		Liczba jednostek gospodarczych na rok 2020	
		sektor prywatny	sektor publiczny
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	409	35
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	160	23
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa	835	0
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020

4.5 Turystyka

Na terenie Powiatu Radomskiego znajdują się cenne przyrodniczo obszary. Wiele miejscowości znanych jest ze swych walorów rekreacyjnych i krajobrazowych. Gminy: Pionki, Jastrzębia, Gózd i Jedlnia-Letnisko leżą w części na terenie Kozienskiego Parku Krajobrazowego. Położenie parku w widłach pradolin rzek Wisły i Radomki wpłynęło na dużą różnorodność form ukształtowania terenu oraz bogactwo świata roślin i zwierząt.

Ponadto, na terenie powiatu znajduje się wiele szlaków turystycznych pieszych i rowerowych (tabela 4).

Tabela 4. Szlaki turystyczne przebiegające przez teren powiatu radomskiego

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
Szlaki piesze		
Szlak czarny	10,6	Stoki - Kieszek - Jedlnia Letnisko PKP
Szlak żółty im. Jana Kochanowskiego	20,4	Miodne PKS - Linów - gajówka Miodne - Antonówka - Dąbrowa Las - Policzna - Wólka Policka - Gródek Stary
Szlak zielony	123	Kock - Wola Gułowska - Sobieszyn – Dęblin – Głusiec – Zbyszyn – Sieciechów – Uroczysko Chrusty – Garbatka Letnisko – Bogocin – Bródek – młyn Januszno – Osowie – Pionki – Cyganówka – Mireń – Sucha – Gajówka Miodne – Zwoleń PKS
Szlak czerwony Witaliusza Demczuka	67,8	Warka PKP - Grabów nad Pilicą - Studzianki Pancerne - Grabnowola - Emilów - Leżenice – Głowaczów - Brzoza - Stanisławów - Marianów - Rezerwat Zagożdżon - Rezerwat Ponty im. T. Zielińskiego - Rezerwat Ciszek - Lesiów PKP

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
Szlaki rowerowe Związku Gmin Radomka		
Szlak czerwony	59,8	Bartodzieje PKP – Lisów - Piaseczno - Jedlińsk - Jedlanka - Mokrosęk - Ludwików - Gutów - Jankowice - Sukowska Wola - Przytyk - Słowików - Domaniów - Duży Las - Piec - Osiny – Komorów - Zagórze - Romualdów - Krajów - Kolonia Janików - Przysucha PKP - Skrzynno - Pomyków - Lipno - Kozłowiec - Uroczysko Grabina
Szlak żółty Bartodzieje - Jedlanka	9	Bartodzieje PKP - Wola Bierwiecka - Plasków - Jedlanka
Szlak żółty Bartodzieje - Domaniów	19,6	Jankowice - Gulin-Młyn - Sachalin - Gulin - Patołek - Gulinek - Kresy - Zakrzew - Jaszowice - Oblas - Domaniów
Szlak czarny Wsola - Janów	14,5	Wsola cmentarz - Stara Wieś - Klwaty - Komorniki - Dąbrówka Nadgórna A - Kozinki - Nieczatów - Mleczków - Cerekiew - Janów
Szlak zielony Lesiów - Sachalin	14,5	Lesiów PKP - Owadów - Józefówek - Wsola - Stara Wieś - Piastów - Podgózek - Gózek - Gulin - Sachalin
Szlak zielony Przytyk - Kaptur	20,7	Przytyk - Kozia Wola - Gulinek - Taczów - Taczowska Wola - Kozinki - Nieczatów - Dąbrówka A - Dąbrówka-Nagórna - Janiszew -Kaptur
Szlak zielony Radom - Uroczysko Huta	69,2	Radom, ul. Małcurzyńskiego - Kolonia Kończyce Podlesie - Sławno - Janów - Wacławów - Krukowiec - Chruślice - Zabłocie - Blich - Bieniędzice - Michałów - Zadąbrów - Głogów - Domaniów - Wólka Domaniewska - Brudnów - Wieniawa - Jabłonica - Ryków - Żuków - Zdunów - Gródek - Fowark - Rudno - Bołęcín - Długa Brzezina - Hucisko Borkowieckie - Sowia Góra - Uroczysko Huta
Szlak żółty Zameczek - Przytyk	4,8	-
Szlak czarny Przytyk - Żmijków	7,7	Przytyk - Oblas - Krzyszkowice – Żmijków
Szlak czarny Jaszowice	12,2	Wolanów - Kowala Duszocina - Zabłocie - Choiny - Blich – Jarosławice – Gaczkowice - Stary Młyn - Domaniów
Szlak czarny Piec - Bródnow	2,9	-
Szlak niebieski Domaniów - Mniszek	8,6	Domaniów - Głogów - Konary - Kaleń - Rogowa – Mniszek

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
Szlaki rowerowe Związku Gmin nad Iłżanką		
Szlak czarny Ostrownica - Kazanów	4	-
Szlak czarny - Pokosław - Gaworzyna	2,8	-
Szlak zielony Kroczków - Ciepiałów	17,5	Kroczków - Wielgie – Łaziska - Rozdroże - Ciepiałów
Szlak czerwony Chotcza Górna - Osiny	58	Chotcza Górna - Tymienica -Ciepiałów Stary - Wielgie - Bąkowa - Iłża - Pokosław - Osiny
Szlak czarny Wólka Gonciarska - Antoniów	4,5	-
Szlak czarny Jedlanka - Małomierzycy	3	-
Szlak czarny Iłża - Kotlarka	3,7	-
Szlak czarny Seredzice - Kania Górna	7,4	Seredzice - Błaziny - Koszary - Kania Górna
Szlak niebieski Siekierka - Trębowiec	56	Siekierka - Tymienica - Ciepiałów -Kazanów - Wólka Gonciarska - Jedlanka - Iłża - Seredzice - Trębowiec
Szlak żółty Łaziska - Jasieniec Iłżecki	37	Łaziska - Bąkowa - Ostrownica -Wólka Gonciarska - Małomierzycy - Ciecierówka - Prendocin - Kotlarka - pastwiska -Jasieniec Iłżecki
Szlak zielony Osiny - Iłża	46	Osiny - Pomorzany - Gaworzyna - Podjedlanka -Prendocin - Podkońce - Borsuki - Mazierze - Iłża
Szlaki rowerowe Kozińskiego Parku Krajobrazowego		
Szlak czerwony Bartodzieje - Czarnolas	46	Bartodzieje PKP - Goryń - Stare Mąkosy - Stoki - rezerwat Ponty - Augustów - rezerwat Źródło Królewskie - Garbatka Letnisko - Czarnolas
Szlak zielony Brzoza - Zwoleń	38,4	Brzoza - Przejazd - rezerwat Zagożdżon - Augustów - Pionki - Suskowola - Sucha - Koszary - Zwoleń
Szlak czarny Jedlnia Letnisko - Radom lotnisko	12	Jedlnia Letnisko PKP -Groszowice - Sadków - Radom lotnisko
Szlak żółty Lesiów - Czarnolas	53,7	Lesiów PKP - Jastrzębia - rezerwat Ciszek - Kieszek - rezerwat Jedlnia - Jedlnia Letnisko - Słupica - rezerwat Ługi Helenowskie - Antonówka - Policzna - Czarnolas
Szlak niebieski Świerże - Zwoleń	50,35	Świerże (prom) - rezerwat Guść – Cztery Kopce - rezerwat Zagożdżon - Augustów - Januszno - Żytkowice PKP – Brzustów - Anielówka - Jedlanka - Zwoleń
Szlak czarny rezerwat Ciszek - Stoki	3	-

Nazwa szlaku	Długość (km)	Przebieg
Szlak czarny Pionki - „Leśniczówka"	7,5	Pionki (Nadleśnictwo Kozienice) -Skansen Kolejki Leśnej - rezerwat Brzeźniczka - „Leśniczówka"
Szlak zielony Jedlnia Letnisko - Jedlnia Letnisko	17,5	Ośrodek Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko - rezerwat Jedlnia - rezerwat Ciszek - Królewska Droga - Wielka Góra - Szlabanowa Droga - Dąbrowa Kozłowska - rezerwat Jedlnia - Ośrodek Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko

Źródło: https://archiwum.radompowiat.pl/201_SZLAKI_TURYSTYCZNE.HTM

4.5.1 Zabytki

Obok walorów krajobrazowych, turystów przyciągnąć mogą również liczne obiekty zabytkowe, głównie sakralne oraz miejsca pamięci narodowej. W powiecie znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków (stan na 31.12.2021 r.)¹⁰:

Gmina Gózd:

Klwatka:

- kaplica, 2 poł. XVIII, nr rej.: 869 z 1.12.1959;

Kłonówek Kolonia:

- kurnik w zagrodzie 36, drewn., nr rej.: 313/A z 14.08.1985;

Gmina Iłża:

Błaziny:

- dom nr 48, drewn., 1905, nr rej.: 320/A z 27.08.1985 (nie istnieje);

Chwałowice:

- zagroda, 1 poł. XIX, nr rej.: 113/A z 26.06.1981:
  - stodoła;
  - piwnica;
  - studnia;

Iłża:

- śródmieście Iłży, nr rej.: 323 z 3.12.1956 oraz 157/A z 23.06.1967;
- zespół kościoła par., nr rej.: 53 z 21.10.1947, 155 z 23.06.1967 oraz 68/A/81 z 5.03.1981:

¹⁰ Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków - stan na 31 grudnia 2021 r. Województwo mazowieckie. Narodowy Instytut Dziedzictwa

- kościół pw. Wniebowzięcia NMP, 1 poł. XVII z kaplicą Szyszkowskich, (kaplica nr rej.: 180 z 11.102.1967 oraz 70/A/81 z 5.03.1981),
  - dzwonnica, 1758,
  - zabudowania par., 1 poł. XVII, XIX,
  - ogrodzenie z bramą, XVII,
  - kaplica
- zespół szpitalny Świętego Ducha, ul. Podzamcze, XV, XVII, XIX, XX:
  - kościół, nr rej.: 55 z 27.10.1947, 178 z 11.02.1967 oraz 69/A/81 z 5.03.1981;
  - szpital (muzeum), 1754, nr rej.: 55 z 27.10.1947, 179 z 8.05.1972 oraz 216/A/83 z 6.06.1983;
  - cmentarz, nr rej.: 521/A/92 z 6.04.1992;
- cmentarz, ul. Staromiejska, pocz. XIX, nr rej.: 520/A/92 z 6.04.1992;
- kościół fil. cmentarny pw. MB Śnieżnej, 1820, nr rej.: 56 z 27.10.1947;
- cmentarz „stary”, ul. Radomska, XIX-XX, nr rej.: 522/A/92 z 6.04.1992;
- ruiny zamku, 2 poł. XIII, XIV, nr rej.: 23 z 24.03.1947, 156 z 23.06.1967 oraz 96/A z 18.03.1981;
- park na wzgórzu zamkowym, nr rej.: 23 z 24.03.1947;
- zespół pieców „wapienników”, ul. Błazińska 100, po 1920, nr rej.: 23/A z 18.03.1980:
  - piec szybowy;
  - piec typu „Hoffman”;
- piec garncarski, ul. Wójtowska 63, XIX/XX, nr rej.: 144/A z 10.02.1966 oraz 345/A z 21.10.1986;
- Starachowicka Kolej Dojazdowa, XIX-XX, nr rej.: 543/A/95 z 27.01.1995:
  - linia kolejki;
  - budynek stacyjny w Iłży.

Iłża – Kotlarka:

- kaplica cmentarna św. Franciszka, 1 poł. XIX, nr rej.: 823 z 28.01.1959, 645 z 14.01.1972 oraz 71/A/82 z 5.03.1981;

Krzyżanowice:

- kościół par. pw. Wszystkich Świętych, 1936, nr rej.: 385/A z 15.05.1988;
- dzwonnica, XVIII, nr rej.: j.w.;
- cmentarz par. rzym.-kat., pocz. XIX, nr rej.: 477/A z 5.11.1991;
- zespół dworski, 1 poł. XIX:
  - dwór, nr rej.: 477/A z 1991 (brak decyzji w NID)
  - park, nr rej.: 415/A z 30.01.1990;

Pakośław:

- park, XVIII, nr rej.: 514 z 4.12.1957;
- pomnik (obelisk) bitwy z 1914 r., nr rej.: 408/A z 8.05.1989;

Prędocin – Kolonia:

- zespół dworski:
  - dwór, drewn., 3 ćw. XIX, nr rej.: A-1244 z 6.05.2014;

- park, XVIII - XIX, nr rej.: 517 z 4.12.1957;

Starosiedlice:

- zespół dworski, k. XVIII-XIX:
  - dwór, nr rej.: 382/A z 4.04.1988;
  - park, nr rej.: 516 z 4.12.1957;

Gmina Jastrzębia:

Bartodzieje:

- zespół dworski, nr rej.: 807/A z 19.01.1973 oraz 24/A z 25.04.1980:
  - dwór, XVIII/XIX, 1920
  - 2 oficyny, 1 poł. XIX
  - park, k. XVIII-XIX, nr rej.: 750/A z 19.12.1957

Goryń:

- kościół par., 1 poł. XIX, nr rej.: 488 z 23.03.1957

Jastrzębia:

- kapliczka przydrożna pw. św. Jana Nepomucena, 1892, nr rej.: 539/A/94 z 8.03.1994

Gmina Jedlińsk:

Bierwce:

- park, nr rej.: 757 z 18.12.1957

Jankowice:

- kościół par. pw. św. Mikołaja, 1782-87, nr rej.: 487/A/57 z 23.03.1957, 387/A/67 z 21.06.1967 oraz 72/A z 9.03.1981 ;
- cmentarz par. rzym.-kat., z zespołem nagrobków, 1 poł. XIX, nr rej.: dec. 32/1018 z 9.01.2018;
- kaplica cmentarna, 1899, nr rej.: j.w.;

Jedlanka:

- park, 1 poł. XVIII, nr rej.: 758 z 18.12.1957 oraz 351/A z 24.10.1986

Jedlińsk:

- kościół par. pw. św.św. Ap. Piotra i Pawła, 1645, nr rej.: 216 z 3.10.1956, 383 z 21.06.1967 oraz 75/A z 9.03.1981:
- dzwonnica, 1645, nr rej.: j.w.;
- brama, 2 poł. XVIII, nr rej.: j.w.;
- cmentarz par. rzym.-kat., 1798, nr rej.: 469/A z 5.11.1991;

Lisów:

- kościół par. pw. Nawiedzenia NMP, 1881, nr rej.: 241/A/84 z 23.02.1984;
- cmentarz rzym.-kat., z zespołem nagrobków, 1873, nr rej.: dec. z 16.12.2014;

Piastów:

- zespół dworski, 2 poł. XVIII-XIX, nr rej.: 804/A z 28.10.1972 oraz 138/A z 15.03.1982:
  - dwór;
  - oficyna;
  - wozownia;
  - 2 lamusy;
  - park, nr rej.: 751/A z 19.12.1957 oraz 333/A z 7.05.1986;

Wsola:

- kościół par. pw. św. Bartłomieja, 1918-30, nr rej.: 279/A z 20.02.1985;
- zespół pałacowy, pocz. XX, nr rej.: 845/A z 18.02.1975 oraz 207/A z 14.04.1983:
  - pałac;
  - park;

Gmina Jedlnia- Letnisko:

Gzowice:

- dom nr 20, drewn., 1906, nr rej.: 316/A z 22.08.1985 (nie istnieje)

Jedlnia Letnisko:

- kościół par. pw. św. Józefa, drewn., 1921, nr rej.: 373/A z 5.01.1988;
- dzwonnica, nr rej.: j.w.;
- willa, drewn., ul. Płużańskiego 27, 1890, nr rej.: A-1566 z 13.01.2020 (brak dec. w NID)

Rajec Księży:

- park, XIX, nr rej.: 752 z 19.12.1957;

Rajec Poduchowny:

- park, nr rej.: 754 z 19.12.1957 oraz 541/A/94 z 7.12.1994;

Gmina Kowala:

Bardzice:

- kościół par. pw. św. Andrzeja Boboli, drewn., 1771-73, nr rej.: 176/A z 18.06.1982;

Kowala:

- kościół par. pw. św. Wojciecha, 1796-1806, nr rej.: 455/A/57 z 28.10.1957, 389/A/67 z 21.06.1967 oraz 78/A z 10.03.1981;
- dzwonnica, XIX, nr rej.: j.w.;
- park, nr rej.: 764 z 18.12.1957;

Kowala Stępocina:

- cmentarz par. rzym.-kat., pocz. XIX, nr rej.: 466/A z 5.11.1991;

Mazowszany:

- park, nr rej.: 753 z 19.12.1957;

Gmina Pionki:

Jedlnia:

- kościół par. pw. św.św. Mikołaja i Małgorzaty, 1790-92, XX, nr rej.: 844/A/59 z 28.02.1959, 321/A/67 z 15.06.1967 oraz 76/A z 9.03.1981;
- plebania, 1902-03, nr rej.: A-773 z 5.12.2007;

Poświętne:

- cmentarz rzym.-kat. „stary”, XIX-XX, nr rej.: 524/A z 8.04.1992;
- wikariat, drewn., 1 poł. XIX, nr rej.: 357/A z 4.11.1986;
- dom ludowy, drewn., 1933, nr rej.: 356/A z 4.11.1986 (przeniesiony do Muzeum Wsi Radomskiej);

Sucha:

- kościół par. pw. św. Idziego, 1910-13, nr rej.: A-702 z 22.03.2006;
- d. cmentarz przy kościele, XVII-XIX, z terenem przyległym wzdłuż skarpy, nr rej.: dec.: 607/2015 z 3.07.2015;
- cmentarz rzym.-kat., 1 poł. XIX, nr rej.: dec.: 605/2015 z 3.07.2015;
- kaplica cmentarna, XIX, nr rej.: j.w.;

Miasto Pionki:

- kościół par. pw. św. Barbary, 1922-29, nr rej.: 372/A z 5.01.1988;
- budynek dworca kolejowego, ul. Zwycięstwa, 1925, nr rej.: dec. 1452/17 z 20.11.2017;
- budynek „starej poczty”, ul. Jana Pawła II 17, 1920, nr rej.: dec. 465/2011 z 27.04.2011;
- d. willa dyrektora Wytwórni Prochu, ul. Radomska 7, 1928, nr rej.: dec. 1451/17 z 20.11.2017;
- pałacyk, ul. Spokojna 9, 1930/31, nr rej.: 553/A z 23.06.1993;
- budynek d. Kasyna Urzędniczego, ul. Zakładowa 5, 1928-30, nr rej.: A-1637 z 28.11.2018 brak decyzji w NID)

Gmina Przytyk:

Oblas:

- zespół dworski, 1 poł. XIX:
  - dwór, nr rej.: 544/A z 7.06.1970 (brak dec. w NID) oraz 135/A z 12.02.1982
  - spichrz, nr rej.: j.w.;
  - park, nr rej.: dec. 973/2014 z 21.08.2014;

Przytyk:

- kościół par., 1930-36, nr rej.: 370/A z 5.01.1988;

- cmentarz rzym.-kat. (stara część), ul. Mickiewicza, 1 poł. XIX, nr rej.: A-1263 z 16.09.2014;
- cmentarz żydowski, 2 poł. XVII, 1941, nr rej.: 404/A z 3.04.1989;

Wrzeszczów:

- kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, 1707-16, nr rej.: 290/A/56 z 18.10.1956, 391 z 21.06.1967 oraz 186/A z 15.10.1982;
- zespół dworski, XVIII, 1914, nr rej.: 363/A z 29.03.1990:
  - dwór
  - park

Wrzos:

- kościół par. pw. św. Wawrzyńca, 1420, 1905 (wieża), nr rej.: 292/A/56 z 18.10.1956, 386 z 21.06.1967 oraz 187/A z 15.10.1982;
- stara część cmentarza przy kościele, poł. XIX w., z nagrobkami, nr rej.: A-1281 z 10.12.2014;

Zameczek:

- zespół dworski, poł. XIX, nr rej.: 787 z 16.09.1972 oraz 206/A z 14.04.1983:
  - dwór;
  - park;

Gmina Skaryszew:

Bujak:

- budynek mieszkalno-gospodarczy nr 2, drewn., 1 poł. XIX, nr rej.: 821 z 14.03.1973 (nie istnieje)

Chomętów:

- park, XVIII, nr rej.: 755 z 19.12.1957;

Gębarzów:

- park, XIX/XX, nr rej.: 341/A z 10.06.1986;

Maków:

- zespół dworski i folwarczny, XVIII/XIX, nr rej.: 802/A z 28.10.1972 oraz 117/A z 7.07.1981:
  - dwór;
  - park;
  - spichrz;
  - gorzelnia;

Odechów:

- kościół par. pw. Zwiastowania NMP, poł. XV, 1911-13, nr rej.: 454/A z 28.02.1957, 384/A z 21.06.1967 oraz 93/A z 15.03.1981;
- cmentarz rzym.-kat., z zespołem nagrobków, 1 poł. XIX nr rej.: A-1275 z 13.11.2014;

Skaryszew:

- zespół kościoła par., nr rej.: 452/A/57 z 28.02.1957, 385/A z 21.06.1967 oraz 148/A z 15.03.1982:
  - kościół pw. św. Jakuba, 1691-1701, XIX;
  - cmentarz kościelny;
  - kaplica, 1780;
  - ogrodzenie z bramkami, 1780;
- cmentarz rzym.-kat., z zespołem nagrobków, ul. Partyzantów, 4 ćw. XVIII, nr rej.: A-1275 z 13.11.2014;
- kaplica grobowa rodziny Skorupskich, 1885, nr rej.: j.w.;

Gmina Wierzbica:

Ruda Wielka:

- cmentarz wojenny z I wojny światowej, 1915, nr rej.: 275/A z 6.09.1984;

Wierzbica:

- kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa, XVIII, nr rej.: 426/A/57 z 25.01.1957, 400/A z 21.06.1967 oraz 181/A z 15.10.1982;
- cmentarz rzym.-kat., 1 poł. XIX, nr rej.: 488/A z 5.11.1991;
- cmentarz epidemiczny, przy drodze do Koloni Zalesice, 1831, nr rej.: 489/A z 5.11.1991;

Gmina Wolanów:

Mniszek:

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, 1865, z kaplicą św. Józefa, 1665-67, nr rej.: 460/A z 29.07.1991;
- cmentarz par. rzym.-kat., 1 poł. XIX, nr rej.: 478/A z 5.11.1991;

Strzałków:

- park, XIX, nr rej.: 762 z 18.12.1957;

Wolanów:

- cmentarz rzym.-kat., k. XVIII, nr rej.: 490/A z 5.11.1991;

Wymysłów – Soszyn:

- młyn wodny, k. XIX, nr rej.: A-939 z 17.08.1999

Gmina Zakrzew:

Cerekiew:

- kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa, 1929-34, nr rej.: A/238 z 22.02.1984;
- cmentarz rzym.-kat., najstarsza część, XIX, nr rej.: dec.1342/2013 z 6.12.2013;
- kaplica grobowa rodziny Wietrzykowskich, 2 poł. XIX, nr rej.: j.w.;
- brama cmentarna, 1903, nr rej.: j.w.;

Jaszowice:

- park, nr rej.: 761 z 18.12.1957;

Milejowice:

- zespół dworski, 2 poł. XIX :
  - dwór, nr rej.: 759 z 18.12.1957;
  - park, nr rej.: 759 z 18.12.1957;

Taczów:

- park, XVIII, nr rej.: 760 z 18.12.1957;

Zakrzew:

- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, 1770-76, XIX/XX, nr rej.: A-768 z 28.02.1957, z 21.06.1967 i z 15.10.1982;
- dzwonnica, 1900, nr rej.: A-768 z 29.11.2007;
- park dworski, XVIII-XIX, nr rej.: 749 z 19.12.1957;
- pawilon parkowy „meczet”, 2 poł. XVIII, nr rej.: 804 z 15.05.1958 (nie istnieje).

5. Ocena aktualnego stanu środowiska powiatu radomskiego

5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1 Jakość powietrza atmosferycznego

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w roku 2020 dla obszaru województwa mazowieckiego przeprowadził roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego. Obowiązek taki wynika z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.). Zgodnie z tym Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie, według określonych kryteriów.

Obowiązujący układ stref określa art. 87 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.) zgodnie z którym województwo mazowieckie podzielone zostało na następujące strefy:

- Aglomeracja Warszawska (PL1401),
- Miasto Płock (PL1402),
- Miasto Radom (PL1403)
- Strefa mazowiecka (PL1404)

Oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludzi w województwie mazowieckim prowadzone są w 4 strefach. W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględnia się tylko strefę mazowiecką¹¹. Powiat radomski należy do strefy mazowieckiej.

Dzięki kompleksowemu podejściu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dokonano pełnej oceny poszczególnych zanieczyszczeń. Ocenę wykonano według kryteriów dotyczących ochrony zdrowia dla 12 substancji:

- dwutlenku siarki SO₂,
- dwutlenku azotu NO₂,
- tlenku węgla CO,
- benzenu C₆H₆,
- ozonu - O₃,
- pyłu PM₁₀,
- pyłu PM_{2,5},
- ołowiu Pb w pyle PM₁₀,
- arsenu As w pyle PM₁₀,
- kadmu Cd w pyle PM₁₀,
- niklu Ni w pyle PM₁₀,
- benzo(a)pirenu w pyle PM₁₀,

oraz kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla 3 substancji:

- dwutlenku siarki SO₂,
- tlenków azotu NO_x,
- ozonu O₃.

Dwutlenek siarki, tlenek węgla, dwutlenek azotu, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a także metale ciężkie i pyły zawieszone należą do produktów spalania wpływających na występowanie niskiej emisji. Ozon z kolei jest zagrożeniem dla człowieka

---

¹¹ Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim za rok 2020, GIOŚ

i środowiska naturalnego w sytuacji, gdy pojawi się w powietrzu przy powierzchni ziemi. Powstaje on w gorące, słoneczne, letnie dni, w wyniku reakcji chemicznych zachodzących w przyziemnej warstwie atmosfery, gdy jest ona zanieczyszczona dwutlenkiem azotu. Dzieje się tak najczęściej w centrach miast lub przy ruchliwych trasach komunikacyjnych.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie do jednej z poniższych klas¹²:

- w klasyfikacji podstawowej:
  - do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub docelowych,
  - do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy.
- w klasyfikacji dodatkowej:
  - do klasy A1 – brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM_{2,5} – dla fazy II tj. 20 µg/m³,
  - do klasy C1 – przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM_{2,5} – dla fazy II tj. 20 µg/m³,
  - do klasy D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego,
  - do klasy D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

---

¹² Oznaczenie klas przyjęto wg. instrukcji GIOŚ i kodowania stosowanego w raportowaniu wyników do Europejskiej Agencji Środowiska

Tabela 5. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		SO ₂	CO	NO ₂	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2,5}	Pb	As	Cd	Ni	BaP	O ₃
strefa mazowiecka	PL1404	C	A	A	A	C	C1 ²	A	A	A	A	C	A ¹

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w woj. mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2021

1. Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, wszystkie strefy uzyskały klasę D2
2. Dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza, wszystkie strefy uzyskały klasę A

Tabela 6. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy		
		SO ₂	NO _x	O ₃ ¹
strefa mazowiecka	PL1404	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w woj. mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2021

1. Dla ozonu – poziom celu długoterminowego strefa mazowiecka uzyskała klasę D2

W strefie mazowieckiej doszło do przekroczenia norm jakości powietrza (tabela 5 i 6):

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne, dla których istnieje obowiązek wykonania programu ochrony powietrza (kryterium ochrona zdrowia):
  - ✓ pył zawieszony PM₁₀ (średnia 24-h),
  - ✓ dwutlenek siarki SO₂ (średnia 24-h);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy II, dla których poziomy te muszą zostać dotrzymane od roku 2020, co powinny uwzględniać programy ochrony powietrza (kryterium ochrona zdrowia):
  - ✓ pył zawieszony PM_{2,5} (średnia roczna);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania programu ochrony powietrza (kryterium ochrona zdrowia):
  - ✓ benzo(a)piren w pył zawieszonym PM₁₀ (średnia roczna);

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania programów ochrony powietrza (kryterium ochrona zdrowia):
  - ✓ ozon O₃ (średnia 8-h);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania programu ochrony powietrza (kryterium ochrona roślin):
  - ✓ ozon O₃ – AOT40.

Wielkości stężeń benzo(a)pirenu były wysokie w sezonie grzewczym, natomiast w okresie letnim znacznie niższe. Problem przekroczeń poziomów B(a)P w powietrzu potęguje proceder nielegalnego spalania odpadów komunalnych w paleniskach domowych.

Zanieczyszczenia powietrza wprowadzane są do środowiska z trzech głównych źródeł:

- punktowych (przede wszystkim z zakładów przemysłowych),
- liniowych (w szczególności z transportu drogowego),
- powierzchniowych (sektor komunalno-bytowy, rolnictwo, składowiska-odpadów).

W Uchwale nr 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw oraz uchwale nr 59/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 kwietnia 2022 roku zmieniającą uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, wymienione są rodzaje instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji, i są to: piece, kominki i kotły, w tym kotły wchodzące w skład zestawów zawierających kocioł na paliwo stałe, ogrzewacze dodatkowe, regulatory temperatury i urządzenia słoneczne, jeżeli:

- dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania, lub
- dostarczają ciepło do systemu ogrzewania wody użytkowej, lub
- wydzielają ciepło poprzez:
  - bezpośrednie przenoszenie ciepła, lub

- bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy, lub
- bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

W instalacjach tych zakazuje się stosowania następujących paliw:

- mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla;
- węgla kamiennego w postaci sypek o uziarnieniu 0-3 mm; paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

Emisja powierzchniowa

Zanieczyszczenia pochodzące z sektora bytowego, czyli lokalne kotłownie i paleniska domowe to źródła emisji powierzchniowej. Wpływ na zanieczyszczenie powietrza ma przede wszystkim rodzaj spalanej paliwa. Paliwa stałe (głównie węgiel) stosowane najczęściej w wyżej wymienionych systemach grzewczych emitują benzo(a)piren oraz pył zawieszony PM10 kilkaset razy bardziej obficie, niż paliwa gazowe. Spowodowane jest to złym stanem technicznym kotłowni węglowych oraz stosowaniem węgla o najgorszych parametrach.

W powiecie radomskim największy udział w zanieczyszczeniu powietrza ma emisja powierzchniowa powstająca w wyniku spalania paliw energetycznych (emisja z kotłowni, domowych instalacji grzewczych, bądź też zakładów przemysłowych). Dużym problemem na terenie powiatu jest emisja niska z ogrzewania indywidualnego, wynikająca ze stosowania paliw stałych (przede wszystkim węgla kamiennego i drewna).

Emisja liniowa

Emisją liniową określa się zanieczyszczenia ze źródeł komunikacyjnych. Przede wszystkim transport drogowy ma istotny wpływ na stan jakości powietrza. Ciągły wzrost ruchu samochodowego powoduje degradację nawierzchni, co powoduje zwiększenie hałasu komunikacyjnego i wzrost ilości zanieczyszczeń uwalnianych do atmosfery. Dzieje się to

pomimo działań w zakresie modernizacji i przebudowy dróg. Warto zaznaczyć, że wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy jest od natężenia ruchu na poszczególnych trasach, rodzaju samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa, ale wpływ na poziom zanieczyszczeń mają również takie procesy, jak zużycie opon, hamulców oraz ścieranie nawierzchni dróg, nazywane emisją poza spalinową. W zakresie emisji liniowej występować może dodatkowo emisja wtórna, czyli unoszenie pyłu PM10 z nawierzchni dróg.

Sieć komunikacyjna na terenie powiatu jest bardzo dobrze rozwinięta. Przez powiat przebiegają drogi krajowe, wojewódzkie oraz sieć dróg powiatowych i gminnych oraz sieć kolejowa.

Emisja punktowa

Emisja punktowa obejmuje głównie emisję zanieczyszczeń pochodzących z dużych zakładów przemysłowych. Do zanieczyszczeń tych należą: pyły, dwutlenek siarki, tlenek azotu, tlenek węgla oraz metale ciężkie. Mają one istotny wpływ na zasięg i wielkość stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym.

Na obszarze powiatu głównym źródłem emisji punktowej są następujące zakłady:

- Stocznia Jachtowa „SUŁKOWSKI”,
- Garbarnia Gulin S.C,
- Zakład obróbki Termicznej i Mechanicznej G. Głowacki & W. Kołodziejczyk,
- Zakład Masarski KRAWCZYK,
- P.P.H RAF,
- Farma drobiu w Kłonowie,
- Garbarnia w Wierzbicy,
- Betoniarnia w Wierzbicy,
- Cynkownia Ognkowa w Owadowie,
- Kotłownia Wspólnoty Mieszkaniowej w Jastrzębi,
- Termoodlew Jastrzębia,
- Landoia Jastrzębia,
- Sodual Manufacturing sp. z o.o.,
- Tasomix Pasze sp. z o.o.,
- QFG sp. z o.o.,
- Olmmer sp. z o.o.

Według danych GUS w 2020 r. zakłady szczególnie uciążliwe w powiecie radomskim wyemitowały 41 Mg zanieczyszczeń pyłowych (w tym 29 Mg pyłów powstałych na skutek spalania paliw). W powiecie radomskim w 2020 roku wyemitowano także 29 685 Mg zanieczyszczeń gazowych (tabela 7).

Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Emisja zanieczyszczeń pyłowych							
Emisja	Jednostka	Rok					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	Mg	55	51	71	46	42	41
ze spalania paliw	Mg	43	39	56	29	28	29
Emisja zanieczyszczeń gazowych							
ogółem	Mg	34658	31343	13018	28545	28305	29685
dwutlenek siarki	Mg	106	98	154	90	86	1397
tlenki azotu	Mg	72	63	59	54	56	56
tlenek węgla	Mg	91	79	76	68	68	68
dwutlenek węgla	Mg	34389	31103	12729	28333	28095	28164

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (2015-2020)

Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie radomskim wykazuje tendencję spadkową. W przypadku zanieczyszczeń gazowych także widać tendencję spadkową.

5.1.2 Odnawialne źródła energii

Alternatywą dla konwencjonalnych nośników jest również rozwój odnawialnych źródeł energii. Ich wykorzystanie nie wiąże się z trwałym deficytem ich źródeł, ponieważ są praktycznie niewyczerpalne. Ich zasoby uzupełniane są nieustannie w procesach naturalnych.

Gminy powiatu radomskiego posiadają instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła oraz kolektory słoneczne na budynkach użyteczności publicznej (tabela 8).

Tabela 8. Gminne Instalacje Odnawialnych Źródeł Energii na terenie powiatu radomskiego

Lp.	Gmina	Miejsce montażu	Rodzaj instalacji	Moc wytwórcza
1.	Wierzbica	UG Wierzbica	Pompa ciepła	156 kW
2.	Wierzbica	UG Wierzbica	Instalacja fotowoltaiczna	39,75 kWp
3.	Wierzbica	Publiczna Szkoła Podstawowa w Wierzbicy	Pompa ciepła	264 kW
4.	Wierzbica	Publiczna Szkoła Podstawowa w Wierzbicy	Instalacja fotowoltaiczna	26 kWp
5.	Wierzbica	Publiczna Szkoła Podstawowa w Zalesicach	Pompa ciepła	156 kW
6.	Wierzbica	Publiczna Szkoła Podstawowa w Zalesicach	Instalacja fotowoltaiczna	9 kWp
7.	Wierzbica	Publiczna Szkoła Podstawowa w Rudzie Wielkiej	Pompa ciepła	264 kW
8.	Wierzbica	Publiczna Szkoła Podstawowa w Rudzie Wielkiej	Instalacja fotowoltaiczna	27 kWp
9.	Wierzbica	Publiczna Szkoła Podstawowa w Polanach	Pompa ciepła	7 kWp
10.	Jedlińsk	Dom Pomocy Społecznej w Jedlance	Kolektory słoneczne	165 GJ
11.	Kowala	Świetlica Słoneczko w Trablicach	Instalacja fotowoltaiczna	8,4 kW
12.	Kowala	Gminna Biblioteka w Kowala-Stępocina	Instalacja fotowoltaiczna	10 kW
13.	Kowala	Szkoła Podstawowa w Młocin Mniejszy	Instalacja fotowoltaiczna	90 kW
14.	Skaryszew	Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Skaryszewie	Kolektory słoneczne	4,428 kW
15.	Skaryszew	Leśniczówka Skaryszew	Kolektory słoneczne	4,428 kW
16.	Skaryszew	Leśniczówka Makowiec	Kolektory słoneczne	4,428 kW
17.	Skaryszew	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Skaryszewie	Kolektory słoneczne	4,428 kW
18.	Skaryszew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Chomentowie Puszczy	Kolektory słoneczne	4,428 kW

Lp.	Gmina	Miejsce montażu	Rodzaj instalacji	Moc wytwórcza
19.	Skaryszew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Makowcu	Kolektory słoneczne	4,428 kW
20.	Skaryszew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Skaryszewie	Kolektory słoneczne	4,428 kW
21.	Skaryszew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Modrzejowicach	Kolektory słoneczne	4,428 kW
22.	Skaryszew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Dzierzkówku Starym	Instalacja fotowoltaiczna	18,72 kW
23.	Skaryszew	Remiza OSP Kobylany	Instalacja fotowoltaiczna	9,88 kW
24.	Skaryszew	Remiza OSP Modrzejowice	Instalacja fotowoltaiczna	9,88 kW
25.	Skaryszew	Wspólnota Mieszkaniowa w Skaryszewie	Instalacja fotowoltaiczna	4,88 kW
26.	Skaryszew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Dzierzkówku Starym	Pompa ciepła	25 kW
27.	Skaryszew	Remiza OSP Kobylany	Pompa ciepła	18 kW
28.	Iłża	Zakład Energetyki Ciepłej w Iłży	Kolektory słoneczne	0,3 MW
29.	Gózd	Szkoła Podstawowa w Gózdzie	Instalacja fotowoltaiczna	49,6 kW
30.	Gózd	Szkoła Podstawowa w Kuczkach	Instalacja fotowoltaiczna	44,4 kW
31.	Gózd	UG Gózd	Instalacja fotowoltaiczna	24,8 kW
32.	Miasto Pionki	Publiczna Szkoła Podstawowa nr. 1 im. Stefana Żeromskiego w Pionkach	Instalacja fotowoltaiczna	19 kW

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z UG

Ponadto w gminach powiatu radomskiego występują instalacje zakładane przez osoby prywatne.

Gminy powiatu radomskiego aktywnie uczestniczą w rozwoju pozyskiwania energii z Odnawialnych Źródeł Energii. Promują i realizują różne programy m.in. Program „Czyste Powietrze”, „Wymiana urządzeń grzewczych na terenie gmin”, oraz „Odnawialne źródła energii w gminach”.

Sieć gazowa

Według danych GUS w 2020 r. obszar powiatu zgazyfikowany był w 30,6%¹³. Z roku na rok coraz więcej osób korzysta z sieci gazowej. Stan infrastruktury gazowej na przestrzeni ostatnich lat przedstawia tabela poniżej.

Tabela 9. Charakterystyka sieci gazowej w powiecie radomskim w latach 2013-2020

Wyszczególnienie	Jednostka	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci ogółem	km	491,0	496,9	514,4	536,0	566,8	578,3	596,6	623,3
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	9222	9372	9645	10021	9381	9568	9965	10430
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	42174	42572	42579	42639	42154	42783	45029	46580
Korzystający z sieci gazowej	%	22,7	28,1	28,1	28,1	27,7	28,1	29,6	30,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.1.3 Zagadnienia horyzontalne oraz analiza SWOT

Tabela 10. Zagadnienia horyzontalne - obszar interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza

Adaptacja do zmian klimatu	- wspieranie działań polegających na likwidacji źródeł niskiej emisji, utrzymywanie terenów zieleni urządzonej, wspieranie działań polegających na retencjonowaniu wód opadowych, - wykorzystywanie w nowym budownictwie źródeł ciepła opartych na zużyciu innych surowców niż węgiel, - instalowanie wysokosprawnych, nowoczesnych kotłów grzewczych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- wsparcie dla systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń, - zapobieganie awariom w sieciach gospodarki komunalnej, urządzeniach i liniach energetycznych
Działania edukacyjne	- prowadzenie edukacji mieszkańców i zwiększanie ich świadomości w zakresie zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, a także metod zapobiegania niekorzystnym zmianom klimatu, - prowadzenie edukacji mieszkańców na temat działań proekologicznych i zastosowania urządzeń niskoemisyjnych, - edukacja mieszkańców na temat niskiej emisji.
Monitoring środowiska	- monitorowanie jakości powietrza przez WIOŚ.

¹³ Bank Danych Lokalnych GUS 2020

Tabela 11. Analiza SWOT - obszar interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
• stały monitoring powietrza na terenie strefy mazowieckiej, • rozwój energetyki odnawialnej, • spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych.	• indywidualne źródła ciepła opalane paliwami stałymi (węgiel oraz jego pochodne), • niska efektywność energetyczna starszych budynków mieszkalnych oraz publicznych, • wypalanie traw, • zbyt niska świadomość społeczeństwa.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
• możliwość pozyskania środków zewnętrznych, • rozwój technologii energooszczędnych oraz ich coraz większa dostępność, • termomodernizacja budynków znajdujących się na terenie powiatu, • edukacja ekologiczna mieszkańców głównie na temat zagrożeń związanych ze spalaniem w piecach paliw niskiej jakości oraz odpadów.	• brak wystarczającego wsparcia dla wytwórców OZE, • spalanie w kotłowniach odpadów oraz paliw o niskiej jakości.

5.2 Zagrożenia hałasem

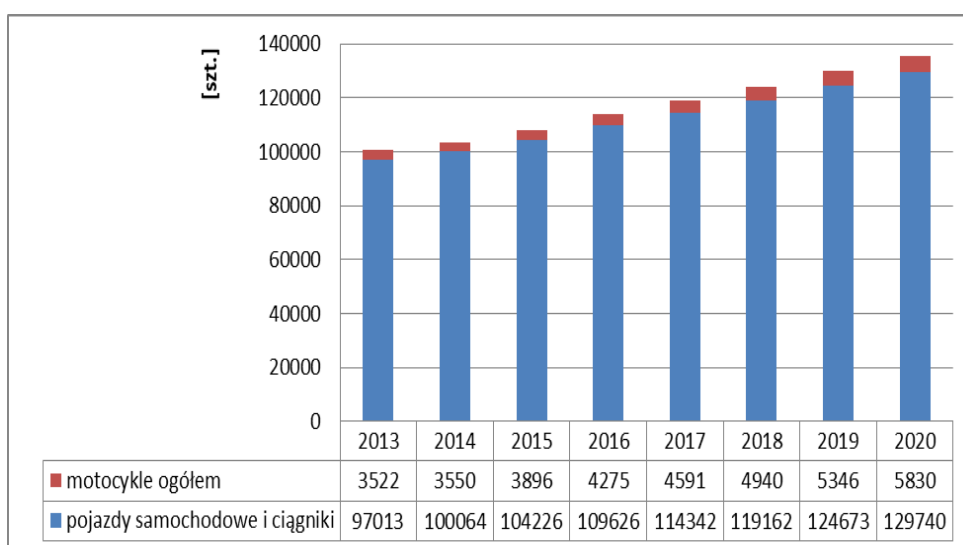
5.2.1 Hałas komunikacyjny

Źródłem hałasu na terenie powiatu radomskiego jest przede wszystkim transport drogowy. Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi.

Do najważniejszych z nich należą:

- problemy komunikacyjne – nieprzystosowanie nawierzchni do występującego natężenia ruchu i obciążenia (duży udział pojazdów ciężarowych powoduje szybkie niszczenie nawierzchni),
- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- struktura ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Dynamiczny rozwój motoryzacji na terenie powiatu radomskiego sprawił, że najistotniejszym źródłem hałasu jest transport drogowy. Z danych GUS wynika iż na przestrzeni ostatnich lat każdego roku wzrasta ilość pojazdów na terenie powiatu (wykres 4).

Wykres 4. Liczba pojazdów na terenie powiatu radomskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Drogi przebiegające przez teren powiatu:

Drogi krajowe:

- DK 7: łącząca północną część Polski (Żukowa k. Gdańska) z częścią południową (Chyżne). Droga stanowi część międzynarodowej drogi europejskiej E77 przebiegającej przez Słowację aż do stolicy Węgier.
- DK 9: prowadząca z Radomia do Rzeszowa. DK 9 stanowi część trasy międzynarodowej E371.
- DK 12: łącząca się z DK 9 w Radomiu, biegnąca równoleżnikowo przez obszar Polski od granicy z Niemcami w Łęknicy do granicy z Ukrainą w Dorohusku – Berdyszczach.

Drogi wojewódzkie:

- DW 691: droga wojewódzka prowadząca z Pionek do Opactwa. W całości biegnie na terenie województwa mazowieckiego.
- DW 699: droga łącząca drogę krajową nr 12 z drogą wojewódzką 737. Trasa przebiega przez gminy Gózd i Jedlnia-Letnisko.
- DW 732: droga w województwie mazowieckim łącząca Stary Gózd z Przytykiem.
- DW 733: droga prowadząca z Karszówki do Zakrzewa. W całości biegnie na terenie województwa mazowieckiego.
- DW 737: droga prowadząca z Radomia do ronda w Aleksandrówce pod Kozienicami. W całości biegnie ona na terenie województwa mazowieckiego (powiat radomski i kozienicki).
- DW 740: łącząca drogę krajową nr 7 w Radomiu z drogą krajową nr 48 w Potworowie.
- DW 744: droga w województwach mazowieckim i świętokrzyskim o długości 45 km łącząca DK12 w Radomiu z DK42 w Starachowicach. Na odcinku Radom - Wierzbica (17 km) droga jest przystosowana do ruchu ciężkiego. Droga przebiega przez dwa powiaty: radomski i starachowicki.
- DW 747: łącząca drogę krajową nr 9 (E371) w Iłży koło Radomia z drogą krajową nr 19 w Konopnicy koło Lublina.

- DW 787: droga prowadząca od drogi nr 737, w zachodniej części Pionek, do Zwolenia.

Ponadto przez teren powiatu przebiegają drogi powiatowe, gminne oraz trasa kolejowa nr 8 łącząca Warszawę z Krakowem.

W przypadku hałasów drogowych i kolejowych obowiązujące obecnie wartości wskaźników wynoszą¹⁴:

- 65 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zabudowy zagrodowej i inne tereny,
- 61 dB w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i inne tereny,.

Należy podkreślić, iż przyjęte wartości dopuszczalne stanowią kompromis pomiędzy realnymi możliwościami ograniczania emisji i propagacji hałasu a potrzebą komfortu akustycznego, w związku z czym ich zachowanie nie gwarantuje całkowitej eliminacji uciążliwości akustycznych.

W roku 2020 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie wykonał pomiary monitoringowe hałasu zgodnie z założeniami Programu Państwowego Monitoringu Środowiska województwa mazowieckiego na lata 2016-2020. Wykonano pomiary hałasu drogowego łącznie w 17 punktach pomiarowych. Punkty pomiarowe zostały zlokalizowane w 8 miejscowościach. Analizując wyniki badań monitoringowych hałasu wykonanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (Centralne Laboratorium Badawcze) w Warszawie w roku 2020 można stwierdzić, że poziom zagrożenia hałasem komunikacyjnym jest w dalszym ciągu znaczący. W przeważającej części badanych punktów pomiarowych wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla wskaźników krótkookresowych (szczególnie w porze nocy). W przypadku wskaźników długookresowych do przekroczeń doszło w¹⁵:

- w Gostyninie przy ul. Płockiej - dla wskaźnika L_{DWN} - 3,6 dB i wskaźnika L_N - 0,4 dB,
- w Chorzelach przy ul. Grunwaldzkiej – dla wskaźnika L_{DWN} - 0,4 dB i wskaźnika L_N - 1,1 dB.

---

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tj. Dz.U. z 2014, poz. 112)

¹⁵ OCENA STANU AKUSTYCZNEGO ŚRODOWISKA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W ROKU 2020

Żaden z punktów pomiarowych hałasu nie znajdował się na terenie powiatu radomskiego.

W roku 2020 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie wykonał pomiary hałasu kolejowego łącznie w 4 punktach pomiarowych. Punkty pomiarowe zostały zlokalizowane w 4 miejscowościach. Żaden z punktów pomiarowych hałasu nie znajdował się na terenie powiatu radomskiego.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przekazała w 2018 roku mapę akustyczną dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa mazowieckiego (rysunek 4).

Rysunek 4. Odcinki dróg krajowych > 3 000 000 poj./rok w woj. mazowieckiem

Źródło: Ocena stanu klimatu akustycznego województwa mazowieckiego na podstawie map akustycznych. WIOŚ w Warszawie 2018 r.

W opracowaniu określono liczbę mieszkańców, na których oddziałuje hałas od dróg krajowych powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w poszczególnych powiatach (w tym także w powiecie radomskim).

Z danych wynika, iż na obszarze powiatu radomskiego w gminach w których przeprowadzane były badania eksponowanych na hałas od dróg krajowych powyżej 3 000 000 poj. rocznie było:

- 16 464 osób, tj. 10,82% ogólnej liczby mieszkańców w zakresie wartości wskaźnika L_{DWN} ,
- W przypadku wskaźnika L_N było to 14 721 osób, około 9,67%.

Tabela 12. Liczba mieszkańców eksponowanych na hałas od dróg krajowych powyżej 3 000 000 poj. rocznie w woj. mazowieckim w przedziałach wartości poziomu L_{DWN}

Powiat	Liczba osób eksponowanych na hałas w przedziałach stref i emisji dla wskaźnika L_{DWN}				
	55 ÷ 60 dB	60 ÷ 65 dB	65 ÷ 70 dB	70 ÷ 75 dB	powyżej 75 dB
białobrzeski	1201	1229	470	83	10
ciechanowski	1371	840	756	405	95
garwoliński	1641	851	321	193	33
gostyniński	57	66	84	39	6
grodziski	1187	506	259	160	99
grójce	3152	1908	863	461	308
koziński	258	196	131	45	12
legionowski	3617	1590	610	157	32
makowski	143	77	95	62	44
miński	4874	2462	1279	898	260
mławski	2130	1265	521	615	485
nowodworski	2566	1140	798	513	65
ostrołęcki	588	371	415	248	0
Ostrołęka ²⁾	45	21	7	21	0
ostrowski	1253	505	192	84	87
otwocki	3028	1460	745	497	185
paseczyński	7251	4063	2269	1763	711
piocki	932	431	277	212	30
prański	2341	1448	938	591	149
pruszkowski	5715	2564	781	273	111
przasnyski	409	246	186	320	18
pultuski	1107	769	713	546	329
Radom ²⁾	79	45	8	0	0
Radomski	6338	4179	2934	2304	709
Siedlce ¹⁾	187	83	13	8	0
siedlecki	1986	1174	907	768	39
skierpecki	776	472	434	284	48
sochaczewski	2319	1002	899	687	161
sokołowski	207	144	131	118	121
sztydlowiecki	1690	874	438	405	125
m. st. Warszawa ¹⁾	18977	5453	633	177	50
warszawski zachodni	7596	3744	1917	1158	511
węgrowski	229	43	27	15	0
wołomiński	5937	3878	1617	763	623
wyszkowski	1337	981	304	54	30
zwoleński	1504	640	504	707	397
żyrardowski	2474	1251	599	319	194
Razem	96503	48271	24075	15954	6079

Źródło: Mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa mazowieckiego

Tabela 13. Liczba mieszkańców ekspozowanych na hałas od dróg krajowych powyżej 3 000 000 poj. rocznie w woj. mazowieckim w przedziałach wartości poziomu L_N

Powiat	Liczba osób ekspozowanych na hałas w przedziałach stref emisji dla wskaźnika L_N				
	50 ÷ 55 dB	55 ÷ 60 dB	60 ÷ 65 dB	65 ÷ 70 dB	powyżej 70 dB
białobrzeski	1338	1112	280	39	3
ciechanowski	1124	851	596	206	6
garwoliński	1462	654	253	137	6
gostyniński	78	51	96	12	0
grodziski	1092	487	217	165	39
grójce	2940	1474	758	362	170
koziński	242	189	70	18	6
legionowski	2902	1020	353	86	0
makowski	92	104	64	65	10
miński	3997	1841	1169	503	91
mławski	1977	1057	486	631	311
nowodworski	2261	920	790	196	6
ostrołęcki	491	401	360	76	0
Ostrołęka ²⁾	30	19	21	0	0
ostrowski	1136	368	150	81	66
otwocki	2657	1090	649	299	56
piaseczyński	6232	3366	2279	1017	313
płocki	789	366	293	110	18
płoński	2235	1342	841	412	53
pruszkowski	4822	1840	518	234	33
przasnyski	325	194	329	79	0
pultuski	987	765	664	411	151
Radom ²⁾	75	33	4	0	0
radomski	6087	3825	3017	1489	303
Siedlce ¹⁾	151	65	8	2	0
siedlecki	1852	938	1116	216	3
sierpecki	681	436	444	176	19
sochaczewski	1919	945	920	436	38
sokołowski	159	150	128	115	30
szydłowiecki	1481	785	380	371	21
m. st. Warszawa ¹⁾	12059	3033	279	160	8
warszawski zachodni	6487	3197	1607	891	256
węgrowski	157	19	33	0	0
wolomiński	5625	3316	1319	726	393
wyszkowski	1423	793	216	27	30
zwoleński	1252	584	637	618	184
żyrardowski	2255	1050	527	320	47
Razem	80875	38682	21870	10686	2669

Źródło: Mapy akustyczne dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa mazowieckiego

Podsumowując dane z tabeli 12 i 13 stwierdzić można, iż najwięcej osób narażonych jest na niższe poziomy hałasu. W głównej mierze wynika to z położenia względem źródła hałasu - spadek wraz ze wzrostem odległości.

W przypadku wskaźnika L_{DWN} poniżej 60 dB ekspozowanych było 4,16% mieszkańców. Natomiast poziom wskaźnika długookresowego powyżej 60 dB przekroczony został dla 10 126 osób (6,65% w skali powiatu).

W przypadku wskaźnika L_N poniżej 55 dB stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych dla 6 087 osób (4%). Na hałas w porze nocy powyżej 55 dB ekspozowanych było 5,67% mieszkańców.

W Programie ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, tj. obszarów dróg krajowych zaliczanych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne (Uchwała Sejmiku Województwa

Mazowieckiego nr 27/20 z 3 marca 2020 roku) zostały ujęte odcinki dróg przebiegające przez powiat radomski, tj: droga nr 737 oraz 740.

Na drodze nr 737 ujęty został odcinek - Radom, ul. Kozienicka (od skrzyżowania z ul. Potkańskiego) – Antoniówka – Siczki, ul. Radomska (do skrzyżowania z DW nr 699), a na drodze 740 - Zakrzew – Natalin – Mleczków, ul. Jana Pawła II – Milejowice, ul. Radomska – Bielicha, ul. Radomska – Wacyn (do skrzyżowania z ul. Traktorzystów).

Na analizowanych odcinkach dróg znajdujących się w powiecie radomskim nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla dnia i nocy.

5.2.2 Zagadnienia horyzontalne oraz analiza SWOT

Tabela 14. Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji zagrożenia hałasem

Adaptacja do zmian klimatu	- zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- działania prowadzące do prawidłowego funkcjonowania infrastruktury drogowej w sytuacjach ekstremalnych.
Działania edukacyjne	- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie klimatu akustycznego, - promowanie wśród przedsiębiorców technologii o obniżonej hałaśliwości, - promowanie transportu zbiorowego i rowerowego.
Monitoring środowiska	- monitoring środowiska przyrodniczego w zakresie stanu akustycznego przez WIOŚ.

Tabela 15. Analiza SWOT - obszar interwencji zagrożenia hałasem

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
• brak zakładów przemysłowych przekraczających dopuszczalne normy emisji hałasu.	• zły stan nawierzchni dróg.
Szanse (czynniki wewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
• popularyzacja komunikacji rowerowej, • dostępność technik i technologii ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia,	• wzrost liczby pojazdów.

• upowszechnianie idei „ecodrivingu”	

5.3 Pola elektromagnetyczne

Intensywność oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na żywe komórki zależy od jego mocy (im większa moc, tym silniejsze promieniowanie) i odległości od źródła (wraz z odległością natężenie emitowanego pola słabnie).

Znaczące oddziaływanie na środowisko pól elektromagnetycznych występuje:

- w paśmie 50 Hz od sieci i urządzeń energetycznych,
- w paśmie od 300 MHz do 40000 MHz od urządzeń radiokomunikacyjnych, radiolokacyjnych i radionawigacyjnych. Największy udział mają stacje bazowe telefonii komórkowej ze swoimi antenami sektorowymi i antenami radiolinii (antena sektorowa służy do komunikacji z telefonem komórkowym, natomiast antena radiolinii służy do komunikacji między stacjami bazowymi).

Pola elektromagnetyczne stanowią stały i istotny czynnik oddziałujący na organizm ludzki. Naturalne i sztuczne pola elektromagnetyczne towarzyszą człowiekowi wszędzie – w miejscu zamieszkania, w pracy, w podróży, a ich coraz bardziej intensywne występowanie jest konsekwencją rozwoju techniki. W ostatnim czasie wraz ze wzrostem ilości urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne, wzrasta również zainteresowanie tym tematem.

Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Ocenę poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian przeprowadza się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie badań monitoringowych. Na obszarze województwa mazowieckiego wyznaczono 135 punktów

pomiarowych dla trzyletniego cyklu pomiarowego, po 45 punktów dla każdego roku. W każdym z tych 45 punktów pomiary wykonuje się raz w roku kalendarzowym.

W 2018 roku punkty pomiarowe zlokalizowane były w powiecie radomskim (w 2 miejscowościach tj.: Pionki oraz Skaryszew). Wyniki badań przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 16. Wyniki badań na terenie powiatu radomskiego w 2018 roku

Gmina	Data pomiaru		Parametr pomiaru	Wynik pomiaru [V/m]
Pionki	2018	31.10	Składowa elektryczna 3[MHz]-300[GHz]	0,59
Skaryszew	2018	07.11	Składowa elektryczna 3[MHz]-300[GHz]	0,94

Źródło: Monitoring promieniowania elektromagnetycznego w woj. mazowieckim w 2018 r., WIOŚ

Analiza wyników pomiarów wykazała, że występujące w środowisku poziomy pól elektromagnetycznych są mniejsze od poziomów dopuszczalnych (dopuszczalny poziom dla częstotliwości objętych monitoringiem wynosi 7 V/m).

5.3.1 Zagadnienia horyzontalne oraz analiza SWOT

Tabela 17. Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji pola elektromagnetyczne

Adaptacja do zmian klimatu	- konserwacja infrastruktury mogącej emitować pola elektromagnetyczne i zapewnienie bezpieczeństwa jej funkcjonowania, w kontekście zamarzających i ulegających przerwaniu linii energetycznych w okresie zimowym.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- utrzymanie urządzeń w dobrym stanie technicznym.
Działania edukacyjne	- edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM.
Monitoring środowiska	- monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony przez WIOŚ.

Tabela 18. Analiza SWOT - obszar interwencji pola elektromagnetyczne

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
• dotychczasowy poziom tła elektromagnetycznego nie powoduje znaczącego zagrożenia środowiska i ludności, • lokalizacja punktów pomiarowych na terenie powiatu, • brak przekroczeń PEM w środowisku.	• możliwy wzrost poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w wyniku rozwoju źródeł pól elektromagnetycznych.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
• racjonalny dobór lokalizacji powstających instalacji i urządzeń stanowiących źródła PEM, • prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych przez WIOŚ.	• rozpowszechnienie i rozwój telefonii komórkowej oraz innych technologii emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

5.4 Gospodarowanie wodami

5.4.1 Wody powierzchniowe

Powiat radomski położony jest w dorzeczu środkowej Wisły. Największą rzeką powiatu radomskiego jest **Radomka**, będąca lewobrzeżnym dopływem Wisły Środkowej. Dopływami Radomki są: Wiązownica (dopływ lewostronny), Dobrzyca (dopływ prawostronny), Tymianka (dopływ lewostronny), Mleczna (dopływ prawostronny), Bosak (dopływ prawostronny).

Drugim co do wielkości ciekim wodnym na terenie powiatu jest rzeka **Ilżanka**, której największe dopływy stanowią Struga Małyszyniec i Modrzejowianka.

Ponadto na terenie powiatu znajdują się zbiorniki retencyjne, do najważniejszych należą:

- zbiornik Domaniów (powierzchnia 475 ha),

- zbiornik Siczki (powierzchnia 35 ha),
- zbiornik Jagodno (powierzchnia 35 ha),
- zbiornik Iłża (powierzchnia 18,5 ha),
- zbiornik Staw Górny (powierzchnia 16,8 ha),
- zbiornik Małyszyniec (powierzchnia 3,8 ha),
- zbiornik Seredzice (powierzchnia 4,2 ha).

5.4.2 Jakość wód powierzchniowych

Ocenę stanu wód powierzchniowych (rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych) wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników państwowego monitoringu środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego, stanu chemicznego i ocenę stanu JCW.

Stan ekologiczny/potencjał ekologiczny, jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości (tabela 19).

Tabela 19. Stan ekologiczny jednolitych części wód

Klasa jakości	Stan ekologiczny
I	Bardzo dobry
II	Dobry
III	Umiarkowany
IV	Słaby
V	Zły

Źródło: GIOŚ

O przypisaniu ocenianej jednolitej części wód powierzchniowych decydują wyniki klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych, przy czym obowiązuje zasada, że klasa stanu/potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego (*rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych* (Dz.U. 2021, poz. 1475)).

Powiat radomski leży w granicach 38 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (tabela 20).

Tabela 20. Jednolite Części Wód na terenie powiatu radomskiego

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP
RW20001723629	Iłżanka do Małyszyc
RW20001723632	Dopływ w Błazinach
RW2000172364	Dopływ spod Prandocinka
RW20001723654	Dopływ spod Kolonii Pasztowa Wola
RW20001723658	Dopływ z Czerwonej
RW200017236649	Modrzejowianka do Kobylanki
RW200017236669	Mucha
RW200017236689	Oleśnica od źródła do Boguszyckiego Potoku
RW200017236712	Dopływ z Kochanowa
RW20001723729	Zwoleńka
RW2000172512489	Krępianka
RW20001725129	Młynówka Pomianowska
RW20001725219	Radomka od źródeł do Szabasówki bez Szabasówki
RW20001725223	Szabasówka od źródeł do Kobyłki bez Kobyłki
RW200017252269	Garlica
RW200017252289	Jabłonica
RW200017252314	Dopływ spod Pleca
RW200017252499	Wiązownica
RW200017252529	Dobrzyca
RW200017252532	Dopływ spod Sewerynowa
RW200017252549	Ślepotka
RW200017252552	Stara Rzeka
RW200017252569	Bosak
RW200017252589	Tymianka
RW200017252592	Dopływ spod Kamińska
RW200017252689	Pacynka
RW20001725269	Mleczna bez Pacynki
RW20001725272	Jastrzębianka
RW20001725274	Dopływ spod Dębniaka
RW20001725276	Dopływ spod Jastrzębskich Łąk
RW20001725278	Łukawka
RW20001725289	Leniwka

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP
RW200017254949	Pierzchnianka
RW20001923659	Iłżanka od Małyszyńca do Modrzejowianki
RW20001923669	Modrzejowianka od Kobylanki do ujścia
RW20001925229	Szabasówka od Kobylki do ujścia
RW200019252599	Struga Jabłonna
RW20001925299	Radomka od Mlecznej do ujścia

Źródło: WIOŚ

Ocena jednolitych części wód powierzchniowych za 2018 rok została wykonana na podstawie rozporządzenia MŚ z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1187), w którym normy środowiskowe zostały dostosowane do typów abiotycznych wód powierzchniowych (rozporządzenie uchylone w roku 2019). Dodatkowo uwzględniono zasady określone szczegółowo w opracowanych przez GIOŚ wytycznych do przeprowadzenia oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych (GIOŚ, 2018). W 2018 r. w ramach realizacji programu monitoringu wód powierzchniowych, którego szczegółowy zakres został podany w „Programie państwowego monitoringu środowiska województwa mazowieckiego na lata 2016 - 2020”, wykonano badania wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych oraz chemicznych.

W 2018 r. badaniom została poddana JCWP Zwoleńka, Jastrzębianka, Bosak oraz Dopływ spod Prandocinka. Badane JCWP na terenie powiatu radomskiego charakteryzowały się umiarkowanym stanem ekologicznym oraz stanem chemicznym poniżej dobrego. Ogólny stan badanych wód sklasyfikowany został jako zły (tabela 21).

Tabela 21. Ocena JCWP na terenie powiatu radomskiego

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
RW20001723729	Zwoleńka	umiarkowany	bd	zły stan wód
RW20001725272	Jastrzębianka	umiarkowany	Poniżej dobrego	zły stan wód
RW200017252569	Bosak	umiarkowany	bd	zły stan wód
RW2000172364	Dopływ spod Prandocinka	umiarkowany	Poniżej dobrego	zły stan wód

Źródło: Stan środowiska w województwie mazowieckim. Raport 2020

5.4.3 Wody podziemne

Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych do wykorzystania dla zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki wymagających wody wysokiej jakości. Zgodnie z umownymi kryteriami wydzielania -ze względu na wysoką jakość wód, zasobność i potencjalną produktywność - GZWP stanowią najcenniejsze fragmenty jednostek hydrostrukturalnych i systemów wodonośnych. Wymagają one szczególnej ochrony w zakresie stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych oraz kontroli zarządzania zasobami, z zachowaniem priorytetu dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia i zaspokojenia niezbędnych potrzeb gospodarczych.

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego obszar powiatu radomskiego znajduje się w granicach 3 udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: GZWP 405, 412 oraz 420.

GZWP 405 - Niecka radomska - Jest to zbiornik szczelinowo-porowy zbudowany ze skał węglanowych (margle, opoki, gezy lokalnie z wkładkami piaskowców) górnej kredy. Wody podziemne charakteryzują się tu strefowością w profilu pionowym. Wodoprzewodność poziomu górnokredowego zmienia się w zależności od wykształcenia litologicznego i stopnia spękania skał, średnio wynosi od 100 do 500 m²/d, a lokalnie przekracza 1000 m²/d. Współczynniki filtracji osiągają wartości od 0,1 do 90,0 m/d.

GZWP 412 – Goszczewice - Jest to zbiornik typu szczelinowo-krasowego zbudowany ze skał górno- i środkowojurajskich wykształconych w postaci wapieni skalistych z krzemieniami. Miąższość poziomu wodonośnego wynosi od 100 do 150 m, a wodoprzewodność waha się od 100 m²/d do >1000 m²/d. Wodonośność piętra jest zmienna.

GZWP 420 - Wierzbica-Ostrowiec - Jest to zbiornik szczelinowo-porowy zbudowany ze skał górno- i środkowojurajskich. Zasobność zbiornika jest średnia, a moduł zasobów dyspozycyjnych wynosi 2,44 l/s/km².

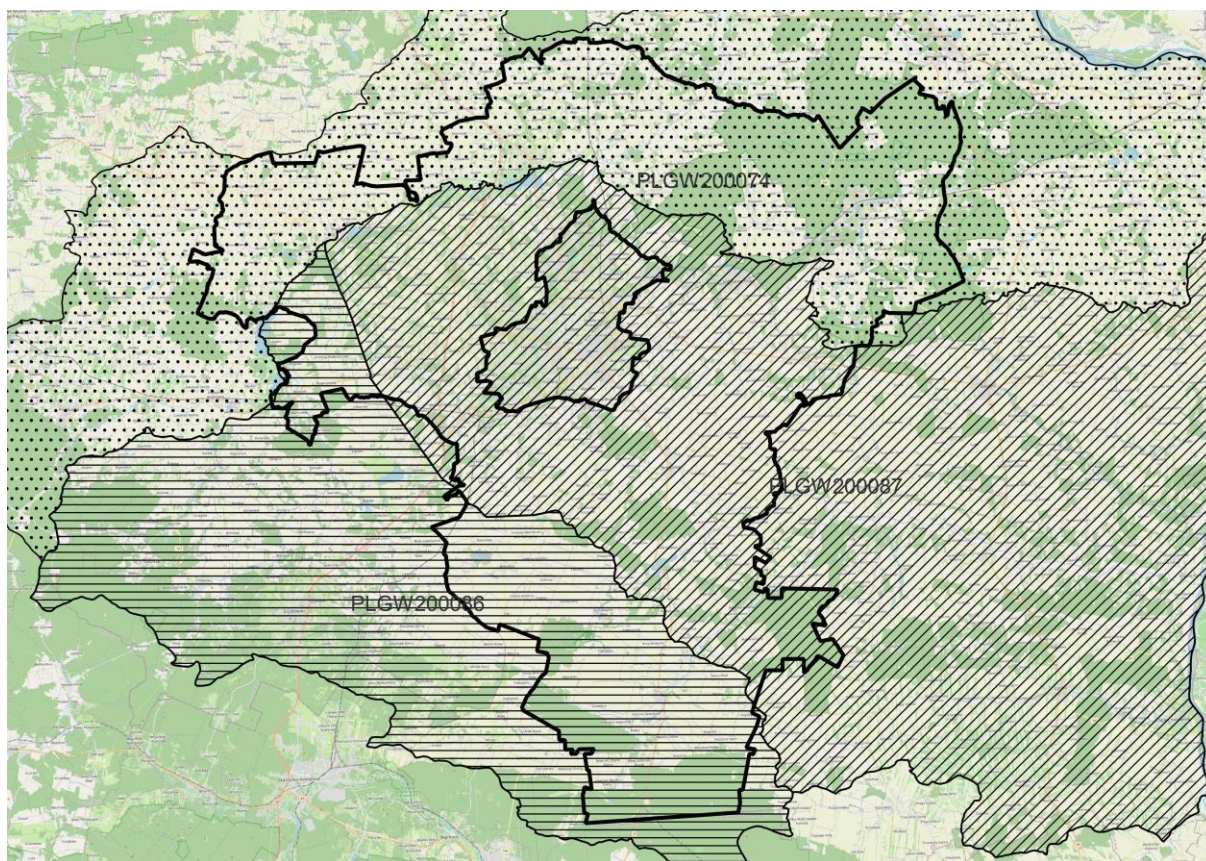
Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych (JCWPd) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

Aktualna wersja podziału jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) obejmuje 174 części i obowiązuje od 2022 roku. Obszar powiatu radomskiego znajduje się w obrębie 3 zbiorników wód podziemnych, jest to: JCWPd nr 74 (PLGW200074), JCWPd nr 86 (PLGW200086) oraz JCWPd nr 87 (PLGW200087)¹⁶ (Rysunek 5).

JCWPd nr 74 – obejmuje gminę Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Miasto Pionki, Pionki, Przytyk, Wolanów oraz Zakrzew. Zasoby JCWPd 74 wykorzystywane są w 11 %.

JCWPd nr 86 – obejmuje gminę Iłża, Kowala, Przytyk, Skaryszew, Wierzbica, Wolanów. Zasoby JCWPd 86 wykorzystywane są w 21,3 %.

JCWPd nr 87 - obejmuje gminę Gózd, Iłża, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Skaryszew. Zasoby JCWPd 87 wykorzystywane są w 20 %.

Rysunek 5. Położenie powiatu radomskiego na tle JCWPd

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

¹⁶ Państwowy Instytut Geologiczny - Jednolite Części Wód Podziemnych w podziale obowiązującym na lata 2022-2027

5.4.4 Jakość wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju. Na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych (Program PMS) Monitoring wód podziemnych jest w Polsce prowadzony w sieciach: krajowej, regionalnych i lokalnych.

Oceny stanu chemicznego JCWPd w punktach badawczych dokonuje się na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. nr 2019, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

W 2020 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring operacyjny stanu chemicznego wybranych jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 390 punktach pomiarowych¹⁷.

Powiat radomski leży w granicach JCWPd nr 74, 86 oraz 87. W 2020 roku wykonano pomiary dla JCWP4 nr 86. W powiecie radomskim znajdowały się 3 punkty pomiarowe (w miejscowości Iłża (gm. Iłża), w miejscowości Mniszek (gm. Wolanów) oraz w miejscowości Serecz (gm. Iłża).

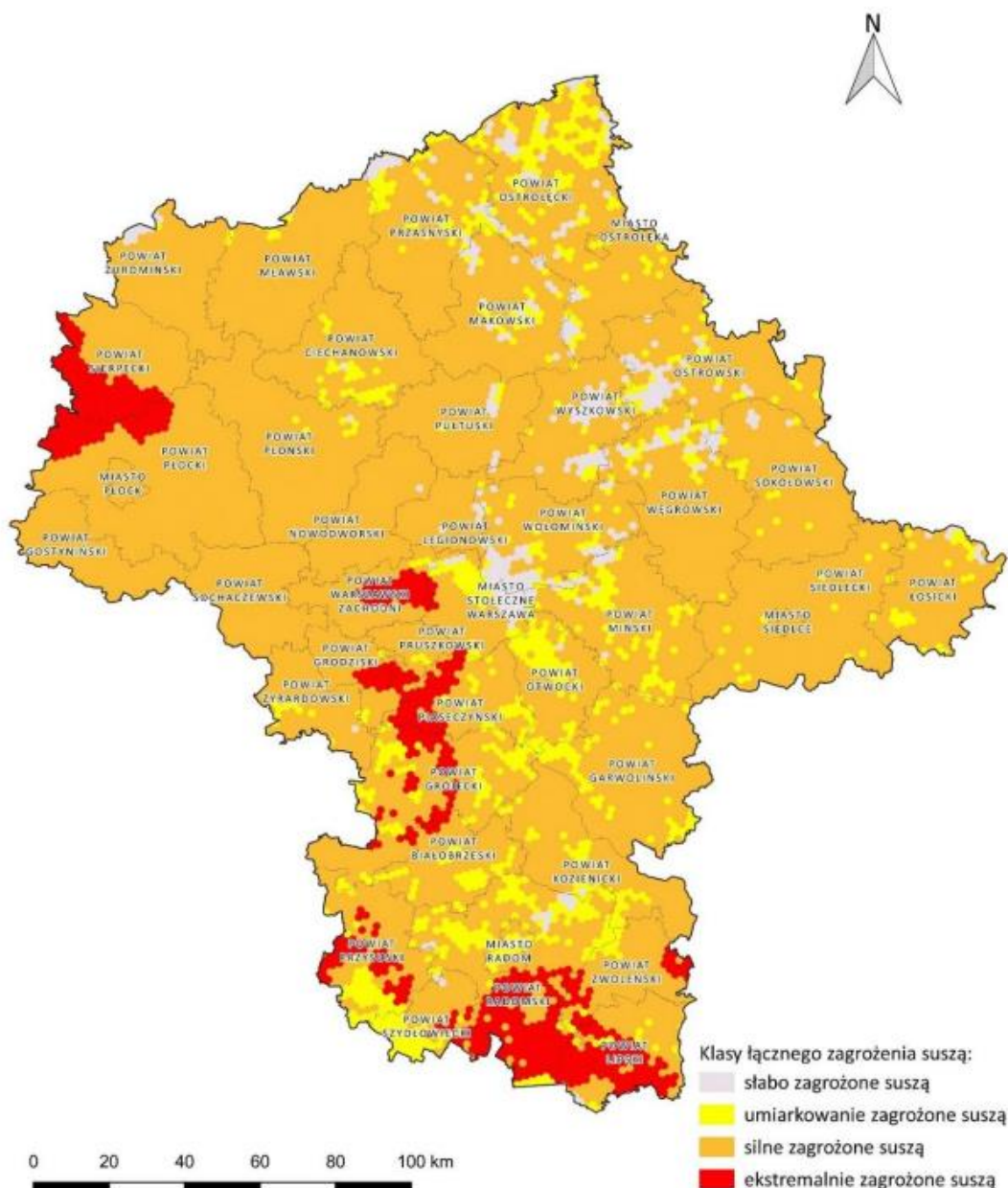
Wyniki wykazały, że badana woda w miejscowości Iłża charakteryzowała się III klasą jakości (wody zadowalającej jakości). W pozostałych punktach badaną wodę podziemną zaliczono do II klasy jakości (wody dobrej jakości).

---

¹⁷ 2020 - Klasy jakości wód podziemnych - monitoring jakości wód podziemnych - monitoring operacyjny

5.4.5 Zagrożenie suszą

Województwo mazowieckie charakteryzuje się niedoborem wód oraz jest najbardziej zagrożone deficytem wody dostępnej dla gospodarki, zwłaszcza rolnictwa. Na rysunku poniżej przedstawiono zagrożenia suszą na terenie województwa mazowieckiego. Powiat radomski, a zwłaszcza jego część południowa (poniżej Miasta Radom) jest ekstremalnie zagrożona suszą.

Rysunek 6. Zagrożenie suszą na terenie województwa mazowieckiego

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) na lata 2021-2027 zawiera działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy oraz rozwiązania ograniczające jej skutki i jest to:

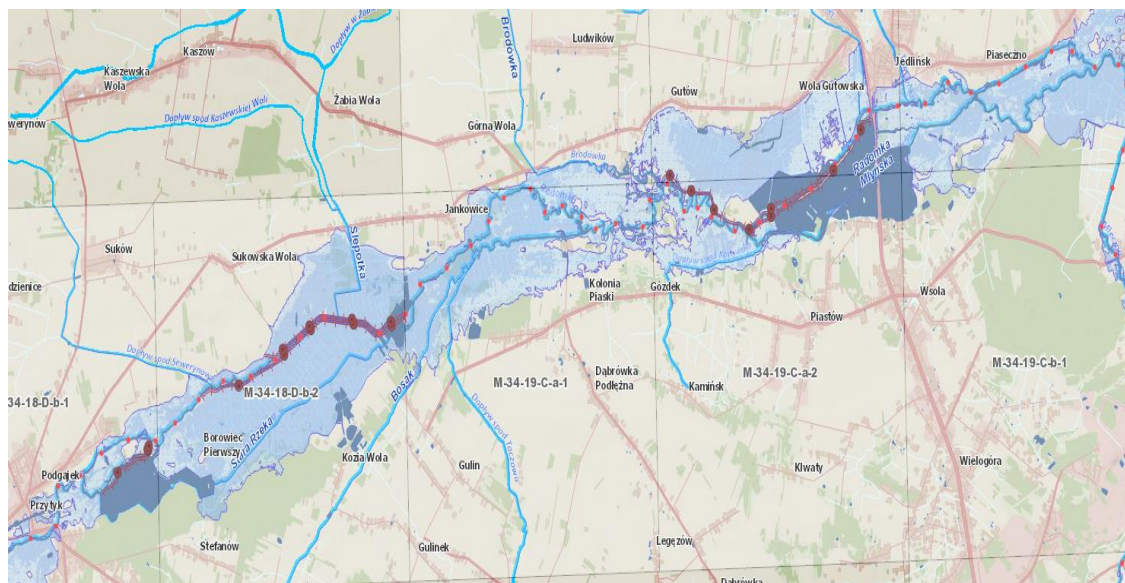
- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych;
- zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych;
- retencję i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych; realizację przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji;
- podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy;
- realizację działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji;
- budowę oraz przebudowę urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej;
- uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli.

5.4.6 Zagrożenie powodzią

Na terenie województwa mazowieckiego obowiązują cztery główne krajowe dokumenty strategiczne związane z zagrożeniem powodzią, wprowadzane w ramach Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE:

- Wstępna ocena ryzyka powodziowego;
- Mapy zagrożenia powodziowego;
- Mapy ryzyka powodziowego;
- Plany Zarządzania Ryzykiem Powodziowym.

Na terenie powiatu radomskiego występuje zagrożenie powodzią wzdłuż rzeki Radomki (rysunek 7).

Rysunek 7. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie powiatu radomskiego

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpWORP

5.4.7 Ochrona wód w ramach Dyrektywy Azotanowej

Aktualnie obowiązujący Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu został przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2020 r. (Dz.U.2020, poz. 243) Dokument jest głównym narzędziem związanym ze stosowaniem wytycznych zawartych w Dyrektywie Azotanowej - reguluje takie zagadnienia jak:

- ograniczenie rolniczego wykorzystania nawozów;
- określenie okresów nawożenia;
- warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami; dawki i sposoby nawożenia azotem;
- sposoby dokumentowania realizacji Programu

5.4.8 Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT

Tabela 22. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji gospodarowanie wodami

Adaptacja do zmian klimatu	- konserwacja urządzeń melioracyjnych, - zwiększenie retencji wody, - wyłączenie obszarów zalewowych z osiedlania się ludności – działania poprzez mpzp.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- retencjonowanie wody w okresach jej nadmiaru lub braku deficytu.
Działania edukacyjne	- edukacja mieszkańców na temat racjonalnego wykorzystania wód opadowych.
Monitoring środowiska	- prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych przez WIOŚ.

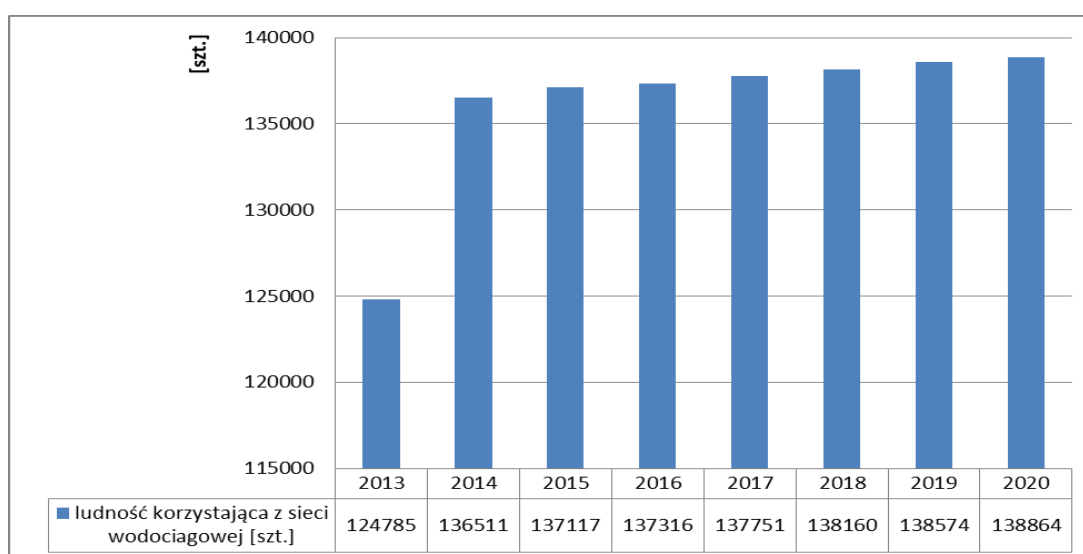
Tabela 23. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarowanie wodami

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
• dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna na terenie powiatu, • dobra jakość wód podziemnych.	• stosowanie nadmiernych dawek nawozów i środków ochrony roślin, • niewystarczające działania ludności w celu zwiększania retencji wody. • występowanie terenów zagrożonych suszą, • występowanie terenów zagrożonych powodzią.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
• zwiększenie świadomości i aktywności władz w zakresie poprawy jakości wody.	• deficyty wody spowodowane występowaniem suszy, • występowanie deszczy nawałnicowych powodujących lokalne powodzie i podtopienia.

5.5 Gospodarka wodno-ściekowa

5.5.1 Sieć wodociągowa

Rozdzielcza sieć wodociągowa na terenie powiatu radomskiego wynosi 1 888,8 km¹⁸ natomiast wskaźnik zwodociągowania, który oznacza stosunek liczby mieszkańców korzystających z wody wodociągowej do ogólnej liczby mieszkańców powiatu, wyniósł 91,2%¹⁹. Proces zmian ilości ludności korzystającej z sieci wodociągowej na przestrzeni lat przedstawia wykres 5. W 2020 roku z sieci wodociągowej korzystało 138 864 osób²⁰.

Wykres 5. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

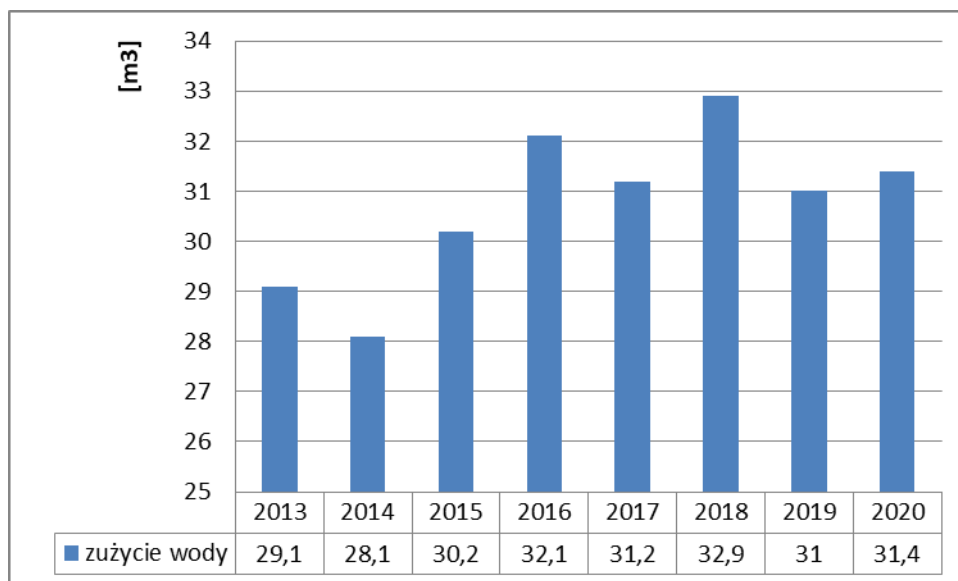
W 2020 r. na terenie powiatu zużycie wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 31,4 m³⁽²¹⁾. Proces zmian zużycia wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu radomskiego przedstawia wykres 6.

¹⁸ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

¹⁹ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

²⁰ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

²¹ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

Wykres 6. Zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca powiatu radomskiego w latach 2013-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Charakterystyka sieci wodociągowej w poszczególnych gminach powiatu radomskiego została przedstawiona w tabeli 24.

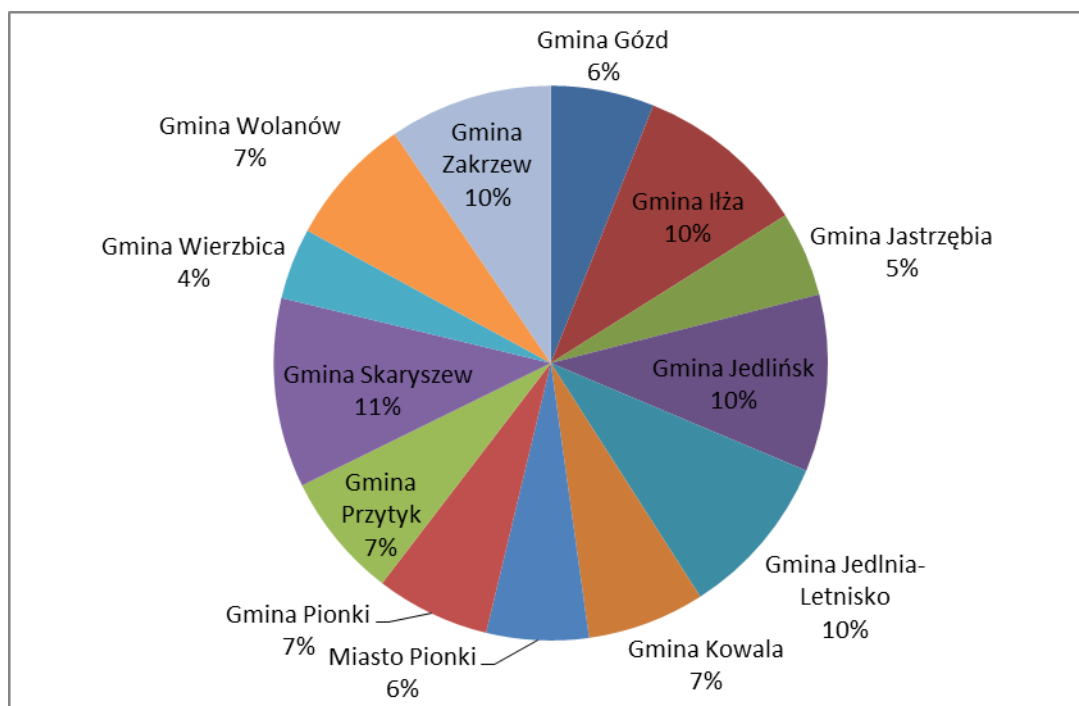
Tabela 24. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gmin powiatu radomskiego

Lp.		Długość sieci [km]	Sieć rozdzielcza na 100 km ² [km]	Ilość przyłączy [szt.]	Woda dostarczana gosp. domowym [dam ³]	Zużycie wody na 1 mieszkańca [m ³]	Wskaźnik zwodociągowania [%]
1.	Gmina Gózd	113,9	146,1	2387	235,4	26,1	91,8
2.	Gmina Iłża	189,5	74,0	3952	517,8	35,4	94,6
3.	Gmina Jastrzębia	93,5	104,2	1794	252,5	36,0	91,4
4.	Gmina Jedlińsk	195,0	140,6	3745	483,3	33,2	81,4
5.	Gmina Jedlnia-Letnisko	181,2	276,3	4751	418,5	32,5	90,8
6.	Gmina Kowala	129,6	173,5	3587	361,2	29,5	97,7
7.	Miasto Pionki	112,6	612,0	1928	550,5	30,5	97,9
8.	Gmina Pionki	125,8	54,8	3217	397,5	39,9	84,1
9.	Gmina Przytyk	138,2	102,9	1914	194,7	26,7	88,3
10.	Gmina Skaryszew	208,6	121,8	4554	479,0	32,4	98,0
11.	Gmina Wierzbica	78,5	83,4	2215	277,2	28,8	93,0
12.	Gmina Wolanów	142,3	171,7	2750	232,9	26,1	76,8
13.	Gmina Zakrzew	180,1	187,0	3658	387,2	29,2	95,5
	Powiat radomski	1 888,8	123,5	40 452	4 787,7	31,4	91,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020

Najbardziej zwodociągowana jest gmina Skaryszew (w 98%) , a najmniej gmina Wolanów (w 76,8%) (tabela 24).

Największy udział w ogólnej długości sieci wodociągowej na terenie powiatu radomskiego ma sieć eksploatowana na terenie gminy Skaryszew (11%), a najmniejszy na terenie gminy Wierzbica (4,2%). Sieć wodociągowa na terenie poszczególnych gmin powiatu rozbudowana jest w podobnym stopniu (wykres 7).

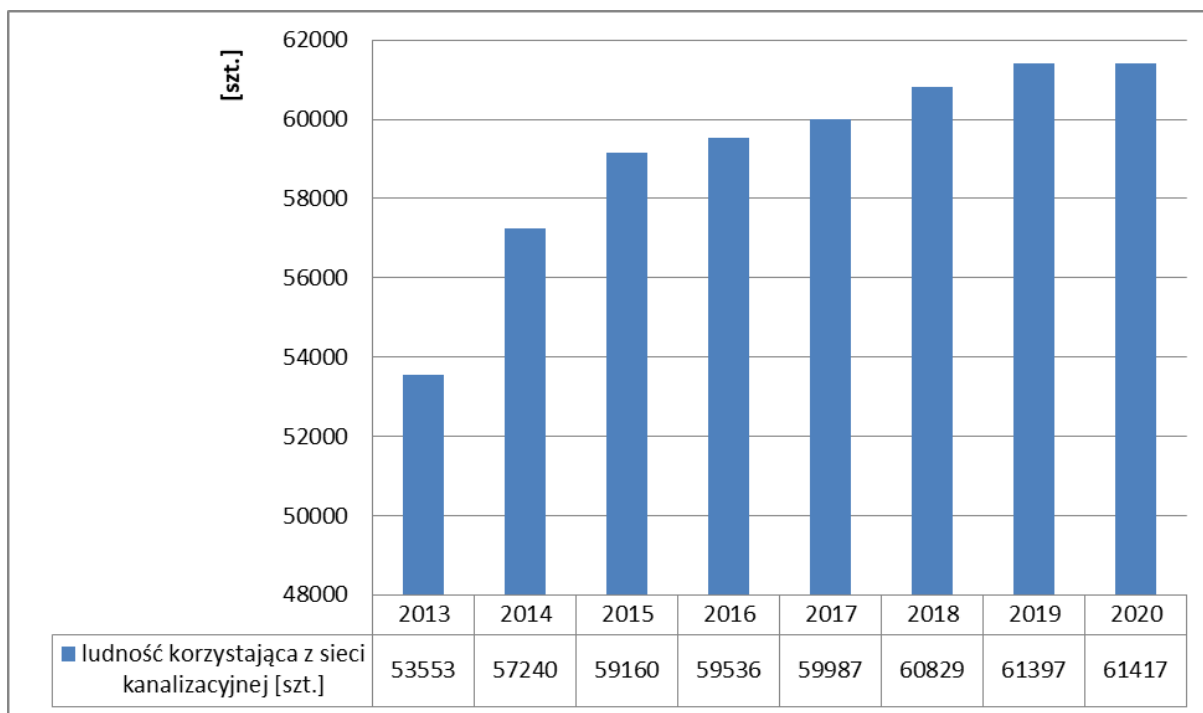
Wykres 7. Procentowy udział sieci wodociągowej w ogólnej długości sieci w podziale na poszczególne gminy powiatu radomskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020

5.5.2 Sieć kanalizacyjna

Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu radomskiego liczy 717,7 km, a stosunek liczby mieszkańców podłączonych do systemu kanalizacji do ogólnej liczby mieszkańców powiatu wynosi 40,4%²². Proces zmian ilości ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej na przestrzeni lat przedstawia wykres 8.

²² Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

Wykres 8. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Charakterystykę sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach powiatu przedstawia tabela poniżej.

Tabela 25. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie gmin powiatu radomskiego

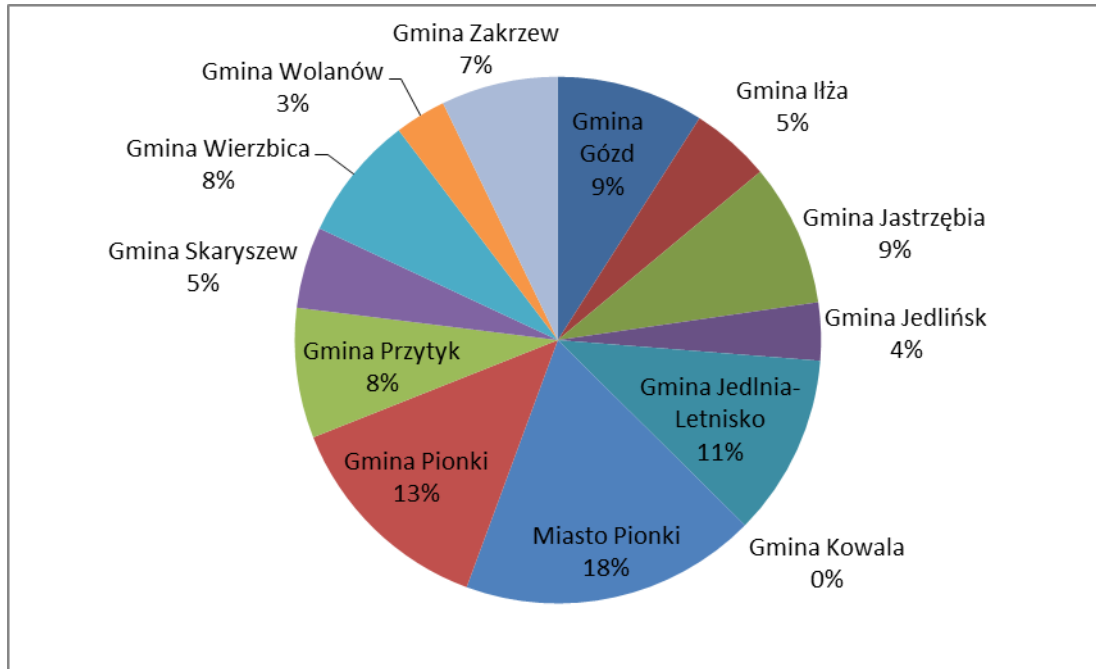
	Gmina	Długość sieci [km]	Sieć rozdzielcza na 100 km ² [km]	Ilość przyłączy [szt.]	Ścieki bytowe odprowadzane siecią kanalizacyjną [dam ³]	Wskaźnik skanalizowania [%]
1.	Gmina Gózd	65,5	84,0	1112	119,8	46,3
2.	Gmina Iłża	19,6	7,7	618	134,5	25,2
3.	Gmina Jastrzębia	29,9	33,3	488	51	44,7
4.	Gmina Jedlińsk	33,7	24,3	647	144,2	18,2
5.	Gmina Jedlnia-Letnisko	135,1	206,0	2490	243,7	57,1
6.	Gmina Kowala	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7.	Miasto Pionki	92,5	502,7	1432	619,3	93,3
8.	Gmina Pionki	125,1	54,5	2695	185,8	68,3
9.	Gmina Przytyk	45,8	34,1	693	164,1	40,9

	Gmina	Długość sieci [km]	Sieć rozdzielcza na 100 km ² [km]	Ilość przyłączy [szt.]	Ścieki bytowe odprowadzane siecią kanalizacyjną [dam ³]	Wskaźnik skanalizowania [%]
10.	Gmina Skaryszew	24,6	14,4	1038	148,1	25,6
11.	Gmina Wierzbica	18,2	19,3	412	87,4	39,4
12.	Gmina Wolanów	23,4	28,2	334	52,8	16,1
13.	Gmina Zakrzew	104,3	108,3	1337	269,7	36,8
	Powiat radomski	717,7	46,9	13296	2220,4	40,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020

Najbardziej skanalizowana jest miasto Pionki (w 93,3%) (tabela 25), a najmniej gmina Kowala, w której nie ma sieci kanalizacyjnej.

Największy udział w ogólnej długości sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu radomskiego ma sieć eksploatowana na terenie miasta Pionki (18%), Gmina Pionki (13%), Gmina Jedlnia-Letnisko 11%) (wykres 9).

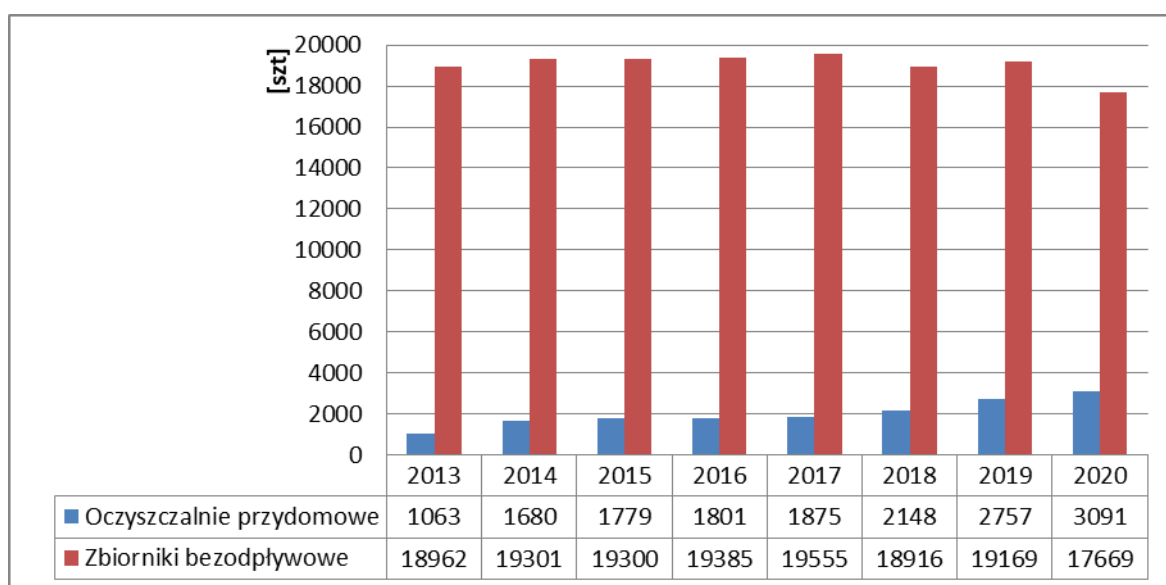

Wykres 9. Procentowy udział sieci kanalizacyjnej w ogólnej długości sieci w podziale na poszczególne gminy powiatu radomskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020

Ponadto wiele podmiotów gospodarczych nie podłączonych do systemu kanalizacji sanitarnej korzysta z własnych zbiorników bezodpływowych, których liczba w 2020 roku w powiecie radomskim wynosiła 17669 szt²³. Liczbę zbiorników bezodpływowych w powiecie radomskim przedstawia wykres 10.

Alternatywą dla ww. systemu są przydomowe oczyszczalnie ścieków, gdzie wykorzystywane są procesy mechanicznego i biologicznego oczyszczania ścieków odpowiadające tym zachodzącym w dużych oczyszczalniach. Z roku na rok coraz więcej mieszkańców powiatu korzysta z takiego rozwiązania. Liczbę przydomowych oczyszczalni ścieków w powiecie radomskim na przestrzeni lat 2013-2020 przedstawia wykres 10.

Wykres 10. Liczba zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie powiatu radomskiego znajduje się 28 oczyszczalni ścieków. Wykaz oczyszczalni na terenie powiatu przedstawia tabela poniżej.

²³ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

Tabela 26. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu radomskiego

Gmina	Nazwa	Zarządzający	Rodzaj oczyszczalni	Odbiornik/km	Rodzaj oczyszczanych ścieków	Projektowana maksymalna przepustowość [m ³ /d]	Ilość ścieków w 2017 roku [m ³ /rok]
Gózd	Urząd Gminy Gózd	Urząd Gminy Gózd	gminna	Gzówka/12,01 Pacynka/9,3 Mleczna/4,4	komunalne	600	304,11
Gózd	Urząd Gminy Gózd oczyszczalnia w Klwatce Królewskiej	Urząd Gminy Gózd	gminna	Pacynka/15,4 Mleczna/4,4 Radomka/35	komunalne	956	320,55
Iłża	Centrum Kształcenia Zawodowego Ustawicznego	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	szkolna	Iłżanka/53,5 Wisła/340,9	komunalne	115,3	4,88
Iłża	Szpital Rejonowy w Iłży	Szpital Rejonowy	zakładowa	Iłżanka/53,5 Wisła/340,9	przemysłowe komunalne	141,5	36
Iłża	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Iłży	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Iłży	gminna	Iłżanka/48,95 Wisła/340,9	komunalne	2150	1040
Iłża	Caritas Diecezji Radomskiej Dom Interwencji Kryzysowej	Dom Matki i Dziecka im. Jana Pawła II	komunalna	Małyszyniec/5,95 Iłżanka/57,2 Wisła/340	komunalne	12,38	3
Iłża	Nadleśnictwo Marcule	Nadleśnictwo Marcule	osiedlowa	rów B/ziemia	komunalne	6,5	5
Iłża	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o	zakładowa	Iłżanka/62,1 Wisła/340,9	komunalne	13	1,56
Iłża	Zakłady Górniczo-Metalowe "Zębiec" w Zębcu	Zakłady Górniczo- Metalowe "Zębiec"	zakładowa	ziemia	przemysłowe	126,8	10,7
Jedlińsk	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jedlińsku	Zakład Gospodarki Komunalnej w Jedlińsku	gminna	Tymianka/2,5 Radomka/39,7 Wisła/431,9	komunalne	720	562
Jedlińsk	"U Grubego" Bartłomiej Firlej	Bartłomiej Firlej	lokalna	ziemia	komunalne	30	1,5
Jedlińsk	Zespół Szkół Publicznych w Wierzchowinach	Zespół Szkół Publicznych w Wierzchowinach im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego	szkolna	rów mel. Tymianka Radomka/39,7	komunalne	17	1,1

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Gmina	Nazwa	Zarządzający	Rodzaj oczyszczalni	Odbiornik/km	Rodzaj oczyszczanych ścieków	Projektowana maksymalna przepustowość [m ³ /d]	Ilość ścieków w 2017 roku [m ³ /rok]
Jedlińsk	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Batalionów Chłopskich w Zawadach Starych	Publiczna Szkoła Podstawowa w Zawadach Starych	szkolna	rów R-3/0,165 Tymianka/1,6 Radomka/39,7	komunalne	6	1,33
Jedlnia-Letnisko	Ośrodek Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko	Ośrodek Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko	zakładowa	Gzówka/2 Pacynka/9,3 Mleczna/4,4	komunalne	30	7,17
Jedlnia-Letnisko	Urząd Gminy Jedlnia-Letnisko	Urząd Gminy Jedlnia-Letnisko	gminna	rów mel. Pacynka/10,22 Mleczna/4,4	komunalne	611	484,58
Kowala	Oczyszczalnia w Rożkach	Departament Specjalistyczny Wydział Sieci WN Radom	zakładowa	rów melioracyjny Oronka Szabasówka	komunalne	16,80	0,797
Pionki	Urząd Gminy Pionki	Urząd Gminy Pionki	gminna	Leniówka/12,444 Radomka/22,2 Wiśła/431,9	komunalne	250	181
Pionki	Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjno-Ciepłownicze w Pionkach Sp. z o.o.	Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjno-Ciepłownicze w Pionkach	zakładowa	Zagożdżonka/28,95 Wiśła/424,7	przemysłowe komunalne	12000	5205
Przytyk	Gmina Przytyk	Zakład Gospodarki Komunalnej w Przytyku Sp. z o.o.	komunalna	Radomka/64,6 Wiśła/431,9	komunalne	365	241,03
Przytyk	Oczyszczalnia komunalna dla gminy Przytyk	Zakład Gospodarki Komunalnej w Przytyku Sp. z o.o.	gminna	Kanał Zameczek/0,55 Radomka Wiśła/431,9	komunalne	300	136,51
Skaryszew	Zakłady Przetwórstwa Spożywczego "MAKÓW" Sp. z o.o. w Makowie	Zakłady Przetwórstwa Spożywczego "MAKÓW" Sp. z o.o.	zakładowa	Pacynka/6,695 Mleczna/4,4 Radomka/35	przemysłowe komunalne	700	148

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Gmina	Nazwa	Zarządzający	Rodzaj oczyszczalni	Odbiornik/km	Rodzaj oczyszczanych ścieków	Projektowana maksymalna przepustowość [m ³ /d]	Ilość ścieków w 2017 roku [m ³ /rok]
Skaryszew	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Skaryszewie	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	gminna	Kobylanka/2,7 Modrzejowica/6,9 Iłżanka/31,2	komunalne	800	646,58
Wierzbica	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wierzbicy	Zakład Wodociągów i Kanalizacji	gminna	Szabasówka/22,4 Radomka/69,8 Wiśła/431,9	przemysłowe komunalne	1 300	597,26
Wolanów	Zakład Mleczarski ""FIGAND"" S. C. w Kolonii Wawrzychów	Zakład Mleczarski "FIGAND" Sp. Jawna Leszek Figarski i wspólnicy	zakładowa	rów mel./5 Szabasówka Radomka/69,8	przemysłowe komunalne	60	54
Wolanów	PPH "PIK" Płuciennik i Kołacz Sp. J.	PPH "PIK" Płuciennik i Kołacz Sp. J.	zakładowa	ziemia	przemysłowe	150	89
Zakrzew	Urząd Gminy Zakrzew	Usługi Wodociągowo-Kanalizacyjne "ADMAR-U" Sp. z o.o.	lokalna	Bosak/8,618 Radomka Wiśła	komunalne	1,4	bd
Zakrzew	Publiczna Szkoła Podstawowa w Zakrzewie	Usługi Wodociągowo-Kanalizacyjne "ADMAR-u" Sp. z o.o. (Publiczna Szkoła Podstawowa) Zakrzew Kolonia	szkolna	rów mel./ Bosak/7,198 Starorzecze Radomki "SOSNOWICA"/2,41	komunalne	29	4,5
Zakrzew	Urząd Gminy w Zakrzewie	Przedszkole Samorządowe	gminna	Bosak/8,49 Radomka/2,41 Wiśła/431,9	komunalne	4,8	1,8

Źródło: Wykaz oczyszczalni ścieków na terenie województwa mazowieckiego w 2017 r. WIOŚ w Warszawie

5.5.3 Zagadnienia horyzontalne i analiza SWOT

Tabela 27. Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji gospodarka wodno-ściekowa

Adaptacja do zmian klimatu	- stosowanie mechanizmów ekonomicznych w celu regulowania popytu na wodę, - wprowadzanie nowych technologii ograniczających zużycie wody.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- wdrożenia zasad ograniczania zużycia wody w sytuacjach nadzwyczajnego zapotrzebowania na wodę, - w miesiącach letnich ograniczenie nawadniania ogrodów oraz terenów zielonych.
Działania edukacyjne	- edukacja mieszkańców na temat odpowiedzialnego korzystania z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
Monitoring środowiska	- monitoring wód prowadzony przez WIOŚ.

Tabela 28. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka wodno-ściekowa

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
• 91,2% mieszkańców powiatu podłączonych do sieci wodociągowej²⁴.	• niedostateczny stopień skanalizowania gmin powiatu.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
• dofinansowania na inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, • inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych.	• odprowadzanie ścieków do wód lub do gleb z indywidualnych gospodarstw.

²⁴ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

5.6 Zasoby geologiczne

Na terenie powiatu radomskiego znajduje się 62 udokumentowane złoża kopalin w tym złoża piasków i żwirów, węgla brunatnych, wapieni i margli przemysłu wapienniczego, wapieni i margli przemysłu cementowego, surowców ilastych kruszywa lekkiego, piasków formierskich, o różnym stanie zagospodarowania zasobów. Tabela poniżej przedstawia udokumentowane złoża, które mogą mieć znaczenie lokalne.

Tabela 29. Złoża kopalin na terenie powiatu radomskiego, dla których została wydana koncesja

Rodzaj surowca	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby kopalin (tys.t)		Wydobycie w 2020 r. (tys.t)
			Geologiczne - bilansowe	Przemysłowe	
Węgle brunatne	Głowaczów	P	76 287	-	-
Węgle brunatne	Owadów	P	3 038	-	-
Węgle brunatne	Wola Owadowska	R	13 314	-	-
Piaski formierskie	Zębiec	Z	5 781	-	-
Piaski i żwiry	Białka	R	69	-	-
Piaski i żwiry	Borki	E	124	-	9
Piaski i żwiry	Dąbrowa Kozłowska	R	17	-	-
Piaski i żwiry	Dąbrowa Kozłowska II	E	47	-	3
Piaski i żwiry	Dąbrówka Podłężna I	R	1 315	-	-
Piaski i żwiry	Dąbrówka Podłężna II	E	278	66	185
Piaski i żwiry	Dąbrówka Podłężna III	E	486	-	37
Piaski i żwiry	Dąbrówka Podłężna IV	R	908	-	-
Piaski i żwiry	Gaworzyna*	E	490	490	84
Piaski i żwiry	Góздеk	E	264	-	4
Piaski i żwiry	Góздеk I	E	379	-	32
Piaski i żwiry	Grabina I	Z	41	-	-
Piaski i żwiry	Gulinec	T	135	-	-
Piaski i żwiry	Gustawów II	E	1 943	1 943	90
Piaski i żwiry	Gustawów III	E	407	407	30
Piaski i żwiry	Gutów	R	1 061	905	-
Piaski i żwiry	Gutów I	R	1 847	-	-
Piaski i żwiry	Helenów	R	170	-	-
Piaski i żwiry	Jedłanka	Z	11	-	-
Piaski i żwiry	Kamińsk	Z	2 160	-	-
Piaski i żwiry	Kieszek	Z	340	-	-
Piaski i żwiry	Klwaty	Z	126	-	-
Piaski i żwiry	Komorniki	R	728	-	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Rodzaj surowca	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby kopalin (tys.t)		Wydobycie w 2020 r. (tys.t)
			Geologiczne - bilansowe	Przemysłowe	
Piaski i żwiry	Krasna Dąbrowa	E	55	-	2
Piaski i żwiry	Krasna Dąbrowa 1	E	125	-	0
Piaski i żwiry	Malczów-Zenonów	R	5 094	-	-
Piaski i żwiry	Malczów-Zenonów 2	R	217	-	-
Piaski i żwiry	Mąkosy	E	26	-	3
Piaski i żwiry	Milejowice I	M	-	-	-
Piaski i żwiry	Osiny-Polany	P	14 500	-	-
Piaski i żwiry	Pakośław	R	1 389	-	-
Piaski i żwiry	Płachty	R	130	-	-
Piaski i żwiry	Płudnica	R	471	-	-
Piaski i żwiry	Rożki	E	47	-	1
Piaski i żwiry	Rożki	E	36	-	28
Piaski i żwiry	Rzeczowska Góra	R	775	-	-
Piaski i żwiry	Rzeczów 1	R	333	-	-
Piaski i żwiry	Sabat	R	29	-	-
Piaski i żwiry	Sołyków 9	E	75	-	7
Piaski i żwiry	Tadeuszów	R	17	-	-
Piaski i żwiry	Tomaszów	E	60	-	33
Piaski i żwiry	Trablice II	R	173	-	-
Piaski i żwiry	Walentynów	R	9 822	-	-
Piaski i żwiry	Wielogóra	Z	-	-	-
Piaski i żwiry	Wygnanów	T	27	-	-
Piaski i żwiry	Wygnanów I	E	41	-	1
Piaski i żwiry	Wymysłów	R	2 278	-	-
Piaski i żwiry	Zakrzewska Wola	E	30	-	1
Piaski i żwiry	Zakrzewska Wola I*	E	80	-	4
Piaski i żwiry	Zalesice	P	20 729	-	-
Surowce dla prac inżynierskich	Sukowska Wola	T	57	-	-
Surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego	Kotarwice (Parznice)	P	2 136	-	-
Wapienie i margle	Ilża-Krzyżanowice	R	396 632	-	-
Wapienie i margle	Kolonia Wierzbica - Pole B	R	167 239	-	-
Wapienie i margle	Strzałków	R	166 615	-	-
Wapienie i margle	Wierzbica-Pole A	T	292 803	74 926	-
Wapienie i margle	Ilża	Z	4 954	-	-

Rodzaj surowca	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby kopalin (tys.t)		Wydobycie w 2020 r. (tys.t)
			Geologiczne - bilansowe	Przemysłowe	
Wapienie i margle	Itża 1	E	5451	1 806	13

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce (wg stanu na 31 XII 2020 r.)

Legenda:

T- złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo;

Z- złoża z którego wydobyte zostało zaniechane;

E- złoża eksploatowane;

R- złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo;

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C2 + D, a w przypadku ropy i gazu – w kat. C);

M – złoża skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym;

* - złoża zawierające piasek ze żwirem

5.6.1 Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT

Tabela 30. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji zasoby geologiczne

Adaptacja do zmian klimatu	- eksploatacja złóż z zastosowaniem najlepszych technologii, - uwzględnianie udokumentowanych złóż kopalin w tworzeniu mpzp przez gminy.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- zastosowanie procedur ograniczania wydobywania i eksploatacji złóż w przypadku zagrożenia środowiska.
Działania edukacyjne	- prowadzenie działań mających na celu informowanie społeczeństwa zarówno o korzyściach płynących z wykorzystania poszczególnych rodzajów złóż, jak i o zagrożeniach dla ludzi i środowiska z tym związanych.
Monitoring środowiska	- prowadzenie kontroli podmiotów prowadzących eksploatację złóż kopalin.

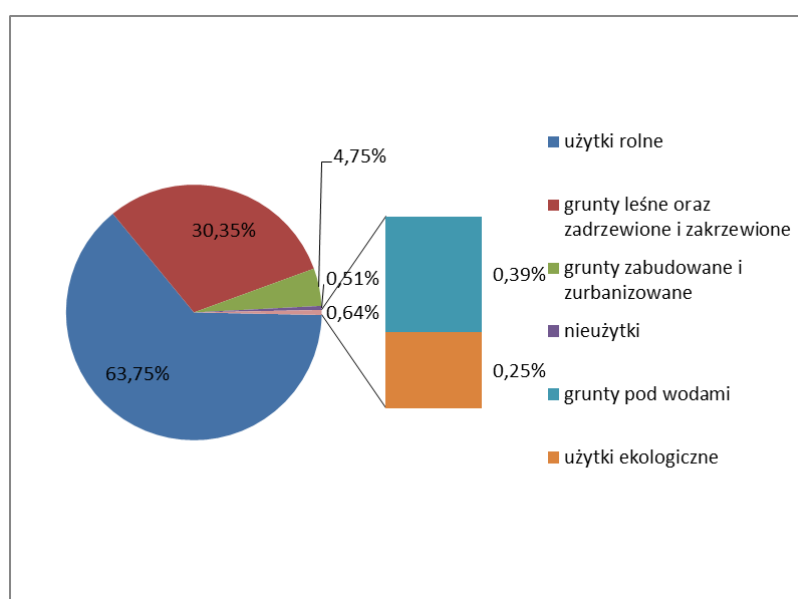
Tabela 31. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby geologiczne

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
występowania złóż na terenie powiatu.	degradacja powierzchni ziemi wskutek eksploatacji zasobów kopalin.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
rozwój technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych.	nielegalna eksploatacja złóż.

5.7 Gleby

Gleby na terenie powiatu radomskiego utworzone są głównie na piaskach i glinach zwałowych. Zaklasyfikowane są w większości do V i VI klasy bonitacyjnej. Obszarami o korzystnych warunkach glebowych są tereny położone w obrębie siedlisk cennych przyrodniczo m.in. rezerwatów, lasów Iłżeckich, puszczy Kozienickiej²⁵.

Ze względu na brak danych w GUS, skorzystano z danych dostępnych z roku 2014. W powiecie radomskim 63,75% ogólnej powierzchni zajmują użytki rolne, 30,35% grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, a 4,75% grunty zabudowane i zurbanizowane (wykres 11).

Wykres 11. Struktura zagospodarowania gruntów w powiecie radomskim w 2014 roku [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W powiecie radomskim użytki rolne zajmują 97 517 ha. Struktura zagospodarowania użytków rolnych powiatu radomskiego przedstawia się następująco:

- grunty orne 74209 ha,
- sady 1920 ha,
- łąki trwałe 9587 ha,
- pastwiska trwałe 6324 ha,
- grunty rolne zabudowane 4281 ha,

²⁵ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018–2021 z perspektywą do roku 2025

- grunty pod stawami 683 ha,
- grunty pod rowami 513 ha.

Program "Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" stanowi element Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Obowiązek prowadzenia takich badań wynika z zapisów krajowych aktów prawnych m.in. Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.). Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, piąta tura Monitoringu przypadła na lata 2015-2017 i podobnie jak w poprzednich latach była realizowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Środki na realizację programu Monitoringu pochodzą z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W powiecie radomskim w gminie Wierzbica w miejscowości Polany zlokalizowany jest punkt pomiarowy Programu "Monitoring chemizmu gleb ornych Polski". Gleba, która poddawana jest badaniom zaliczana jest do 4 kompleksu rolniczej przydatności gleb tj. (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)). Jest to gleba płowa o klasie bonitacyjnej IIIb. W tabeli poniżej zostały przedstawione najważniejsze właściwości badanej gleby w roku 1995, 2000, 2005, 2010, 2015, 2020.

Tabela 32. Najważniejsze właściwości badanej gleby w gminie Wierzbica

	Jednostka	Rok					
		1995	2000	2005	2010	2015	2020
Odczyn w KCl	pH	5,4	5,2	5,0	6,3	4,5	5,4
Odczyn w H ₂ O	pH	6,5	6,7	6,2	6,1	5,6	6,2
Próchnica	%	1,63	1,54	1,41	1,36	1,26	0,97
Węgiel organiczny	%	0,94	0,89	0,82	0,79	0,73	0,56
Azot ogólny	%	0,056	0,061	0,062	0,081	0,07	0,07
Stosunek C/N	%	16,8	14,6	13,2	9,8	10,5	8
Zasolenie	mgKCl*100g ⁻¹	12,5	13,7	11,7	13,7	11,54	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie Monitoringu Chemizmu gleb ornych, IUNG

Realizując obowiązek wynikający z art. 101d ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.) powiat radomski dokonuje identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Przez historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi rozumie się zanieczyszczenie powierzchni ziemi, które zaistniało przed dniem 30 kwietnia 2007 r. lub wynika z działalności, która została zakończona przed dniem 30 kwietnia 2007 r., a także szkodę w środowisku w powierzchni ziemi w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. c ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 poz. 2187 z późn. zm.), która została spowodowana przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat.

Rejestr historycznych zanieczyszczeń oraz rejestr bezpośrednich zagrożeń i szkód w środowisku, które wystąpiły na terenie kraju, jest prowadzony przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Prowadzenie i nadzorowanie spraw dotyczących działań remediacyjnych (naprawczych) powierzono Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska.

Na terenie powiatu radomskiego nie zostały zidentyfikowane potencjalne historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

5.7.1 Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT

Tabela 33. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji gleby

Adaptacja do zmian klimatu	- stosowanie na polach uprawnych zabiegów ograniczających erozję gleb, - odpowiednie koszenie trwałych użytków zielonych, - rozwój małej retencji.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- prowadzenie rekultywacji terenów zdegradowanych.
Działania edukacyjne	- edukacja rolników na temat rolnictwa ekologicznego, zapobiegania zakwaszeniu gleb i zmniejszenia zużycia przez nich nawozów sztucznych oraz środków ochrony roślin
Monitoring środowiska	- monitoring środowiska prowadzony przez WIOŚ i IUNG.

Tabela 34. Analiza SWOT – obszar interwencji gleby

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
• duże zasoby gruntów rolnych.	• duży udział gleb o niskich zdolnościach produkcyjnych.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
• ograniczenie nierolniczego przeznaczenia gleb, • systematyczna kontrola jakości gleb, • zalesienie gleb o niskim potencjale rolnym, • możliwość korzystania rolników z programów wsparcia do produkcji rolniczej	• zmiany klimatyczne powodujące m.in. przesuszanie gruntów

5.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

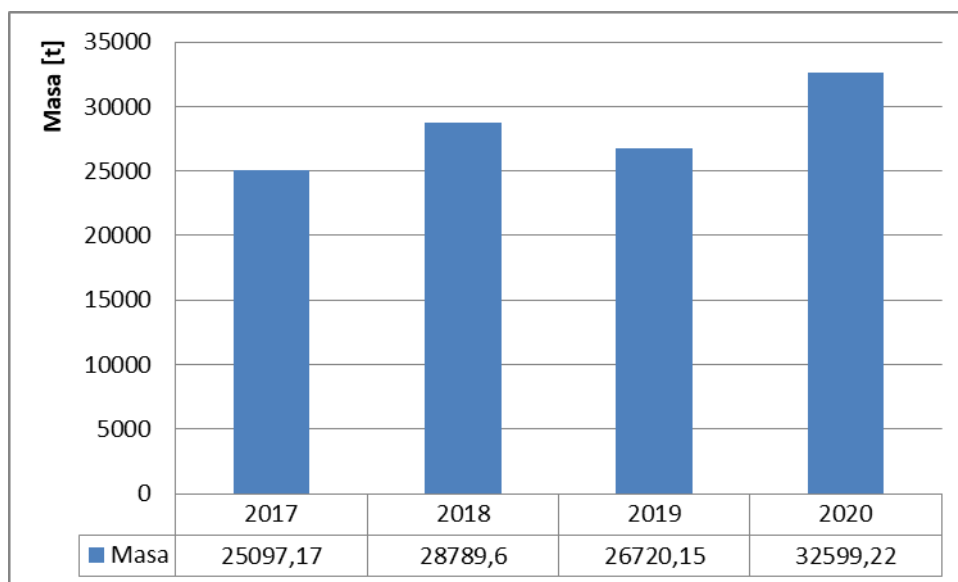
Na terenie powiatu radomskiego w 2020 roku zebrano ogółem 32599,22 t odpadów (19837,22 t zmieszanych odpadów, a 12762 t odpadów selektywnych) (tabela 35). Spośród gmin powiatu radomskiego najwięcej odpadów zebrano z miasta Pionki, a najmniej z gminy Jastrzębia. Udział odpadów zebranych selektywnie do ogólnej ilości zebranych odpadów największy jest w gminie Przytyk, Jedlnia-Letnisko oraz Wolanów, a najmniejszy w mieście Pionki (tabela 35).

Tabela 35. Odpady komunalne zebrane z terenu powiatu radomskiego w 2020 r.

Gmina	Odpady zebrane w ciągu roku	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku	Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku	Udział odpadów zebranych selektywnie do ogólnej ilości zebranych odpadów
	Ogółem [t]	Ogółem [t]	Ogółem [t]	[%]
Gmina Gózd	1484,08	1004,90	479,18	32,3
Gmina Iłża	3376,21	2289,62	1086,59	32,2
Gmina Jastrzębia	1044,47	577,34	467,13	44,7
Gmina Jedlińsk	2862,75	1632,58	1230,17	43,0
Gmina Jedlnia-Letnisko	3721,95	1684,06	2037,89	54,8
Gmina Kowala	2209,19	1279,78	929,41	42,1
Miasto Pionki	4665,22	3590,08	1075,14	23,0
Gmina Pionki	1517,99	812,24	705,75	46,5
Gmina Przytyk	1108,62	484,64	623,98	56,3
Gmina Skaryszew	3096,10	2111,28	984,82	31,8
Gmina Wierzbica	3239,24	1925,72	1313,52	40,6
Gmina Wolanów	1394,44	672,28	722,16	51,8
Gmina Zakrzew	2878,96	1772,70	1106,26	38,4
Powiat radomski	32599,22	19837,22	12762,00	39,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie, GUS

Ilości odpadów zebranych z powiatu radomskiego na przestrzeni lat 2017-2020 przedstawia wykres 12. W porównaniu do lat 2017-2019, w roku 2020 zebrano więcej odpadów (wykres 12).

Wykres 12. Odpady zebrane w ciągu roku w powiecie radomskim w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Widać także, że coraz więcej odpadów na terenie powiatu radomskiego zbieranych jest selektywnie. W 2019 roku odpady zebrane selektywnie stanowiły 31,4% ogółu wszystkich zebranych odpadów, a w 2020 r. wartość ta wzrosła do 39,1%²⁶.

5.8.1 Wyroby zawierające azbest

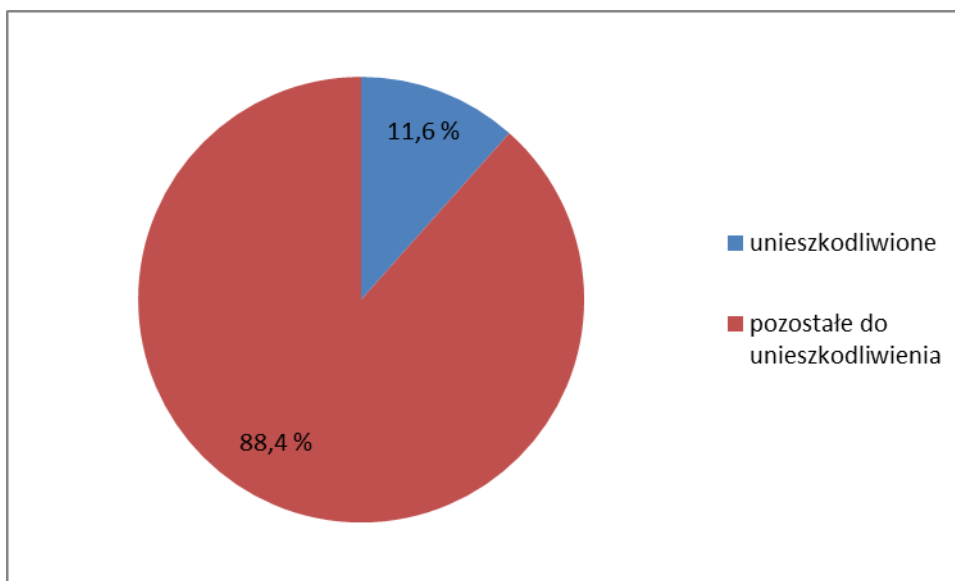
Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na ziemi. W związku z czym produkcja wyrobów azbestowych zakazana została w Polsce w 1997 r. ustawą o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tj. Dz. U. 2020 poz. 1680 z późn. zm). W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustalenia programu wieloletniego pn. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Program zastępuje dotychczasowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski”. Utrzymuje dotychczasowe cele i określa nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu. Polskie prawo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku.

Gminy powiatu radomskiego uczestniczą w realizacji Programu usuwania wyrobów azbestowych. Działania mające na celu usuwanie wyrobów azbestowych finansowane są ze środków m.in. WFOŚiGW. Wg aktualnych danych pochodzących z bazy azbestowej w powiecie radomskim unieszkodliwiono do tej pory 11 768,714 Mg wyrobów zawierających azbest. Do unieszkodliwienia pozostało jeszcze 89 992,664 Mg²⁷ (wykres 13).

---

²⁶ Bank Danych Lokalnych GUS 2019

²⁷ <https://bazaazbestowa.gov.pl/pl/usuwanie-azbestu/zestawienie-statystyczne> (Stan na 10.05.2022 r.)

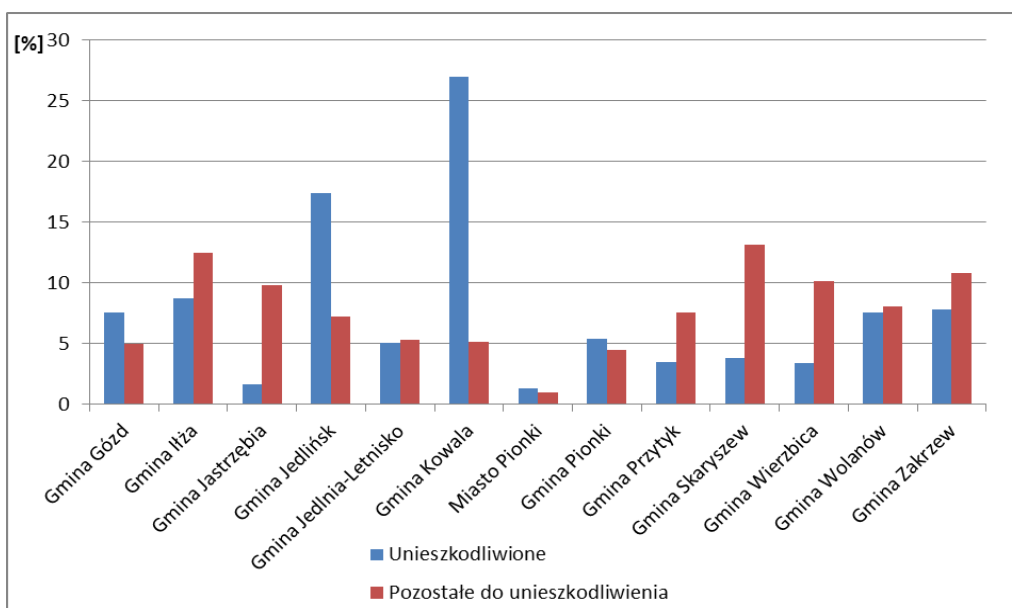

Wykres 13. Udział wyrobów zawierających azbest unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia w powiecie radomskim [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy azbestowej [stan na 10.05.2022 r.]

Najwięcej wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowano w gminie Skaryszew (12 248 Mg) oraz gminie Iłża (12 207 Mg).

Jak do tej pory najwięcej azbestu unieszkodliwiono w gminie Kowala, Jedlińsk oraz Iłża. W gminie Skaryszew, Iłża oraz Zakrzew zostało najwięcej wyrobów zawierających azbest do unieszkodliwienia. Najmniej wyrobów zawierających azbest do unieszkodliwienia zostało w mieście Pionki oraz gminie Pionki, Gózd oraz Kowala (wykres 14).

Wykres 14. Udział wyrobów zawierających azbest unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia z podziałem na gminy powiatu radomskiego [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy azbestowej [stan na 10.05.2022 r.]

5.8.2 Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT

Tabela 36. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji gospodarka odpadami

Adaptacja do zmian klimatu	- lokalizowanie obiektów gospodarki odpadami (np. składowisk, PSZOK-ów, magazynów odpadów) w oddaleniu od terenów zagrożonych podtopieniami, i osuwiskami, będącymi następstwami kumulacji zmian klimatycznych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- likwidacja dzikich wysypisk odpadów.
Działania edukacyjne	- prowadzenie działalności edukacyjnej zarówno mieszkańców, jak i podmiotów gospodarczych w zakresie ograniczania powstawania odpadów, właściwego postępowania z odpadami, selektywnego zbierania odpadów oraz racjonalnego wykorzystania wody i energii, - promowanie systemu selektywnego zbierania odpadów.
Monitoring środowiska	- prowadzenie monitoringu składowisk odpadów.

Tabela 37. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka odpadami

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
zwiększająca się ilość selektywnie zbieranych odpadów komunalnych.	- występowanie na terenie gmin powiatu wyrobów zawierających azbest, - zbyt mało Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie powiatu,
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
- kupowanie produktów bez zbędnych opakowań jako działanie proekologiczne, - obniżenie ilości wytwarzanych odpadów zmieszanych.	istnienie nielegalnych wysypisk odpadów.

5.9 Zasoby przyrodnicze

5.9.1 Lasy

Szczególnie znaczącym elementem środowiska są lasy. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskotwórcze, krajobrazowe, ochronne, społeczne - przyczyniając się do zachowania równowagi ekologicznej w obrębie powiatu. W uszczegółowieniu funkcje lasu kształtują się następująco:

- retencjonowanie wody i łagodzenie ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych,
- przeciwdziałanie degradacji i erozji gleb oraz stepowienia krajobrazu,
- wiązanie dwutlenku węgla i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacja ich negatywnego działania,
- korzystna modyfikacja warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- zachowanie zasobów genowych fauny i flory oraz przywracanie bioróżnorodności i naturalności krajobrazu,
- tworzenie możliwości wypoczynku oraz poprawy warunków życia dla ludności powiatu.

Lasy na terenie powiatu podlegają pod Nadleśnictwo Radom, Kozienice, Zwoleń, Marcule oraz Dobieszyn i zajmują 41 085,33 ha (tabela 38). Lesistość w powiecie wynosi 26,9%²⁸. Widoczne są znaczne różnice w poziomie lesistości poszczególnych gmin powiatu radomskiego. Największym poziomem lesistości charakteryzują się gmina Pionki (64,1%), gmina Iłża (41,3%) oraz Miasto Pionki (41,1%). Do gmin o najmniejszej lesistości zaliczyć można gminę Wierzbica (4,6%) oraz gminę Kowala (4,6%).

---

²⁸ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

Tabela 38. Struktura lasów na terenie powiatu radomskiego w 2020 roku

Lasy	Jednostka	Powierzchnia [ha]
Lasy ogółem	ha	41 085,33
Lasy publiczne ogółem		28 276,33
Lasy publiczne skarbu państwa		28 052,56
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych		27 809,68
Lasy publiczne gminne		223,20
Lasy prywatne ogółem		12 809,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2020

5.9.2 Formy Ochrony Przyrody

Obszary prawnie chronione na terenie powiatu radomskiego w 2020 roku zajmowały łącznie powierzchnię 33 156,80 ha (tabela 39), a ich udział w powierzchni powiatu wynosi 21,7%.

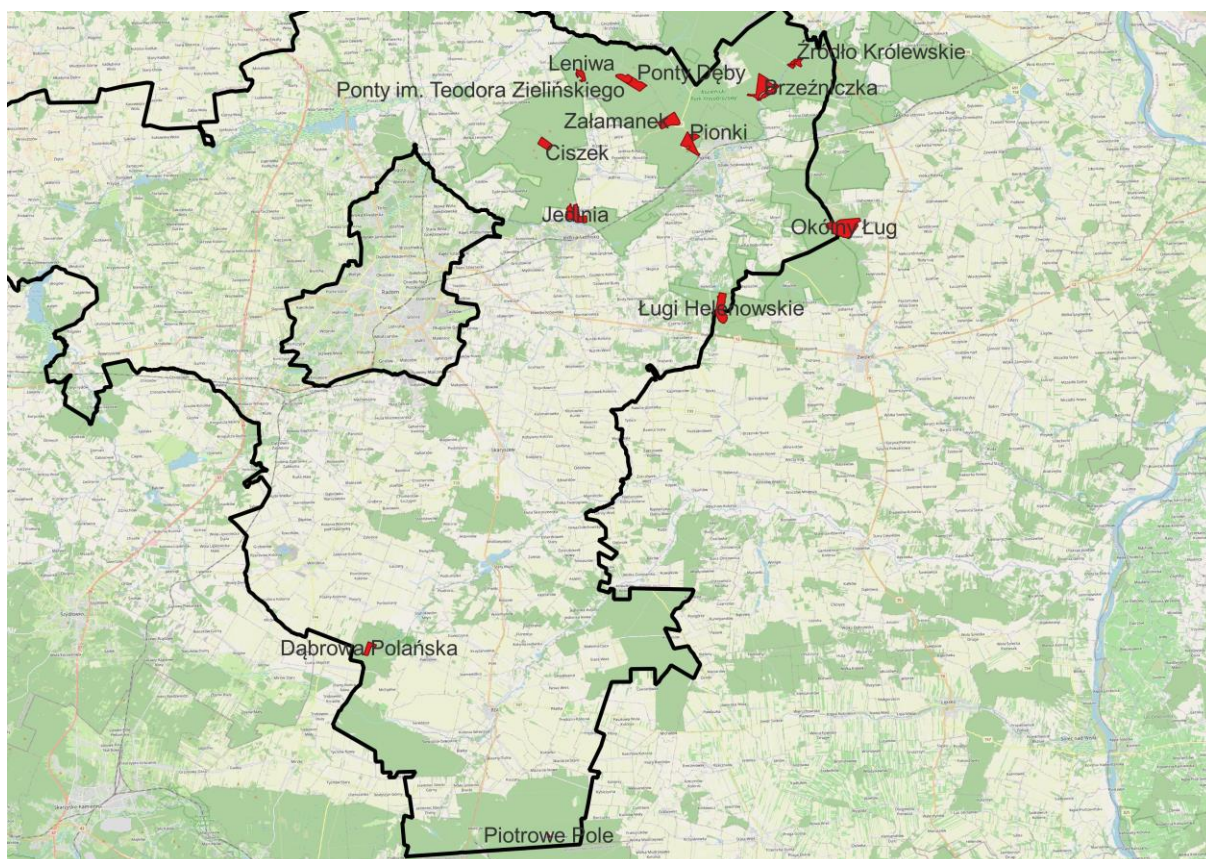
Tabela 39. Obszary prawnie chronione na terenie powiatu radomskiego w 2020 r.

Wskaźnik	Jednostka	2020 r.
ogółem	ha	33 156,80
rezerваты przyrody		658,99
parki krajobrazowe razem		16 198,60
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych		729,21
obszary chronionego krajobrazu razem		16 650,00
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu		30,93
użytki ekologiczne		409,35

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2020

5.9.2.1 Rezerваты Przyrody

Na terenie powiatu radomskiego znajduje się 13 rezerwatów przyrody: Rezerwat Ponty im. Teodora Zielińskiego, Rezerwat Brzeźniczka, Rezerwat Pionki, Rezerwat Załamek, Rezerwat Jedlnia im. Andrzeja Kowalczewskiego, Rezerwat Ciszek, Rezerwat Ługi Helenowskie, Rezerwat Ponty Dęby, Rezerwat Piotrowe Pole, Rezerwat Dąbrowa Polańska, Rezerwat Leniwa, Rezerwat Okólny Ług, Rezerwat Źródło Królewskie. Ich lokalizację przedstawia rysunek poniżej.

Rysunek 8. Położenie rezerwatów przyrody na terenie powiatu radomskiego

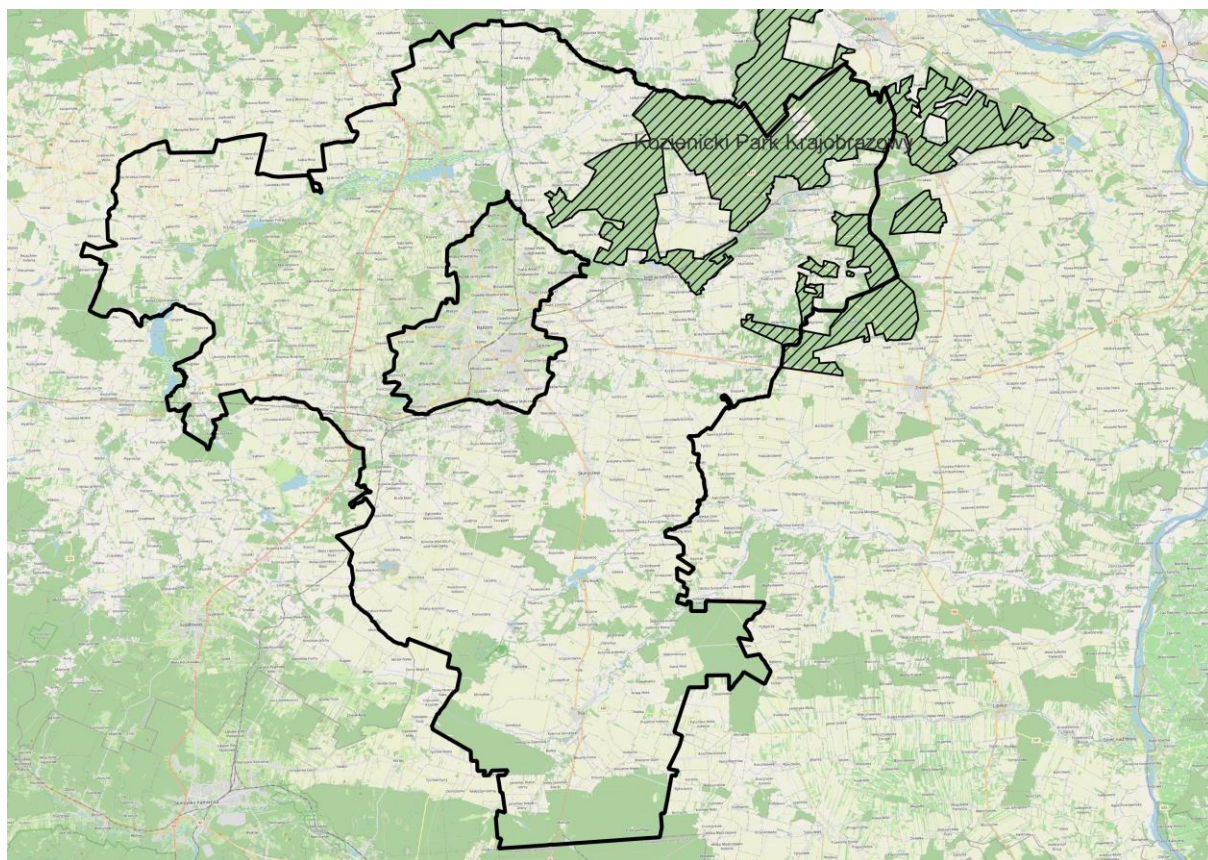
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

5.9.2.2 Park Krajobrazowy

Kozienicki Park Krajobrazowy im. prof. Ryszarda Zaręby – zajmuje powierzchnię 16 198,60 ha na terenie powiatu radomskiego. Obejmuje swoim obszarem gminę Jastrzębia, gminę Pionki, miasto Pionki oraz gminę Jedlnia- Letnisko. Został utworzony w 1983 r. Podstawą prawną działania Kozienickiego Parku Krajobrazowego jest Uchwała Nr XV/70/83

Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. w sprawie utworzenia Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Celem ochrony przyrody w Parku jest: zachowanie charakterystycznego lokalnego krajobrazu przyrodniczo-geograficznego Puszczy Kozienickiej, z bogatymi drzewostanami mającymi w dużej części charakter zbliżony do naturalnego tworzonymi między innymi przez występujące na granicy zasięgu jodłę, buka i jawor, zachowanie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, zachowanie cennych z punktu widzenia różnorodności biologicznej obszarów ekotonowych na pograniczu obszarów leśnych i nieleśnych, w tym zwłaszcza dolin rzecznych, mokradeł i łąk oraz dążenie do uzyskania zgodności struktury ekosystemów leśnych (w tym składu gatunkowego) z uwarunkowaniami siedliskowymi.

Park obejmuje przede wszystkim tereny leśne, torfowiska i łąki oraz pola. Obszar ten cechuje się zróżnicowanym przestrzennie układem siedlisk. Występują tu trzy główne typy krajobrazów tj.: krajobraz z dominacją ubogich grądów, z dominacją borów mieszanych (głównie kompleksy leśne) oraz krajobraz łąkowy dolin rzecznych.

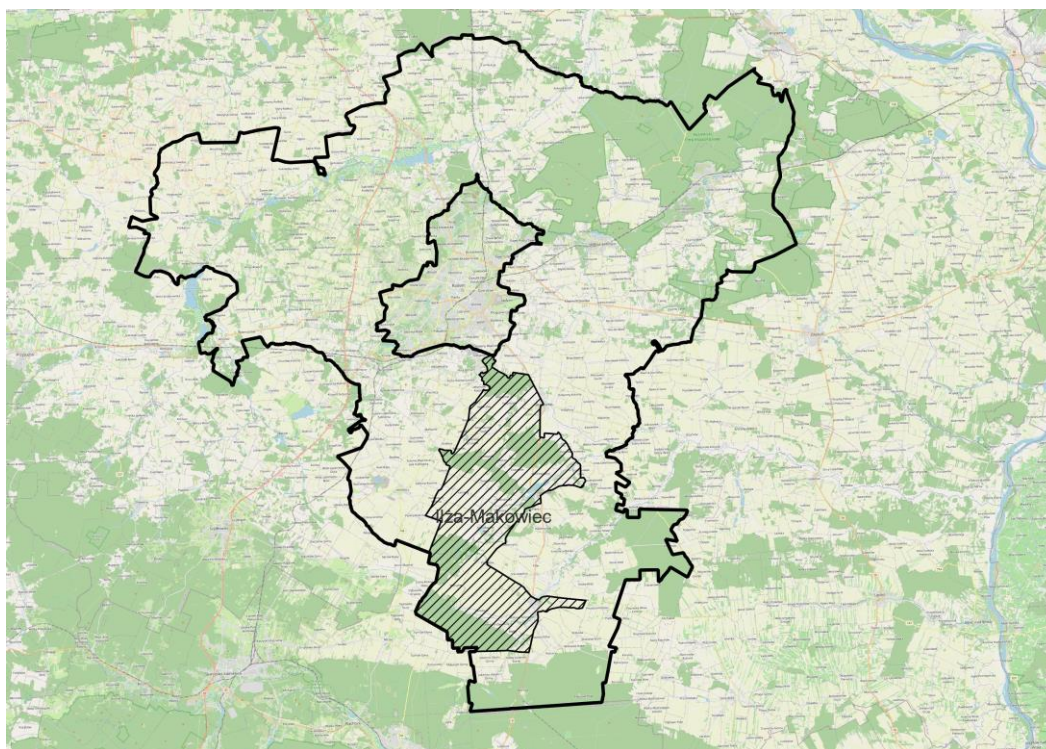
Rysunek 9. Położenie Parku Krajobrazowego na terenie powiatu radomskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

5.9.2.3 Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec - zajmuje powierzchnię 16 650, ha na terenie powiatu radomskiego. Obejmuje swoim obszarem gminę Iłża, Skaryszew, Kowala oraz Wierzbica. Został utworzony w 1983 r. Podstawą prawną działania Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec jest Uchwała Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. zmieniająca uchwałę nr VI/27/77 w sprawie planu przestrzennego zagospodarowania województwa radomskiego do 1990 r. oraz planu społeczno-gospodarczego rozwoju województwa w latach 1976-1980 i kierunków rozwoju do roku 1985.

Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża - Makowiec obejmuje swym zasięgiem dolinę rzeki Iłżanki przecinającą Wzgórza Iłżeckie. W części środkowej znajduje się największe torfowisko w województwie w okolicach Pakosławia ze źródłiskami Modrzejowicy oraz położone dalej na północ kompleksy leśne Modrzejowice, Skaryszew i Makowiec. Obszar ten jest bardzo malowniczy ze względu na zróżnicowane ukształtowanie terenu, występujące rzeki oraz kompleksy leśne. Najciekawszym i najbardziej cennym obiektem przyrodniczym jest torfowisko Pakosław położone pomiędzy lasem Polańskim a miejscowością Pakosław.

Rysunek 10. Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu radomskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

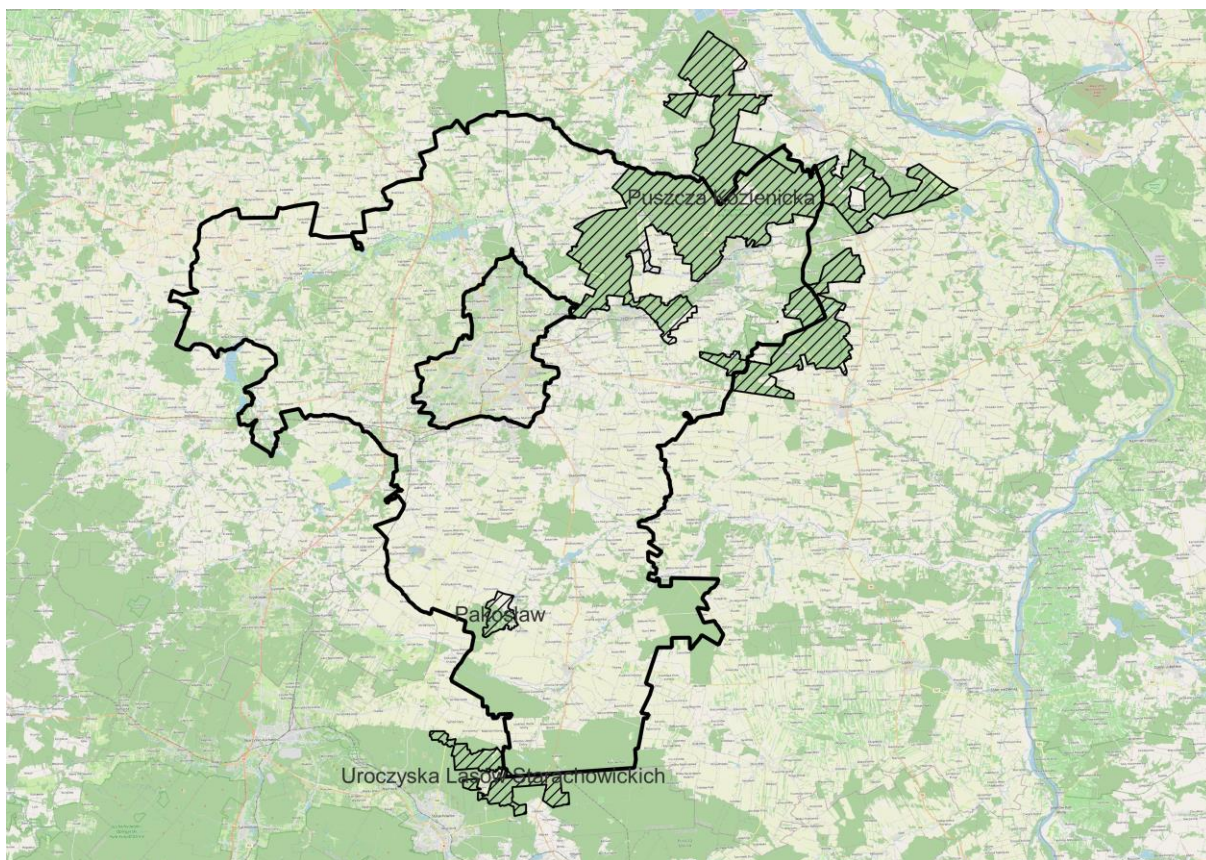
5.9.2.4 Obszary Natura 2000

Pakośćław - specjalny obszar ochrony siedlisk – torfowisko zajmuje powierzchnię 668,63 ha na terenie powiatu radomskiego. Obejmuje swoim obszarem gminę Iłżę oraz Wierzbica. Został utworzony w 2008r. Podstawą prawną działania Obszaru Natura 2000 Pakośćław jest decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE). W jego obrębie występuje największe w Polsce stanowisko języczki syberyjskiej, stanowiącą ok. 70% całej krajowej populacji. Na Torfowisku można także spotkać inne rzadkie gatunki roślin takie jak starodub łąkowy czy lipiennik Loesela.

Puszcza Kozienicka - specjalny obszar ochrony siedlisk - Obejmuje swoim obszarem gminę Pionki, Gózd, Jedlnię-Letnisko, Jastrzębia oraz miasto Pionki. Został utworzony w 2011r. Podstawą prawną działania Obszaru Natura 2000 Puszcza Kozienicka jest decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE. Charakteryzuje się wysoką różnorodnością biologiczną mierzoną na wszystkich poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym. Na jej obszarze występuje szereg siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych i zagrożonych wymarciem w skali Polski i Europy.

Uroczyska Lasów Starachowickich – specjalny obszar ochrony siedlisk - Obejmuje swoim obszarem gminę Iłżę. Został utworzony w 2011 r. Podstawą prawną działania Obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich jest decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE). Uroczyska Lasów Starachowickich ochraniają znaczne kompleksy wyżynnego jodłowego boru mieszanego *Abietetum polonicum*, uznawanego za zbiorowisko endemiczne Polski, które występuje głównie w Górach Świętokrzyskich i na Rostoczu. Obecność lasów typu

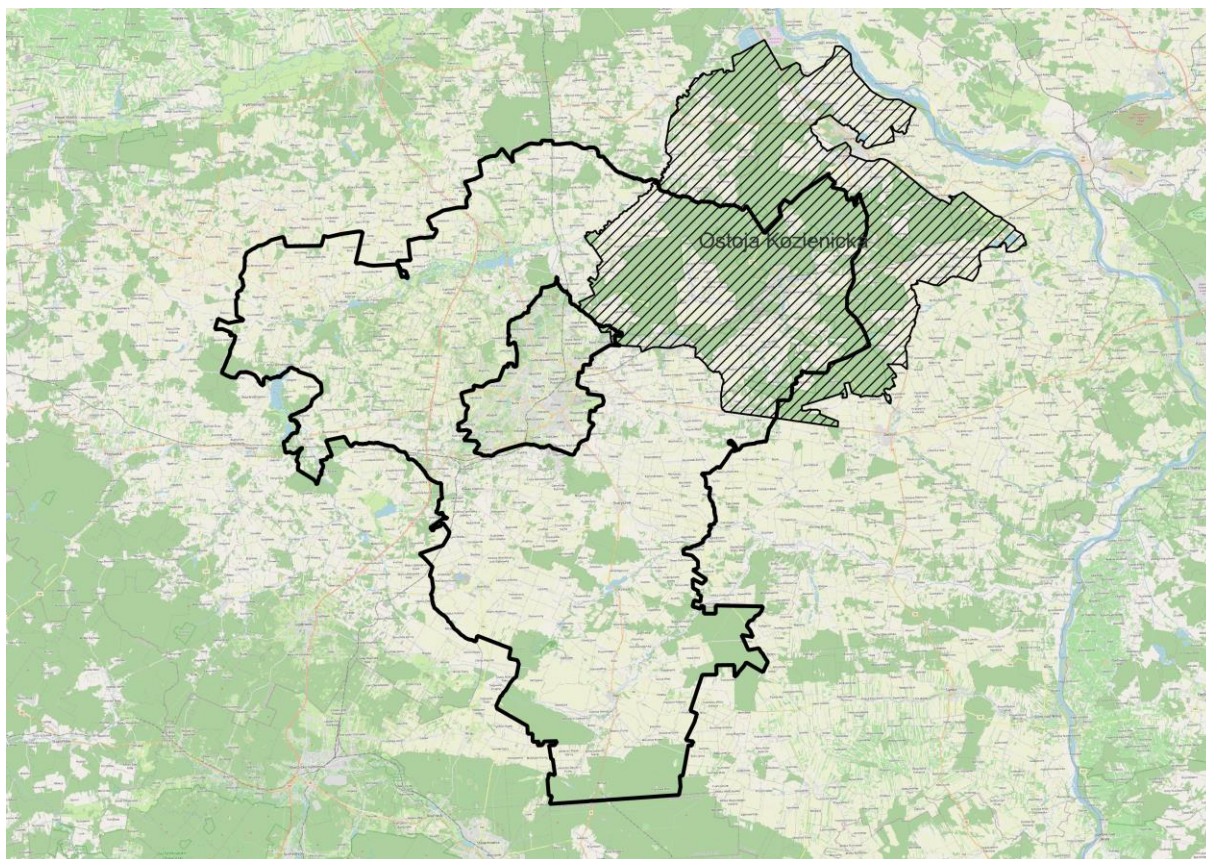
podgórskiego to szczególna cecha Puszczy Kozienickiej. Ponadto na ich obszarze swoje siedliska posiadają rozległe płaty fitocenozy grądowej.

Rysunek 11. Położenie Obszarów Natura 2000 dyrektywa siedliskowa na terenie powiatu radomskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

Ostoja Kozienicka - obszar specjalnej ochrony ptaków - Obejmuje swoim obszarem gminę Jastrzębia, Pionki, Jedlnia- Letnisko, Gózd oraz miasto Pionki. Został utworzony w 2007 r. Podstawą prawną działania Obszaru Natura 2000 Ostoja Kozienicka jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Na obszarze Natura 2000 Ostoja Kozienicka, występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi). Wykazano z tego terenu ponad 200 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bączek, bocian czarny, kraska, lelek; stosunkowo wysoką liczebność osiągają: bąk, bocian biały, rybitwa czarna.

Rysunek 12. Położenie Obszaru Natura 2000 dyrektywa ptasia na terenie powiatu radomskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.pl

5.9.2.5 Pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne

Wg danych GUS w 2020 roku łącznie na terenie powiatu radomskiego były 204 pomniki przyrody²⁹. Ponadto na terenie powiatu znajdują się użytki ekologiczne (409,35 ha)³⁰, zachowane ze względu na unikalne wartości przyrodnicze, należą do nich m.in.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, skarpy.

²⁹ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

³⁰ Bank Danych Lokalnych GUS, 2020

5.9.3 Zagadnienia horyzontalne oraz Analiza SWOT

Tabela 40. Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji zasoby przyrodnicze

Adaptacja do zmian klimatu	- utrzymywanie właściwego stanu siedlisk i gatunków, - zwiększenie zdolności retencyjnych lasów, ich arealów oraz odporności na pogodowe zjawiska ekstremalne.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- podejmowanie działań mających na celu zminimalizowanie występowania pożarów lasów, - działania zmierzające do zmniejszania wpływu suszy oraz opadów nawałnicowych na zasoby przyrodnicze.
Działania edukacyjne	- Działania edukacyjne na temat ochrony zasobów przyrodniczych.
Monitoring środowiska	- stała współpraca z IOŚ w ramach Monitoringu Środowiska.

Tabela 41. Analiza SWOT - zasoby przyrodnicze

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
- wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, - bogactwo form ochrony przyrody.	rozwój urbanizacji powodujący presję na zasoby naturalne.
Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
- promowanie rozwoju turystyki zrównoważonej i ekologicznej, - wykonywanie odpowiednich zabiegów umożliwiających utrzymanie dobrego stanu drzewostanów leśnych, - zalesienia nieużytków.	wzrost poziomu urbanizacji oraz prowadzenie intensywnego rolnictwa.

5.10 Zagrożenia poważnymi awariami

Awarie zagrażające środowisku na terenie powiatu radomskiego mogą nastąpić na terenie obiektów przemysłowych znajdujących się na jego obszarze, bądź mieć charakter transgraniczny.

Wystąpienie poważnej awarii przemysłowej związane jest z bezpośrednim zagrożeniem środowiska naturalnego. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza

zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska. Prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji są obowiązani do ochrony środowiska przed awariami.

Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wg stanu na 31.12.2019 r. na terenie powiatu radomskiego znajdowały się 2 zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej i była to firma SOUDAL MANUFACTURING sp. z o. o. oraz MESKO S.A. w Pionkach.

Co roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie publikuje raporty o występowaniu zdarzeń o znamionach poważnej awarii. W latach 2010-2013 (ostatni opublikowany raport jest za rok 2013) na terenie powiatu radomskiego nie odnotowano zdarzeń o znamionach poważnej awarii.

5.10.1 Zagadnienia horyzontalne i analiza SWOT

Tabela 42. Obszar interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Adaptacja do zmian klimatu	- wykorzystanie w zakładach znajdujących się w rejestrze GIOŚ najlepszych dostępnych technologii.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- stosowanie wytycznych w zakresie planowania przestrzennego, dotyczących określania bezpiecznych lokalizacji zakładów mogących powodować poważne awarie.
Działania edukacyjne	- edukacja mieszkańców w zakresie stosowania procedur w przypadku wystąpienia poważnej awarii.
Monitoring środowiska	- stała współpraca z organami Państwowej Straży Pożarnej, Wojewodą oraz WIOŚ w zakresie prowadzenia kontroli występowania awarii.

Tabela 43. Analiza SWOT – obszar interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Mocne strony (czynniki wewnętrzne)	Słabe strony (czynniki wewnętrzne)
mała ilość na terenie powiatu zakładów o dużym i o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii.	niedostateczne wyposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych.

Szanse (czynniki zewnętrzne)	Zagrożenia (czynniki zewnętrzne)
• możliwość pozyskania środków finansowych na doposażenie służb odpowiadających za kontrole zakładów mogących powodować poważne awarie.	• lokowanie nowych zakładów o dużym i o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, • natężenie ruchu samochodowego na szlakach komunikacyjnych zwiększające zagrożenie wystąpienia awarii.

6. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

Celami realizacji programu ochrony środowiska jest poprawa stanu i ochrona środowiska przy jednoczesnym zapewnieniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Po przeprowadzeniu analizy stanu środowiska wyznaczono cele oraz określono zadania, których realizacja przełoży się na poprawę stanu środowiska w powiecie.

Poniżej przedstawiono cele oraz kierunki interwencji w podziale na poszczególne obszary interwencji.

Tabela 44. Cele i kierunki interwencji

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Ograniczenie emisji powierzchniowej
Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas
Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy
	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi
		Racjonalne zarządzania, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami
Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej,	Zwiększenie różnorodności biologicznej
Zagrożenia poważnymi awariami	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.	

7. Plan operacyjny do roku 2030

Cele, kierunki działań oraz zadania zostały określone na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu środowiska, dokumentów programowych krajowych i wojewódzkich oraz ankietyzacji przeprowadzonej wśród jednostek, które wykonują zadania związane z ochroną środowiska.

Tabela 45. Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wykonanych przyłączy gazowych (Starostwo Powiatowe)	0	1 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Wykonanie przyłącza gazowego wraz z dokumentacją w SPZZOZ w Pionkach	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
2.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba osób (Urząd Gminy)	0	120 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Zapewnienie mieszkańcom systemu wsparcia wymiany kotłów na niskoemisyjne źródła energii w zakresie pośrednictwa i/lub doradztwa w uzyskiwaniu dofinansowania	Zadanie monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych
3.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba zmodernizowanych budynków (Urząd Miasta)	0	3 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Kontynuacja zadania: termomodernizacja w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych: al. Lipowe 9, al. Lipowe 13, Leśna 17	Zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
4.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Redukcja produkcji (Urząd Miasta)	0	10%	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Zmniejszenie mocy obecnie pracujących kotłów WR25	Zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
5.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Ograniczenie pyłów SO ₂ (Urząd Miasta)	0	<100 mg/m ³	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Wpięcie kotła WR25 nr 1 w niskoemisyjny system odpylania kotła nr 2	Zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
6.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Redukcja produkcji (Urząd Miasta)	0	65 000 GJ	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Budowa 5-ciu lokalnych kotłowni gazowych wraz z niezbędnymi sieciami	Zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
7.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wykonanych zadań (Urząd Gminy)	0	1 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Rozbudowa Publicznej Szkoły Podstawowej we Wrzeszczowie wraz z przebudową istniejącej kotłowni węglowej na gazową	Zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych
8.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba zainstalowanych urządzeń (Urząd Gminy)	0	> 0 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Dotacja docelowa z budżetu gminy Przytyk na dofinansowanie zakupu i montażu odnawialnych źródeł energii na obszarze Gminy Przytyk	Zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
9.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wykonanych zadań (Urząd Gminy)	0	1 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Dofinansowanie do punktu konsultacyjno-informatycznego – Czyste powietrze	Zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych
10.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wykonanych zadań (Urząd Gminy)	0	1 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Rozbudowa Publicznej Szkoły Podstawowej we Wrzosie wraz z termomodernizacją budynku, instalacją sieci gazowej wewnątrz oraz instalacją zbiornika gazowego na zewnątrz	Zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych
11.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba zlikwidowanych kotłów (Urząd Gminy)	0	> 0 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Dążenie do likwidacji kotłów na paliwa stałe poniżej klasy 5	zadanie monitorowane: Gmina Gózd	Brak środków finansowych
12.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba zakupionych autobusów (Urząd Gminy)	0	4 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Zakup elektrycznych autobusów oraz stacji ładowania na okoliczność organizowania publicznego transportu zbiorowego	zadanie monitorowane: Gmina Zakrzew	Brak środków finansowych
13.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba instalacji fotowoltaicznych (Urząd Miejski)	0	1 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Budowa instalacji fotowoltaicznej w strażnicy OSP w Jedlance Starej	zadanie monitorowane: Gmina Iłża	Brak środków finansowych
14.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wybudowanych przyłączy (Urząd Miejski)	0	> 0 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Przebudowa osiedlowej niskoparametrowej sieci ciepłowniczej wraz z przyłączem do budynków mieszkalnych na os. St. Staszica oraz do Szkoły Podstawowej	zadanie monitorowane: Gmina Iłża	Brak środków finansowych
15.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wymienionych źródeł ciepła (Urząd Miejski)	0	> 0 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Dofinansowanie do wymiany źródła ciepła zasilanych (opalanych) paliwami stałymi na nowe źródła ciepła	zadanie monitorowane: Gmina Iłża	Brak środków finansowych
16.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi (Urząd Miasta i Gminy)	0	14 000 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące Programu Ochrony Powietrza dla stref w województwie mazowieckim, Programu „Czyste Powietrze”	zadanie monitorowane: Miasto Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych
17.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wymienionych źródeł ciepła (Urząd Miasta i Gminy)	0	500 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Dążenie do likwidacji kotłów na paliwa stałe (prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego „Czyste Powietrze”)	zadanie monitorowane: Miasto Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
18.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wykonanych zadań (Urząd Gminy)	0	1	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej	zadanie monitorowane: Gmina Wierzbica	Brak środków finansowych
19.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wymienionych źródeł ciepła (Urząd Gminy)	0	>0 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Wymiana kotłów węglowych na kotły ekologiczne	zadanie monitorowane: Gmina Kowala	Brak środków finansowych
20.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba budynków (Urząd Gminy)	0	>0 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Termomodernizacja budynków	zadanie monitorowane: Gmina Kowala	Brak środków finansowych
21.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wymienionych źródeł ciepła (Urząd Gminy)	0	>0 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Zapewnienie mieszkańcom systemu wsparcia wymiany kotłów na niskoemisyjne źródła energii	zadanie monitorowane: Gmina Kowala	Brak środków finansowych
22.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba wymienionych źródeł ciepła (Urząd Gminy)	0	62	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Wymiana urządzeń grzewczych w gminie Jastrzębia	zadanie monitorowane: Gmina Jastrzębia	Brak środków finansowych
23.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Moc zainstalowanych urządzeń (Urząd Gminy)	0	26,7 kW	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach szkół w Kozłowie, Lesiowie i Mąkosach Starych	zadanie monitorowane: Gmina Jastrzębia	Brak środków finansowych
24.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba zamontowanych lamp (Urząd Gminy)	0	350 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Wymiana oświetlenia ulicznego na Ledy w gminie Jedlińsk – Etap 4	zadanie monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych
25.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Liczba zamontowanych lamp (Urząd Gminy)	0	1 500 szt.	Ograniczenie emisji powierzchniowej	Wymiana oświetlenia ulicznego na Ledy w gminie Jedlińsk – Etap 1-3	zadanie monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych
26.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Urząd Miasta)	0	88,53 m	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Kontynuacja zadania: Przebudowa drogi gminnej ul. Targowa	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
27.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Urząd Miasta)	0	585 m	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Modernizacja ul. Aleje Lipowe w Pionkach na odcinku od ul. Leśnej do skrzyżowania z ul. Ks. J. Popiełuszki	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
28.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Urząd Miasta)	0	510 m	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Budowa drogi gminnej – Aleja Jagiellońska w Pionkach od skrzyżowania z ul. Leśną do skrzyżowania z ul. Chemiczną	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
29.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Urząd Gminy)	0	>0 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Modernizacja nawierzchni dróg	zadanie monitorowane: Gmina Gózd	Brak środków finansowych
30.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Urząd Gminy)	0	2,5 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Modernizacja nawierzchni dróg	zadanie monitorowane: Gmina Wolanów	Brak środków finansowych
31.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Urząd Gminy)	0	>0 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa obiektu mostowego przez rzekę Wiązownica w m. Słowików wraz z rozbudową drogi powiatowej 3336W Wieniawa-Przytyk-Jedlińsk od skrzyżowania z drogą powiatową 3334W do drogi gminnej 350913W	zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych
32.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	>0 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 1133W Stara Błotnica-Jedlanka oraz 3511W Urbanów-Jedlanka – gmina Jedlińsk	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
33.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	5,8 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 1115W Przytyk-Koźuchów - do drogi krajowej nr 48	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
34.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych	0	2,1 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej	Rozbudowa drogi powiatowej 3336W Wieniawa-Przytyk- Jedlińsk	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
			dróg (Starostwo Powiatowe)			na ponadnormatywny hałas			
35.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	2,1 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Przebudowa drogi powiatowej 3505W Jaszowice-Waławów-Sławno	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
36.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	4,9 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3509W Zakrzew-Gulin- Wsola-Wojciechów	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
37.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	6,9 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3512W Urbanów-Stare Zawady-Jedlińsk	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
38.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	5,039 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3517W Wojciechów-Kozłów- Rajec Szlachecki	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
39.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	2,822 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3523W Jedlnia-Sokoły- Pionki ulica Radomska	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
40.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	1,474 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Przebudowa drogi powiatowej 3524W Jedlnia Letnisko- Czarna	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
41.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	0,120 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny	Przebudowa drogi powiatowej 3529W Kiedrzyń-Małęczyn - do drogi krajowej nr 9	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						hałas			
42.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	0,97 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3530W Klwatka-Bogusławice-Skaryszew	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
43.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	7,7 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3539W Radom-Gębarzów- Polany	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
44.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	2,734 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3540 Parznice-Skaryszew	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
45.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	6,6 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3545WWierzbica-Polany- Krzyżanowice	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
46.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	3,807	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3547W Iłża-Antoniów	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
47.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	7,2 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3550W Iłża-Rybczyzna- Grabowiec	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
48.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	4,361 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3560W Ruda Wielka - Dąbrówka Warszawska	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
49.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	0,2 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3561W Mniszek-Omięcin- Szydłowiec	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
50.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	>0 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3564W Radom-Augustów- Kowala-Parznice – poprawa bezpieczeństwa na 4 przejściach dla pieszych i rozbudowa skrzyżowania w m. Kowala	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
51.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	4,5 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 3570W Zakrzew-Wolanów- Augustów	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
52.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	2,5 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Rozbudowa drogi powiatowej 4010W Orońsko-Dąbrówka Zabłotnia-Ruda Mała	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
53.	Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego	Długość przebudowanych dróg (Starostwo Powiatowe)	0	>0 km	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Remont drogi powiatowej 3523W Jedlnia-Sokoły-Pionki	zadanie własne: Powiat Radomski	Brak środków finansowych
54.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Długość wybudowanej sieci wodociągowej (Urząd Miasta)	0	> 0 km	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Budowa sieci wodociągowej w rejonie ul. Fabrycznej, ul. Kozienickiej i ul. Królowej Jadwigi w Pionkach	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
55.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Długość wybudowanej sieci wodociągowej (Urząd Gminy)	0	>0 km	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Zameczek Kolonia	zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych
56.	Gospodarka wodno-	Prowadzenie racjonalnej	Długość wybudowanej sieci	0	>0 km	Sprawny i funkcjonalny	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy	zadanie monitorowane:	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
	ściekowa	gospodarki wodno-ściekowej	wodociągowej (Urząd Gminy)			system wodociągowy		Gmina Zakrzew	
57.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Długość wybudowanej sieci wodociągowej (Urząd Miasta i Gminy)	0	4 km	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Budowa sieci wodociągowej	zadanie monitorowane: Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych
58.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Długość wybudowanej sieci wodociągowej (Urząd Gminy)	0	1,825 km	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Kozłów	zadania monitorowane: Gmina Jastrzębia	Brak środków finansowych
59.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Długość wybudowanej sieci wodociągowej (Urząd Gminy)	0	1,1 km	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej w Jedlińsku	zadania monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych
60.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Długość wybudowanej sieci wodociągowej (Urząd Gminy)	0	4,7 km	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Rozbudowa różnych odcinków wodociągów na terenie gminy	zadania monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych
61.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	8 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji w m. Januszno	zadania monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych
62.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	8,5 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących	Budowa kanalizacji w m. Krasna Dąbrowa	zadania monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu			
63.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	9 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji w m. Stoki	zadania monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych
64.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	6,9 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji w m. Bieliny	zadania monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych
65.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	>0 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Janiszew, Wacyn, Bielicha, Milejowice, Cerekiew, Zatopole	zadanie monitorowane: Gmina Zakrzew	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
66.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej (Urząd Miasta)	0	1,4 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji deszczowej w rejonie ulic Zakładowa i boczne w Pionkach	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
67.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Miasta)	0	> 0 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Fabrycznej oraz ul. Królowej Jadwigi w Pionkach	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
68.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	>0 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji sanitarnej	zadanie monitorowane: Gmina Gózd	Brak środków finansowych
69.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	6,4 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-	Budowa kanalizacji sanitarnej	zadanie monitorowane: Gmina Wolanów	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu			
70.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej (Urząd Miejski)	0	>0 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej przy ul. Podzamcze i ul. Błazińskiej	zadania monitorowane: Gmina Iłża	Brak środków finansowych
71.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Miejski)	0	24,2 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami, pompowniami ścieków i ich zasilaniem energetycznych w miejscowości Rajec Poduchowny, Rajec Szlachecki, Dawidów, Antoniówka	zadania monitorowane: Gmina Jedlnia-Letnisko	Brak środków finansowych
72.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Miejski)	0	52,1 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami, pompowniami ścieków i ich zasilaniem energetycznym w miejscowości Piotrowice, Gzowice Folwark, Gzowice Kolonia, Gzowice, Słupica, Maryno, Cudnów, Jedlnia-Letnisko gmina Jedlnia-Letnisko oraz miejscowości Marcelów gmina Pionki	zadania monitorowane: Gmina Jedlnia-Letnisko	Brak środków finansowych
73.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Miasta i	0	7 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących	Budowa kanalizacji sanitarnej	zadania monitorowane: Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
			Gminy)			zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu			
74.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	8,881 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa Kozłowska	zadania monitorowane: Gmina Jastrzębia	Brak środków finansowych
75.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	12,6 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Wola Owadowska, Owadów, Wojciechów, Wólka Lesiowska – Etap I	zadania monitorowane: Gmina Jastrzębia	Brak środków finansowych
76.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	4,3 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji sanitarnej w części miejscowości Wsola – Etap II	zadania monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
77.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (Urząd Gminy)	0	4,3 km	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa kanalizacji sanitarnej Wsola etap III, Wielogóra etap II	zadania monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych
78.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków (Urząd Gminy)	0	90 szt.	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Dotacja do przydomowych oczyszczalni ścieków	zadanie monitorowane: Gmina Wolanów	Brak środków finansowych
79.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków (Urząd Gminy)	0	>0	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	zadanie monitorowane: Gmina Gózd	Brak środków finansowych
80.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków (Urząd Miejski)	0	>0	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-	Budowa oczyszczalni zbiorowych dla budynków wielorodzinnych w miejscowości Pakosław i Starosiedlice	zadanie monitorowane: Gmina Iłża	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu			
81.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba rozbudowanych oczyszczalni ścieków (Urząd Gminy)	0	1	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jedlni	zadanie monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych
82.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba rozbudowanych oczyszczalni ścieków (Urząd Miasta i Gminy)	0	1	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Rozbudowa oczyszczalni ścieków	zadanie monitorowane: Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych
83.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Liczba rozbudowanych oczyszczalni ścieków (Urząd Gminy)	0	>0 szt.	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Przebudowa oczyszczalni ścieków w m. Zameczek Kolonia wraz z budową sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Przytyk	zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych
			Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (Urząd Gminy)	0	>0 km				
84.	Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód powierzchniowych i	Liczba rozbudowanych oczyszczalni ścieków	0	1	Rozwój i dostosowanie instalacji oraz	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jedlińsku	zadanie monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
		podziemnych	(Urząd Gminy)			urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu			
85.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Liczba wykonanych zadań (Urząd Gminy)	0	1 szt.	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Rozbudowa budynku stacji uzdatniania wody wraz ze zbiornikiem retencyjnym oraz budowa studni głębinowej w m. Glinice	zadanie monitorowane: Gmina Przytyk	Brak środków finansowych
86.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Liczba wybudowanych SUW (Urząd Gminy)	0	2 szt.	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Budowa Stacji Uzdatniania Wody wraz z dwoma studniami głębinowymi o głębokości 99 mb.	zadanie monitorowane: Gmina Zakrzew	Brak środków finansowych
87.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Liczba przebudowanych SUW (Urząd Gminy)	0	1 szt.	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Modernizacja SUW w Dąbrówce Nagórnej	zadanie monitorowane: Gmina Zakrzew	Brak środków finansowych
88.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Liczba wybudowanych SUW (Urząd Miejski)	0	1 szt.	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Budowa Stacji Uzdatniania Wody w gminie Jedlnia-Letnisko w miejscowości Słupica	zadanie monitorowane: Gmina Jedlnia-Letnisko	Brak środków finansowych
89.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Liczba rozbudowanych SUW (Urząd Miasta i Gminy)	0	2 szt.	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody	zadanie monitorowane: Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych
90.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Liczba wybudowanych obiektów (Urząd Gminy)	0	1 szt.	Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy	Budowa hydroforni w Wielogórze	zadanie monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
91.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Liczba zmodernizowanych PSZOKÓW (Urząd Gminy)	0	1 szt.	Doskonalecie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Modernizacja PSZOK	zadanie monitorowane: Gmina Kowala	Brak środków finansowych
92.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Liczba wybudowanych i zmodernizowanych PSZOKÓW (Urząd Gminy)	0	>0	Doskonalecie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Budowa/modernizacja PSZOK	zadanie monitorowane: Gmina Gózd	Brak środków finansowych
93.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Liczba wybudowanych PSZOKÓW (Urząd Gminy)	0	>0	Doskonalecie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Zakrzewie	zadanie monitorowane: Gmina Zakrzew	Brak środków finansowych
94.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Liczba osób (Urząd Gminy)	0	14 500 osób	Doskonalecie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Działania edukacyjne wśród mieszkańców promujące segregację odpadów komunalnych	zadanie monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
95.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Liczba zlikwidowanych wysypisk odpadów (Urząd Gminy)	0	16 szt.	Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów	zadanie monitorowane: Gmina Wolanów	Brak środków finansowych
96.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Masa zutilizowanego azbestu (Urząd Gminy)	0	1 400 Mg	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Demontaż i unieszkodliwianie azbestu	zadanie monitorowane: Gmina Wolanów	Brak środków finansowych
97.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Masa odebranych odpadów (Urząd Miejski)	0	>0 Mg	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Odbiór i utylizacja odpadów zawierających azbest z terenu gminy Iłża	zadanie monitorowane: Gmina Iłża	Brak środków finansowych
98.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Masa odebranych odpadów (Urząd Miasta i Gminy)	0	1 350 Mg	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Demontaż i unieszkodliwianie azbestu	zadanie monitorowane: Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
99.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Masa unieszkodliwionych odpadów (Urząd Miasta i Gminy)	0	360 Mg	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Unieszkodliwianie folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu BIG BAG	zadanie monitorowane: Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych
100.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Masa unieszkodliwionych odpadów (Urząd Gminy)	0	> 0 Mg	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Unieszkodliwienie azbestu	zadanie monitorowane: Gmina Kowala	Brak środków finansowych
101.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Masa usuniętych odpadów (Urząd Gminy)	0	900 Mg	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	zadanie monitorowane: Gmina Jastrzębia	Brak środków finansowych
102.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Masa usuniętych odpadów (Urząd Gminy)	0	1 395 Mg	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Demontaż i unieszkodliwianie azbestu	zadanie monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
103.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Liczba osób (Urząd Gminy)	0	800 osób	Racjonalne zarządzanie, wdrażanie i monitorowanie gospodarki odpadami	Działania edukacyjne dla mieszkańców zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	zadanie monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych
104.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	Długość odcinka na którym będą prowadzone nasadzenia zieleni (Urząd Miasta i Gminy)	0	450 m	Zwiększenie różnorodności biologicznej	Aranżacja i nasadzenia zieleni wzdłuż rzeki Kobylanki – odcinek I	zadanie monitorowane: Gmina Skaryszew	Brak środków finansowych
105.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	Powierzchnia terenu, na którym będą prowadzone prace pielęgnacyjne (Urząd Gminy)	0	>0 m2	Ochrona walorów przyrodniczych terenów	Prace pielęgnacyjne terenów zieleni parku	zadanie monitorowane: Gmina Kowala	Brak środków finansowych
106.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	Liczba posadzonych drzew (Urząd Gminy)	0	30 szt.	Ochrona walorów przyrodniczych terenów	Nasadzenia drzew wzdłuż wewnętrznej drogi gminnej tzw. Starodroża w Jedlińsku	zadanie monitorowane: Gmina Jedlińsk	Brak środków finansowych
107.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej	Liczba przystanków (Urząd Miasta)	0	4 szt.	Ochrona walorów przyrodniczych terenów	Zielone przystanki	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
108.	Zagrożenia poważnymi awariami	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku	Liczba doposażonych jednostek (Urząd Gminy)	0	>0 szt.	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku	Doposażenie Jednostek OSP	zadanie monitorowane: Gmina Gózd	Brak środków finansowych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
		wystąpienia awarii				wystąpienia awarii			
109.	Zagrożenia poważnymi awariami	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Liczba samochodów (Urząd Miasta)	0	1 szt.	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Dostawa nowego ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP w Pionkach	zadanie monitorowane: Miasto Pionki	Brak środków finansowych
110.	Zagrożenia poważnymi awariami	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Liczba jednostek (Urząd Gminy)	0	5 szt.	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Doposażenie jednostek straży pożarnej, zakup sprzętu ratowniczo-gaśniczego	zadanie monitorowane: Gmina Pionki	Brak środków finansowych

Tabela 46. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026-2030 r.	razem		
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Wykonanie przyłącza gazowego wraz z dokumentacją w SPZZOZ w Pionkach	Powiat Radomski	0	37,088	0	0	0	37,088	Powiat radomski (99%) SPZZOZ w Pionkach (1%)	-
2.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 1133W Stara Błotnica-Jedlanka oraz 3511W Urbanów-Jedlanka – gmina Jedlińsk	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	200	0	1 000	1 000	0	2 200	Powiat radomski (100%)	-
3.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 1115W Przytyk-Koźuchów - do drogi krajowej nr 48	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	6 300	1 000	0	0	0	7 300	Powiat radomski (100%)	-
4.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3336W Wieniawa-Przytyk- Jedlińsk	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	90	0	0	0	0	90	Powiat radomski (100%)	-
5.	Zagrożenia hałasem	Przebudowa drogi powiatowej 3505W Jaszowice-Waławów-Sławno	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	0	400	0	0	0	400	Powiat radomski (100%)	-
6.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3509W Zakrzew-Gulin- Wsola-Wojciechów	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	100	2 000	0	0	0	2 100	Powiat radomski (100%)	-
7.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3512W Urbanów-Stare Zawady-Jedlińsk	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	100	0	1 500	0	0	1 600	Powiat radomski (100%)	-
8.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3517W Wojciechów-Koźłów- Rajec Szlachecki	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	2 300	0	0	0	0	2 300	Powiat radomski (100%)	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026-2030 r.	razem		
9.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3523W Jedlnia-Sokoły- Pionki ulica Radomska	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	0	200	0	1 000	0	1 200	Powiat radomski (100%)	-
10.	Zagrożenia hałasem	Przebudowa drogi powiatowej 3524W Jedlnia Letnisko- Czarna	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	539, 711	0	1 000	0	0	1 539,711	Powiat radomski (100%)	-
11.	Zagrożenia hałasem	Przebudowa drogi powiatowej 3529W Kiedrzyń-Małęczyn - do drogi krajowej nr 9	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	0	450	0	0	0	450	Powiat radomski (100%)	-
12.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3530W Klwotka- Bogusławice-Skaryszew	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	50	0	1 800	0	0	1 850	Powiat radomski (100%)	-
13.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3539W Radom-Gębarzów- Polany	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	800	1 300	0	0	0	2 100	Powiat radomski (100%)	-
14.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3540 Parznice-Skaryszew	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	0	200	0	1 500	0	1 700	Powiat radomski (100%)	-
15.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3545W Wierzbiца-Polany- Krzyżanowice	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	100	0	800	1 000	0	1 900	Powiat radomski (100%)	-
16.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3547W Iłża-Antoniów	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	2 600	0	0	0	0	2 600	Powiat radomski (100%)	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)						Źródło finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026-2030 r.	razem		
17.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3550W Iłża-Rybczyzna- Grabowiec	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	100	0	1 000	1 500	0	2 600	Powiat radomski (100%)	-
18.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3560W Ruda Wielka - Dąbrówka Warszawska	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	150	1 000	0	0	0	1 150	Powiat radomski (100%)	-
19.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3561W Mniszek-Omięcín- Szydłowiec	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	390	0	0	0	0	390	Powiat radomski (100%)	-
20.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3564W Radom-Augustów- Kowala-Parznice – poprawa bezpieczeństwa na 4 przejściach dla pieszych i rozbudowa skrzyżowania w m. Kowala	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	3 560	473,3	0	0	0	4 033,3	Powiat radomski (100%)	-
21.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 3570W Zakrzew-Wolanów- Augustów	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	100	1 500	0	1 000	0	2 600	Powiat radomski (100%)	-
22.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa drogi powiatowej 4010W Orońsko-Dąbrówka Zabłotnia-Ruda Mała	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	100	0	1 800	1 000	0	2 900	Powiat radomski (100%)	-
23.	Zagrożenia hałasem	Remont drogi powiatowej 3523W Jedlnia-Sokoły-Pionki	Powiat Radomski (Powiatowy Zarząd Dróg Publicznych w Radomiu)	32	0	0	0	0	32	Powiat radomski (100%)	-

Tabela 47. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2030 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zapewnienie mieszkańcom systemu wsparcia wymiany kotłów na niskoemisyjne źródła energii w zakresie pośrednictwa i/lub doradztwa w uzyskiwaniu dofinansowania	Gmina Pionki	168	WFOŚiGW	-
2.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Kontynuacja zadania: termomodernizacja w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych: al. Lipowe 9, al. Lipowe 13, Leśna 17	Miasto Pionki	7 870,091	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego; Budżet Gminy Miasta Pionki	-
3.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zmniejszenie mocy obecnie pracujących kotłów WR25	Miasto Pionki	647,858	Budżet Miasta Pionki	-
4.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Wpięcie kotła WR25 nr 1 w niskoemisyjny system odpylania kotła nr 2	Miasto Pionki	180	Budżet Miasta Pionki	-
5.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Budowa 5-ciu lokalnych kotłowni gazowych wraz z niezbędnymi sieciami	Miasto Pionki	26 518,112	NFOŚiGW	-
6.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Rozbudowa Publicznej Szkoły Podstawowej we Wrzeszczowie wraz z przebudową istniejącej kotłowni węglowej na gazową	Gmina Przytyk	3 840	Budżet gminy, Budżet Urzędu Marszałkowskiego	-
7.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Dotacja docelowa z budżetu gminy Przytyk na dofinansowanie zakupu i montażu odnawialnych źródeł energii na obszarze Gminy Przytyk	Gmina Przytyk	1 000	Budżet gminy	-
8.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Dofinansowanie do punktu konsultacyjno-informatycznego – Czyste powietrze	Gmina Przytyk	30	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
9.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Budowa budynku kotłowni gazowej, instalacji zewnętrznej i wewnętrznej oraz pompy ciepła na terenie PSP we Wrzosie	Gmina Przytyk	1 780	Budżet gminy	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

10.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Dążenie do likwidacji kotłów na paliwa stałe poniżej klasy 5	Gmina Gózd	bd	Środki zewnętrzne, Budżet gminy	-
11.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zakup elektrycznych autobusów oraz stacji ładowania na okoliczność organizowania publicznego transportu zbiorowego	Gmina Zakrzew	11 000	WFOŚiGW, Budżet gminy	-
12.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Budowa instalacji fotowoltaicznej w strażnicy OSP w Jedlance Starej	Gmina Iłża	33	WFOŚiGW, Budżet gminy	-
13.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Przebudowa osiedlowej niskoparametrowej sieci ciepłowniczej wraz z przyłączem do budynków mieszkalnych na os. St. Staszica oraz do Szkoły Podstawowej	Gmina Iłża	3 484,604	Budżet gminy, Budżet Państwa	-
14.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Dofinansowanie do wymiany źródła ciepła zasilanych (opalanych) paliwami stałymi na nowe źródła ciepła	Gmina Iłża	150	Budżet gminy	-
15.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące Programu Ochrony Powietrza dla stref w województwie mazowieckim, Programu „Czyste Powietrze”	Gmina Skaryszew	126	Urząd Marszałkowski, WFOŚiGW, Budżet gminy	-
16.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Dążenie do likwidacji kotłów na paliwa stałe (prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego „Czyste Powietrze”)	Gmina Skaryszew	240	WFOŚiGW, Budżet gminy	-
17.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej	Gmina Wierzbica	10	Budżet gminy	-
18.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Wymiana kotłów węglowych na kotły ekologiczne	Gmina Kowala	bd	WFOŚiGW	-
19.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Termomodernizacja budynków	Gmina Kowala	bd	WFOŚiGW	-
20.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zapewnienie mieszkańcom systemu wsparcia wymiany kotłów na niskoemisyjne źródła energii	Gmina Kowala	bd	WFOŚiGW	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

21.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Wymiana urządzeń grzewczych w gminie Jastrzębia	Gmina Jastrzębia	1 695,4	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Budżet gminy	-
22.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach szkół w Kozłowie, Lesiowie i Mąkosach Starych	Gmina Jastrzębia	123,8	Budżet gminy	-
23.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Wymiana oświetlenia ulicznego na Ledy w gminie Jedlińsk – Etap 4	Gmina Jedlińsk	795	Budżet gminy	-
24.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Wymiana oświetlenia ulicznego na Ledy w gminie Jedlińsk – Etap 1-3	Gmina Jedlińsk	4 300	Budżet gminy, Program Rządowy Fundusz Polski Ład	-
25.	Zagrożenia hałasem	Kontynuacja zadania: Przebudowa drogi gminnej ul. Targowa	Miasto Pionki	1 200	Budżet Gminy Miasta Pionki; Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	-
26.	Zagrożenia hałasem	Modernizacja ul. Aleje Lipowe w Pionkach na odcinku od ul. Leśnej do skrzyżowania z ul. Ks. J. Popiełuszki	Miasto Pionki	3 227,607	Budżet Gminy Miasta Pionki; Polski Ład	-
27.	Zagrożenia hałasem	Budowa drogi gminnej – Aleja Jagiellońska w Pionkach od skrzyżowania z ul. Leśną do skrzyżowania z ul. Chemiczną	Miasto Pionki	6 366,579	Budżet Gminy Miasta Pionki; Polski Ład	-
28.	Zagrożenia hałasem	Modernizacja nawierzchni dróg	Gmina Gózd	7 000	Środki zewnętrzne, Budżet gminy	-
29.	Zagrożenia hałasem	Modernizacja nawierzchni dróg	Gmina Wolanów	5 880	Rządowe środki finansowe, Budżet gminy	-
30.	Zagrożenia hałasem	Rozbudowa obiektu mostowego przez rzekę Wiązownica w m. Słowików wraz z rozbudową drogi powiatowej 3336W Wieniawa-Przytyk-Jedlińsk od skrzyżowania z drogą powiatową 3334W do drogi gminnej 350913W	Gmina Przytyk	150	Budżet gminy	-
31.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci wodociągowej w rejonie ul. Fabrycznej, ul. Kozienickiej i ul. Królowej Jadwigi w Pionkach	Miasto Pionki	1 275	Środki zewnętrzne	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

32.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Zameczek Kolonia	Gmina Przytyk	385	Budżet gminy, Środki z Funduszu przeciwdziałania COVID-19	-
33.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy	Gmina Zakrzew	4 500	Budżet gminy	-
34.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci wodociągowej	Gmina Skaryszew	2500	Polski Ład, Budżet gminy	-
35.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Kozłów	Gmina Jastrzębia	2134,05	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet gminy	-
36.	Gospodarka wodno-ściekowa	Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	1 100	Budżet gminy	-
37.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa różnych odcinków wodociągów na terenie gminy	Gmina Jedlińsk	60 00	Budżet gminy, PROW	-
38.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji w m. Januszno	Gmina Pionki	6 000	Budżet gminy, Polski Ład	-
39.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji w m. Krasna Dąbrowa	Gmina Pionki	6 200	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
40.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji w m. Stoki	Gmina Pionki	6 800	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
41.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji w m. Bieliny	Gmina Pionki	5 900	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
42.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Janiszew, Wacyn, Bielicha, Milejowice, Cerekiew, Zatopolicy	Gmina Zakrzew	5 000	Budżet gminy	-
43.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji deszczowej w rejonie ulic Zakładowa i boczne w Pionkach	Miasto Pionki	5 097,075	Budżet Gminy Miasta Pionki; Polski Ład	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

44.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Fabrycznej oraz ul. Królowej Jadwigi w Pionkach	Miasto Pionki	675	Środki zewnętrzne	-
45.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji sanitarnej	Gmina Gózd	20 000	Środki zewnętrzne, Budżet gminy	-
46.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji sanitarnej	Gmina Wolanów	7 000	Rządowe środki finansowe, Budżet gminy	-
47.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej przy ul. Podzamcze i ul. Błazińskiej	Gmina Iłża	7 000	Budżet gminy, Budżet Państwa	-
48.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami, pompowniami ścieków i ich zasilaniem energetycznym w miejscowości Rajec Poduchowny, Rajec Szlachecki, Dawidów, Antoniówka	Gmina Jedlnia-Letnisko	16 800	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy	-
49.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami, pompowniami ścieków i ich zasilaniem energetycznym w miejscowości Piotrowice, Gzowice Folwark, Gzowice Kolonia, Gzowice, Słupica, Maryno, Cudnów, Jedlnia-Letnisko gmina Jedlnia-Letnisko oraz miejscowości Marcelów gmina Pionki	Gmina Jedlnia-Letnisko	27 650	Środki zewnętrzne, Budżet Gminy	-
50.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji sanitarnej	Gmina Skaryszew	10 000	Budżet gminy, Środki zewnętrzne	-
51.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa Kozłowska	Gmina Jastrzębia	2134,05	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Budżet gminy	-
52.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Wola Owadowska, Owadów, Wojciechów, Wólka Lesiowska – Etap I	Gmina Jastrzębia	5 535,0	WFOŚiGW, Budżet gminy	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

53.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji sanitarnej w części miejscowości Wsola – Etap II	Gmina Jedlińsk	9 308,15	Budżet gminy, Program Rządowy Fundusz Polski Ład	-
54.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa kanalizacji sanitarnej Wsola etap III, Wielogóra etap II	Gmina Jedlińsk	7 500	Budżet gminy, Środki zewnętrzne	-
55.	Gospodarka wodno-ściekowa	Dotacja do przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Wolanów	450	Budżet gminy	-
56.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Gózd	3 000	Środki zewnętrzne, Budżet gminy	-
57.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa oczyszczalni zbiorowych dla budynków wielorodzinnych w miejscowości Pakosław i Starosiedlice	Gmina Iłża	1 000	Budżet gminy, Budżet Państwa	-
58.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jedlni	Gmina Pionki	12 000	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
59.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa oczyszczalni ścieków	Gmina Skaryszew	18 000	Budżet gminy, Środki zewnętrzne	-
60.	Gospodarka wodno-ściekowa	Przebudowa oczyszczalni ścieków w m. Zameczek Kolonia wraz z budową sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Przytyk	Gmina Przytyk	9 5522	Budżet gminy, Polski Ład	-
61.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	5 200	Budżet gminy	-
62.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa budynku stacji uzdatniania wody wraz ze zbiornikiem retencyjnym oraz budowa studni głębinowej w m. Glinice	Gmina Przytyk	3 100	Budżet gminy, Polski Ład	-
63.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa Stacji Uzdatniania Wody wraz z dwoma studniami głębinowymi o głębokości 99 mb.	Gmina Zakrzew	10 000	Budżet gminy, Polski Ład	-
64.	Gospodarka wodno-ściekowa	Modernizacja SUW w Dąbrówce Nagórnej	Gmina Zakrzew	1 500	Budżet gminy	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

65.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa Stacji Uzdatniana Wody w gminie Jedlnia-Letnisko w miejscowości Słupica	Gmina Jedlnia-Letnisko	8 500	Budżet gminy, Polski Ład	-
66.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody	Gmina Skaryszew	7500	Budżet gminy, Polski Ład	-
67.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa hydroforni w Wielogórze	Gmina Jedlińsk	1 701,7	Budżet gminy, Program Rządowy Fundusz Polski Ład	-
68.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Modernizacja PSZOK	Gmina Kowala	900	WFOŚiGW, Budżet gminy	-
69.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Budowa/modernizacja PSZOK	Gmina Gózd	1 700	Środki zewnętrzne, Budżet gminy	-
70.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Zakrzewie	Gmina Zakrzew	1 500	Budżet gminy	-
71.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Działania edukacyjne wśród mieszkańców promujące segregację odpadów komunalnych	Gmina Jedlińsk	10	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
72.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów	Gmina Wolanów	90	Budżet gminy	-

73.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Demontaż i unieszkodliwianie azbestu	Gmina Wolanów	450	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
74.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Odbiór i utylizacja odpadów zawierających azbest z terenu gminy Iłża	Gmina Iłża	65,55	WFOŚiGW, Budżet gminy	-
75.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Demontaż i unieszkodliwianie azbestu	Gmina Skaryszew	400	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
76.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Unieszkodliwianie folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu BIG BAG	Gmina Skaryszew	180	NFOŚiGW	-
77.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Unieszkodliwienie azbestu	Gmina Kowala	450	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
78.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Jastrzębia	270	Budżet gminy, WFOŚiGW	-

79.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Działania edukacyjne dla mieszkańców zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	Gmina Pionki	8	Budżet gminy	
80.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Demontaż i unieszkodliwianie azbestu	Gmina Pionki	450	Budżet gminy, WFOŚiGW	
81.	Zasoby przyrodnicze	Aranżacja i nasadzenia zieleni wzdłuż rzeki Kobylanki – odcinek I	Gmina Skaryszew	260	Środki zewnętrzne	-
82.	Zasoby przyrodnicze	Prace pielęgnacyjne terenów zieleni parku	Gmina Kowala	50	Budżet gminy	-
83.	Zasoby przyrodnicze	Nasadzenia drzew wzdłuż wewnętrznej drogi gminnej tzw. Starodroża w Jedlińsku	Gmina Jedlińsk	10	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
84.	Zasoby przyrodnicze	Zielone przystanki	Miasto Pionki	199,9	Budżet Gminy Miasta Pionki; Budżet Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego	
85.	Zagrożenia poważnymi awariami	Doposażenie Jednostek OSP	Gmina Gózd	2 085	Środki zewnętrzne, Budżet gminy	-
86.	Zagrożenia poważnymi awariami	Dostawa nowego ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP w Pionkach	Miasto Pionki	1 056,910	Budżet Gminy Miasta Pionki; Budżet Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego; Komenda Główna Straży Pożarnej	-

87.	Zagrożenia poważnymi awariami	Doposażenie jednostek straży pożarnej, zakup sprzętu ratowniczo-gaśniczego	Gmina Pionki	2 900	WFOŚiGW, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Budżet gminy	-

8. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Na realizację POŚ składają się następujące elementy:

- Współpraca z interesariuszami,
- Opracowanie treści POŚ,
- Zarządzanie,
- Monitorowanie,
- Okresowa sprawozdawczość,
- Ewaluacja,
- Sporządzanie nowego POŚ.

Obowiązek sporządzania Programu Ochrony Środowiska przez organ wykonawczy powiatu wynika z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm). Obowiązującym do tej pory dokumentem był Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025. Dostosowanie polityki ochrony środowiska realizowanej na poziomie powiatu do zmieniających się uwarunkowań społecznych i gospodarczych spowodowało konieczność opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska został wykonany przez firmę zewnętrzną, wybraną przez Zarząd Powiatu Radomskiego. Jednostką koordynującą ze strony Powiatu Radomskiego był Wydział Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa.

Opracowanie dokumentu prowadzone było w kilku etapach. W pierwszym etapie pracy zgromadzono materiały źródłowe oraz dane dotyczące aktualnego stanu środowiska powiatu radomskiego. Pozyskano je głównie z materiałów przekazanych przez gminy powiatu oraz opracowań statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, a także z raportów instytucji zajmujących się problematyką ochrony środowiska, m.in.: Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie, Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie. Podczas opracowywania dokumentu korzystano również z dokumentów strategicznych opracowywanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Organ wykonawczy powiatu jest zobowiązany do sporządzania co dwa lata raportów z wykonania programów ochrony środowiska, które przedstawia Radzie Powiatu. Następnie raporty są przekazywane przez organ wykonawczy powiatu do Zarządu Województwa Mazowieckiego.

W raporcie dokonuje się ewaluacji realizowanych zadań i poziomu osiągnięcia przyjętych wskaźników. Raporty stanowią syntetyczne zestawienie zadań, które w analizowanym dwuleciu powinny być zrealizowane oraz przedstawienie, które z nich zostały zrealizowane oraz jakie były koszty. Ewaluacja POŚ wykonana zostanie na podstawie wskaźników wyznaczonych w niniejszym Programie Ochrony Środowiska. Wskaźniki te zostały przypisane do poszczególnych celów wyznaczonych w dokumencie, tak aby możliwa była jakościowa i ilościowa ocena stopnia wykonania celów.

W tabeli poniżej przedstawiono harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030.

Tabela 48. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030

Podejmowane działania	2022r.	2023r.	2024r.	2025r.	2026r.	2027r.	2028r.	2029r.	2030r.	2031r.
Monitoring stanu środowiska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Raport z realizacji programu	x		x		x		x		x	
Opracowanie Programu Ochrony Środowiska										x

9. Podsumowanie efektów realizacji dotychczasowego POŚ

Realizacja zadań ujętych w dotychczas obowiązującym POŚ, wpłynęła pozytywnie na poprawę stanu środowiska na terenie powiatu. Zrealizowano szereg inwestycji, które wpłynęły na osiągnięcie następujących celów ujętych w dotychczas obowiązującym Programie Ochrony Środowiska:

- Cel: Poprawa jakości powietrza,
- Cel: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Cel: Zapewnienie dostępu do czystej wody dla mieszkańców powiatu
- Cel: Minimalizacja składowanych odpadów,
- Cel: Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu.

Tabela 49. Zrealizowane inwestycje, które przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów

Osiągnięty cel	Przykładowe zrealizowane inwestycje
Poprawa jakości powietrza	Termomodernizacje budynków, instalacja OZE, modernizacje źródeł ciepła, budowa sieci gazowej
Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Budowa oczyszczalni ścieków, budowa kanalizacji sanitarnej
Zapewnienie dostępu do czystej wody dla mieszkańców powiatu	Budowa Stacji Uzdatniania Wody, budowa sieci wodociągowej
Minimalizacja składowanych odpadów	Budowa Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu	Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na

środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. W tabeli 50 zostały przedstawione wskaźniki realizacji celów dotychczasowego POŚ.

W latach 2017-2020 poprawie uległy następujące wskaźniki:

- zmalała ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych,
- długość ścieżek rowerowych wzrosła o 23,5 km,
- zwiększyła się liczba przyłączy do sieci wodociągowej,
- wzrosła liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej,
- długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła o 62,7 km,
- wzrosła liczba ludności korzystających z oczyszczalni ścieków,
- zwiększyła się liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej,
- wzrosła liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej,
- wzrosła liczba przydomowych oczyszczalni ścieków,
- zmalała ilość zbiorników bezodpływowych,
- wzrosła ilość odpadów zebranych w sposób selektywny,
- wzrosła powierzchnia rezerwatów przyrody,
- wzrosła powierzchnia lasów,

Bez zmian pozostała ilość komunalnych oczyszczalni ścieków, lesistość oraz powierzchnia parków krajobrazowych.

Wśród wskaźników są też takie, które uległy negatywnej zmianie, np. wzrosła ilość zanieczyszczeń gazowych emitowanych z zakładów szczególnie uciążliwych oraz wzrosła ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych.

W następnych latach planowane są zadania, które przyczynią się do poprawy ww. wskaźników, np. przebudowa dróg, budowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.

Wskaźniki, które uległy poprawie przyczyniły się m.in. do zmniejszenia ilości odprowadzanych ścieków komunalnych do środowiska, co z kolei ma pozytywny wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Wzrost powierzchni lasów oraz rezerwatów przyrody przyczyniły się do zachowania równowagi ekologicznej w obrębie powiatu, zwiększenia retencjonowania wody oraz przeciwdziałania degradacji i erozji gleb. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych przyczyniły się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego.

Tabela 50. Zmiana wartości wskaźników w ramach realizacji celów dotychczasowego POŚ

Wskaźnik	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	Zmiana wartości wskaźnika (C-F)
A	B	C	D	E	F	G
Emisje zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg	71	46	42	41	30
Emisje zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg	13 019	28 546	28 305	29 685	16 666
Długość ścieżek rowerowych	km	9	9,1	29,5	32,5	23,5
długość czynnej sieci wodociągowej	km	1 920,7	1 942,9	1 954,5	1 888,8	31,9
przyłącza sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	37 821	38 559	39 393	40 452	2 631
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	137 751	138 160	138 574	138 864	1 113
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	655	690,1	711,6	717,7	62,7
przyłącza sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	12 133	12 664	13 089	13 296	1 163
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	59 987	60 829	61 397	61 417	1 430
ilość komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	11	11	11	11	0
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	szt.	63 457	63 446	64 697	65 093	1 636
liczba zbiorników bezodpływowych (szamb)	szt.	19 555	18 916	19 169	17 669	1 886
liczba oczyszczalni przydomowych	szt.	1 875	2 148	2 757	3 091	1 216

Wskaźnik	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	Zmiana wartości wskaźnika (C-F)
A	B	C	D	E	F	G
Ilość zebranych odpadów ogółem	Mg	25 097,17	28 789,6	26 720,15	32 599,22	7 502,05
Ilość zebranych zmieszanych odpadów	Mg	17 738,96	18 509,75	17 649,22	19 837,22	2 098,26
Ilość odpadów zebranych w sposób selektywny	Mg	7 358,21	10 279,85	9 070,93	12 762,00	5 403,79
powierzchnia rezerwatów przyrody	ha	658,58	658,58	658,58	658,99	0,41
powierzchnia parków krajobrazowych razem	ha	16 198,60	16 198,60	16 198,60	16 198,60	0
powierzchnia lasów	ha	41 076,67	41 060,13	41 075,98	41 085,33	8,66
lesistość	%	26,9	26,8	26,9	26,9	0
liczba pomników przyrody	szt.	213	201	201	204	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

	Zmiana pozytywna
	Brak zmiany
	Zmiana negatywna

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie powiatu radomskiego na tle województwa mazowieckiego	16
Rysunek 2. Gminy powiatu radomskiego	17
Rysunek 3. Powiaty sąsiadujące z powiatem radomskim	18
Rysunek 4. Odcinki dróg krajowych > 3 000 000 poj./rok w woj. mazowieckim	48
Rysunek 5. Położenie powiatu radomskiego na tle JCWPd	59
Rysunek 6. Zagrożenie suszą na terenie województwa mazowieckiego	61
Rysunek 7. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie powiatu radomskiego	63
Rysunek 8. Położenie rezerwatów przyrody na terenie powiatu radomskiego	88
Rysunek 9. Położenie Parku Krajobrazowego na terenie powiatu radomskiego	89
Rysunek 10. Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu radomskiego .	90
Rysunek 11. Położenie Obszarów Natura 2000 dyrektywa siedliskowa na terenie powiatu radomskiego.....	92
Rysunek 12. Położenie Obszaru Natura 2000 dyrektywa ptasia na terenie powiatu radomskiego.....	93

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia gmin powiatu radomskiego	17
Tabela 2. Ludność na terenie powiatu radomskiego	20
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD	22
Tabela 4. Szlaki turystyczne przebiegające przez teren powiatu radomskiego.....	23
Tabela 5. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	36
Tabela 6. Klasyfikacja strefy z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin	36
Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	40
Tabela 8. Gminne Instalacje Odnawialnych Źródeł Energii na terenie powiatu radomskiego	41
Tabela 9. Charakterystyka sieci gazowej w powiecie radomskim w latach 2013-2020.....	43

Tabela 10. Zagadnienia horyzontalne - obszar interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza	43
Tabela 11. Analiza SWOT - obszar interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza.....	44
Tabela 12. Liczba mieszkańców ekspozowanych na hałas od dróg krajowych powyżej.....	49
Tabela 13. Liczba mieszkańców ekspozowanych na hałas od dróg krajowych powyżej.....	50
Tabela 14. Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji zagrożenia hałasem.....	51
Tabela 15. Analiza SWOT - obszar interwencji zagrożenia hałasem	51
Tabela 16. Wyniki badań na terenie powiatu radomskiego w 2018 roku	53
Tabela 17. Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji pola elektromagnetyczne	53
Tabela 18. Analiza SWOT - obszar interwencji pola elektromagnetyczne.....	54
Tabela 19. Stan ekologiczny jednolitych części wód	55
Tabela 20. Jednolite Części Wód na terenie powiatu radomskiego	56
Tabela 21. Ocena JCWP na terenie powiatu radomskiego	57
Tabela 22. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji gospodarowanie wodami.....	64
Tabela 23. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarowanie wodami	64
Tabela 24. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gmin powiatu radomskiego	66
Tabela 25. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie gmin powiatu radomskiego.....	68
Tabela 26. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu radomskiego.....	71
Tabela 27.Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji gospodarka wodno-ściekowa	74
Tabela 28. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka wodno-ściekowa	74
Tabela 29. Złoża kopalin na terenie powiatu radomskiego, dla których została wydana koncesja.....	75
Tabela 30. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji zasoby geologiczne	77
Tabela 31. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby geologiczne	77
Tabela 32. Najważniejsze właściwości badanej gleby w gminie Wierzbica	79
Tabela 33. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji gleby	80
Tabela 34. Analiza SWOT – obszar interwencji gleby	81
Tabela 35. Odpady komunalne zebrane z terenu powiatu radomskiego w 2020 r.	82
Tabela 36. Zagadnienia horyzontalne – obszar interwencji gospodarka odpadami	85
Tabela 37. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka odpadami	85
Tabela 38. Struktura lasów na terenie powiatu radomskiego w 2020 roku	87

Tabela 39. Obszary prawnie chronione na terenie powiatu radomskiego w 2020 r.	87
Tabela 40. Zagadnienia horyzontalne obszar interwencji zasoby przyrodnicze	94
Tabela 41. Analiza SWOT - zasoby przyrodnicze	94
Tabela 42. Obszar interwencji zagrożenia poważnymi awariami	95
Tabela 43. Analiza SWOT – obszar interwencji zagrożenia poważnymi awariami	95
Tabela 44. Cele i kierunki interwencji	97
Tabela 45. Cele, kierunki interwencji oraz zadania	99
Tabela 46. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem	119
Tabela 47. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem.....	122
Tabela 48. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Radomskiego do roku 2030.....	133
Tabela 49. Zrealizowane inwestycje, które przyczyniły się do osiągnięcia zakładanych celów	134
Tabela 50. Zmiana wartości wskaźników w ramach realizacji celów dotychczasowego POŚ	136

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności na terenie powiatu radomskiego w latach 2013 - 2020	19
Wykres 2. Liczba ludności na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020	19
Wykres 3. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020	21
Wykres 4. Liczba pojazdów na terenie powiatu radomskiego	45
Wykres 5. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020.....	65
Wykres 6. Zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca powiatu radomskiego w latach 2013-2020	66
Wykres 7. Procentowy udział sieci wodociągowej w ogólnej długości sieci w podziale na poszczególne gminy powiatu radomskiego	67
Wykres 8. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020.....	68
Wykres 9. Procentowy udział sieci kanalizacyjnej w ogólnej długości sieci w podziale na poszczególne gminy powiatu radomskiego	69

Wykres 10. Liczba zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych na terenie powiatu radomskiego w latach 2013-2020.....	70
Wykres 11. Struktura zagospodarowania gruntów w powiecie radomskim w 2014 roku [%] 78	
Wykres 12. Odpady zebrane w ciągu roku w powiecie radomskim w latach 2017-2020	82
Wykres 13. Udział wyrobów zawierających azbest unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia w powiecie radomskim [%]	84
Wykres 14. Udział wyrobów zawierających azbest unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia z podziałem na gminy powiatu radomskiego [%].....	84